

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 16 februari.

2 § Meddelande om preliminär plan för kammarens sammanträden

Andre vice talmannen meddelade att en preliminär plan för kammarens sammanträden under tiden den 26 februari–13 september med vote-ringstider till och med den 20 juni delats ut till kammarens ledamöter.

3 § Meddelande om preliminära hålltider för kammaren

Andre vice talmannen meddelade att preliminära hålltider för kammaren hösten 2007 till våren 2010 delats ut till kammarens ledamöter.

4 § Förenklad hantering av medborgarförslag

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2006/07:KU8
Förenklad hantering av medborgarförslag (prop. 2006/07:24).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 9 §.)

5 § Författningsfrågor

Författningsfrågor

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2006/07:KU11
Författningsfrågor.

Anf. 1 MARIANNE BERG (v):

Fru talman! Jag inleder mitt anförande med att yrka bifall till Väns-terpartiets reservation 1.

I denna kammare har vi en mängd viktiga ärenden att besluta om. Tre saker tycker jag är viktigare än andra. Vi ska stifta lagar, vi ska se till att våra gemensamma skattepengar används till rätt verksamheter, och inte minst ska vi främja demokratin och skapa möjligheter för att den ska blomstra i många former och många kulörer.

Vi har fått förtroendet från svenska folket att leda Sverige under fyra år. Om väljarna tycker att vi gör ett gott jobb får vi måhända ett nytt förtroende för ytterligare en eller kanske ett par mandatperioder. Men om väljarna tycker att vi har gjort ett dåligt jobb kan de avsätta oss.

Det är hårda bud, och det är tufft, men det är bra.

Det är precis så som det ska gå till i en demokrati, man sköter sitt uppdrag som representant, och gör man inte det får man ta konsekvenserna.

Jag skulle vilja påstå att de flesta i denna kammare tycker att detta system är bra.

Men när det kommer till statschefen då förvägrar vi oss själva möjligheten att påverka. Då vill majoriteten i riksdagen att vi ska kunna låta slumpen styra vem som ska få inneha Sveriges högsta ämbete. Inte ens slumpens skörd vill vi påverka i demokratisk riktning. Det är inte som ett jättelikt lotteri bland oss svenska medborgare när vi utser den person som ska bli statschef. Nej, det är endast inom en snäv familjekrets som vi hämtar nästa statschef, nästa drottning eller nästa kung.

Hur länge ska vi dras med ett kungahus i Sverige? Det är sannerligen ofattbart att vi inte för många år sedan gjorde upp med vårt feodala förflutna.

I sagornas värld finner vi just drottningar, kungar, goda och onda feer och en och annan drake. Just i sagorna hör detta hemma, inte i ett modernt och demokratiskt samhälle.

Monarkin är inte utformad på ett sätt som är acceptabelt i dag, dels därför att den är odemokratisk, dels därför att det är omöjligt för befolkningen att tillsätta och avsätta statschefen utifrån hur vi tycker att denna person sköter sitt arbete. Men även ur ett rent demokratiskt och mänskligt perspektiv är monarkin orimlig.

Vänsterpartiet anser inte att vi ska ha ett system där vissa personer fråntas sin valfrihet när det gäller en del högst personliga ställningstaganden. Det kan till exempel gälla vilken religion man vill tillhöra och vem man vill leva tillsammans med i partnerskap eller i äktenskap. Likaså är det helt orimligt och stötande att en person tillåts utföra vilka handlingar som helst utan att kunna åtalas för desamma.

Fru talman! Systemet borde reformeras. Och det vore rimligt att utse landets statschef genom någon form av val. Hur systemet ska utformas måste man givetvis noga bereda, samtala om och utreda.

Jag uppmanar därför kammarens ledamöter nu att stödja Vänsterpartiets reservation och låta Grundlagsutredningen få återkomma till riksdagen med förslag om hur vi ska kunna reformera vårt statsskick i en demokratisk ordning.

Fru talman! Ett av demokratins ben handlar om att vi i Sverige ska kunna nyttja vår rätt att delta i val, rösta fram de partier och personer som vi vill ska föra vår talan i kommuner, landsting och riksdag.

En del av Vänsterpartiets motioner har skickats vidare till Grundlagsutredningen, bland annat den som handlar om rösträttsåldern. I Sverige har vi bestämt att man ska få rösta när man har fyllt 18 år. Vänsterpartiet har i dagsläget ingen avvikande mening i den frågan. Men vi anser att det är orättvist och orimligt att man ska förvägras sin rösträtt bara därför att man är född sent på året. Vi anser att det ska räcka att man fyller 18 år det år som det är val för att man ska få rösta.

Vänsterpartiet anser också att de nya invånarna i detta land som ännu inte har blivit svenska medborgare ska ha samma möjligheter att avlägga sina röster i folkomröstningar, i EU-parlamentsval och i riksdagsval som de har i kommunala val och landstingsval. Vi är övertygade om att det skulle innebära en ökad självkänsla, en ökad känsla av samhörighet och ett ökat valdeltagande bland dessa människor om de kände att de fick fullt förtroende att kunna påverka sin egen vardag genom att tillsätta eller avsätta representanter i dessa församlingar.

Vänsterpartiet hoppas naturligtvis, eller rättare sagt tar för givet, att Grundlagsutredningen ska komma fram till en lösning i fråga om ändringar i likhet med våra klart och tydligt demokratiska förslag. Om så inte är fallet anser jag att vi cementerar orättvisorna i samhället.

Anf. 2 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1. Självklart står jag bakom även reservation 2, men för att vinna tid yrkar jag bifall endast till reservation 1.

Betänkandet handlar om olika författningsfrågor. Bland annat tas monarkin upp med anledning av ett antal motioner från socialdemokrater, vänsterpartister, miljöpartister och folkpartister.

”Successionsrätt till Sveriges tron tillkommer manliga och kvinnliga efterkommande till kronprins Johan Baptist Julii, sedermera Konung Karl XIV Johans, avkomling i rätt nedstigande led, Konung Carl XVI Gustaf.”

Med dessa ord inleds 1 § i successionsordningen, en av Sveriges grundlagar.

Orden låter synnerligen otidsenliga. Det är naturligtvis i det moderna samhället ytterst svårt, för att inte säga omöjligt, att argumentera för att Sveriges statsöverhuvud med nödvändighet måste hämtas bland det fåtal medborgare som råkar kunna räkna fursten av Ponte-Corvo bland sina förfäder.

För övrigt kan vi i riksvapnet framför oss se inslaget från Ponte-Corvo. Det är väl rimligtvis bron i silver. Detta sagt till den som är specialintresserad.

Betydligt rimligare vore det om statsöverhuvudet i stället tillsattes genom val och hämtades ur befolkningen som helhet. Kanske någon av oss som sitter här i dag kan vara ett alternativ.

Dessa motioner, fru talman, ska inte ses som direkt riktade mot kungen personligen utan mot principen att offentliga ämbeten ska kunna gå i arv.

Det ska bli spännande att höra hur debatten artar sig eftersom de borgerliga partierna i valrörelsen gjorde en stor sak av den föregående regeringens utnämningsspolitik, till exempel utnämningen av generaldirektörer till myndigheter, och har ifrågasatt om utnämningarna alltid resulterat

i att den person som är bäst lämpad för ett visst uppdrag har fått det. Parallellen kan kanske te sig möjlig i detta sammanhang.

Med tanke på den vikt de lagt vid detta får man utgå från att de är beredda att tillämpa liknande resonemang även när det gäller landets högsta ämbete. Att tillsätta statschefen genom arv innebär nämligen att personen på rikets högsta ämbete utses genom genetiskt lotteri. Sannolikheten för att den person som är bäst lämpad för uppdraget som statschef råkar vara född till första platsen i successionsordningen är inte speciellt stor. Inte heller har vi några garantier för att det biologiska lotteriet alltid kommer att leda till att en kompetent person får uppdraget. Historien kan möjligtvis tolkas så att det redan har varit fallet med någon eller några av tidigare statschefer.

Det finns naturligtvis de som i dagsläget inte skulle hävda att denna risk för ögonblicket är överhängande. Det är naturligtvis bra. Men det är inget bra argument för att behålla ett bevisligen dåligt system. Det är bättre att ta itu med problemet nu, i lugn och ro, än att skjuta frågans lösning på framtiden.

Monarkin som den i dag är beskaffad är inte utformad på ett sätt som är acceptabelt i ett demokratiskt samhälle. Grundlagen stadgar till exempel att kungen saknar religionsfrihet, att han inte kan åtalas om han skulle begå brottsliga handlingar samt att prinsar och prinsessor inte har rätt att gifta sig utan regeringens godkännande. Det räcker alltså inte med bara synpunkter från föräldrarna.

Det är uppenbart att systemet borde reformeras. Det rimliga vore att vi i stället för arvmonarki såg till att utse landets statschef genom någon form av val. De precisa formerna för detta val – ämbetets titel, mandatperiodens längd med mera – kan naturligtvis diskuteras. Men en lämplig tidpunkt för den ärftliga monarkins avskaffande är när vår nuvarande kung uppnår normal pensionsålder, vid 65 år. Eftersom kungen är född år 1946 är det hög tid att tillsätta en utredning om hur vår statschef kan befrias från arvkungadömetts principer.

Enligt vår gröna övertygelse har alla människor lika värde och samma rättigheter, och ingen kan födas till ett ämbete. Vi har därför svårt att se monarkins plats i ett modernt demokratiskt samhälle.

I övrigt, fru talman, innehåller betänkandet ett antal spännande frågor, till exempel om en rotationsprincip för att möjliggöra för nya personer att ta plats i våra beslutande församlingar, om att ta bort spärrarna vid personval, om att snabbare få rösträtt, om skilda valdagar för att få ett ökat intresse kring de olika beslutsnivåerna, om karantänsregler för före detta ministrar och om att underlätta för att få till stånd folkomröstningar.

Det mesta känns rimligt, till exempel att – som vi i utskottet föreslår – hänvisa till och invänta Grundlagsutredningens förslag som väntas komma någon gång i slutet av nästa år. Låt oss då se hur diskussionen går kring dessa frågor!

Anf. 3 MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Vi behandlar nu konstitutionsutskottets betänkande om författningsfrågor – ett väldigt brett betänkande där väldigt många frågor tas upp.

Jag noterar till exempel att en av frågeställningarna i dagens betänkande gäller karantänsregler, det vill säga regler för hur lång tid som ska gå innan ministrar kan ta på sig uppdrag i näringslivet.

Med tanke på diskussionen i dessa dagar om Carl Bildt skulle man kanske nästan vilja eftersträva motsatta karantänsregler, det vill säga hur lång tid som ska gå innan en person från näringslivet tar ministeruppdrag. Det hade kanske varit nyttigt för Carl Bildt att sitta i karantän ett tag; det tror jag.

Det är alltså en av frågorna här. Men det är också väldigt många andra frågor som diskuteras i det här betänkandet.

Samtliga motioner avstyrks, bland annat med hänvisning till pågående arbete i Grundlagsutredningen och i Ansvarskommittén.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet men skulle vilja ta tillfället i akt och lite grann diskutera de grundläggande författningsfrågorna.

Från socialdemokratins utgångspunkt anser vi att det nuvarande valsystemet i huvudsak fungerar ganska väl. Det upplevs som rättvist av medborgarna och verkar i alla fall bidra till ett högt valdeltagande. Det är enkelt och lätt överskådligt och leder till en bred representation av folkvalda från hela landet.

Amerikanerna har uttrycket *If it ain't broken, don't fix it!* – om det inte är någonting som innebär stora bekymmer ska man kanske inte gå in och röra alltför mycket i det. Men därmed är det inte sagt att vi inte ska göra en del förändringar. Det bör man kanske göra. Men det är viktigt att det inte sker ogenomtänkt och hafsigt. Författningsfrågorna ska man vara rädd om. Dessa slarvar man inte med.

Vi försöker så långt det går att i den svenska diskussionen vara överens om förändringar och söker efter kompromisser på författningsområdet. Det har varit en styrka i svensk demokrati att eftersträva enighet om spelreglerna, att inte träta i onödan och att inte med knappa och tillfälliga majoriteter trumfa igenom stora förändringar av valsystemet. Vi vet ju hur snabbt det kan bli ombytta roller.

Vi är, som sagt, ganska nöjda med det nuvarande valsystemet. Men om jag ska peka på något som kan bli ett problem i framtiden så är det valsystemets förmåga att leverera handlingskraftiga regeringar, särskilt i en krissituation.

Vi har ju ett valsystem som bygger på en stark proportionalitet. Har ett parti fått 20 procent av rösterna ska det också ha 20 procent av mandaten i riksdagen. Detta har den fördelen att det är enkelt för väljarna att förstå och att det upplevs som rättvist. Men nackdelen är att det kan uppstå situationer där det blir svårt att regera Sverige.

Så var det till exempel i början av 1990-talet under den förra borgerliga regeringen som ju tvingades att luta sig mot Ny demokrati. Det innebar att regeringen fick en mycket svag ställning – detta mitt i en stor ekonomisk kris.

År 1994 fick vi ett klart valutslag som undanröjde de här problemen. Men jag tror att vi alla bör fråga oss vad som hade hänt om Ny demokrati hade kunnat fortsätta att utnyttja sin skadliga vågmästarroll. Och vad är det som säger att vi inte kan hamna i precis samma situation igen, kanske inte med Ny demokrati – det partiet är lyckligen avsomnat, får man väl

säga, och sörjt av kanske ingen; inte ens av Bert Karlsson, tror jag – men kanske med ett annat parti.

Vår position i den här frågan är alltså tydlig: Vi vill inte försätta vårt land i en situation där Sverige inte kan regeras under en allvarlig ekonomisk kris. Skulle det inträffa skulle inte bara grundvalarna för välfärdsstaten undermineras, utan hela förtroendet för det demokratiska systemet skulle erodera. Sverige måste kunna regeras också i svåra tider. Just därför behövs det parlamentariska underlag som kan bära upp starka och handlingskraftiga regeringar. Det kan jag som socialdemokrat kosta på mig att säga också i dag med den ställning vi nu har som oppositionsparti. Oavsett vilken färg regeringen har måste den kunna regera när Sverige är illa ute. Regeringsfrågan är alltså viktig för oss.

Slutsatsen blir förstas att ska man göra någonting här är det i varje fall inte i riktning mot en ytterligare ökad proportionalitet, snarare tvärtom. Men det är en fråga som vi diskuterar vidare i Grundlagsutredningen. Jag vill bara här markera vår grundinställning i detta avseende.

En annan utgångspunkt för socialdemokratin är att vi måste ha ett valsysteem som stimulerar till ett ökat valdeltagande eller som i varje fall inte medverkar till att minska det.

Därför är vi till exempel ytterst skeptiska mot skilda valdagar. Vi ser också med skepsis på påståendet att ett ökat inslag av personval höjer valdeltagandet. Jag tycker inte att det finns särskilt mycket som tyder på det, snarare tvärtom.

I många av de länder som har ett stort inslag av personval och till exempel där man har obligatoriska personval – i Finland, Japan och Polen – är valdeltagandet mycket lågt. I Finland ligger det på 66 procent, i Japan på 56 procent och i Polen på 40 procent. På Irland där väljarna själva rangordnar sina kandidater låg valdeltagandet senast på 62 procent. I länder med strikta partival, till exempel i Norge och på Island, är valdeltagandet däremot ganska högt, 77 procent respektive 87 procent.

Sverige är ett mellanting mellan dessa system. Vi har ett partival, men vi har personvalsinslag. Jag tycker inte att någonting tyder på att valdeltagandet har påverkats positivt sedan personvalsinslaget introducerades. Valdeltagandet gick ned 2002 men gick upp 2006, och samtidigt minskade antalet väljare som personröstade. Det har det gjort trendmässigt sedan vi introducerade det. År 2006 var det bara 23 procent som valde att personrösta i riksdagsvalet.

Det verkar faktiskt inte finnas något större intresse för personval bland medborgarna. Det verkar nästan som att det är vi politiker själva som är mest intresserade av att prata om det. Jag skulle tro att många väljare tycker att det är lite löjeväckande när en del politiker anstränger sig så för att framhäva just sig själva och sina egna personliga egenskaper. Det kan nästan ge ett lite lätt narcissistiskt intryck när det är som värst.

Jag tror att de flesta väljare tycker att det är viktigast att få tydliga politiska alternativ att välja mellan. Vem som företräder partiet är för de flesta svenskar inte särskilt viktigt. Nu vill en del ta bort spärren till personvalen. Det finns också med i betänkandet. Det tror jag vore dumt. Det skulle undergräva partiernas verksamhet, och det skulle också öppna för enskilda kandidater att nästan kunna kupa sig fram. Vid 2006 års val hade det räckt med 175 personröster för att bli personvald till riksdagen,

om det inte hade funnits någon spärr. Det var resultatet av den föredragning vi fick i går av Grundlagsutredningen. 175 personer – det är ju släkten och så några till. Man förstår hur sårbart ett sådant system blir.

Dessutom öppnar man för mycket mer av aggressivt beteende av ibland mindre nogräknade kandidater. Det skulle bli mera av smutskastning av andra och också större lockelse att låta andra intressen, till exempel företag eller kanske till och med fackliga organisationer, att finansiera just sin personvalskampanj. Vi har redan de tendenserna i dag, och de skulle stärkas ytterligare om vi skulle gå mot en amerikanisering av politiken.

Någon effekt på valdeltagande verkar det alltså inte ha. I själva verket är det helt andra faktorer som bestämmer valdeltagandet. Jag tror att den viktigaste faktorn när det gäller valdeltagandet är känslan av att höra till samhället, att vara en del av demokratin. Det beror i sin tur på hur den sociala situationen ser ut. Det är ingen tillfällighet att valdeltagandet i Sverige steg kraftigt när de sociala klyftorna minskade på 1900-talet – från ett valdeltagande på ungefär 50–60 procent på 20-talet till 60–70 procent på 30- och 40-talen och till 80 och ända upp till 90 procents valdeltagande på 50-, 60- och 70-talen. Klassklyftorna har en stor betydelse. När färre människor marginaliseras ekonomiskt ökar det politiska deltagandet.

Därför kan man vara oroad över det som nu händer med de ökade klassklyftorna och det pågående systemskiftet. De som bor i miljonvillorna i Professorstaden hemma i Lund har traditionellt sett ett mycket högt valdeltagande. De får nu skattesänkningar på i genomsnitt 20 000 kronor per hushåll, och det bara i fastighetsskatt. Några kilometer norrut i Norra Fäladens hyreshus, där många är låginkomsttagare eller arbetslösa, får man känna av hur det är att bli utkastad i öppen arbetslöshet och hänvisad till socialbidrag. Där finns redan i dag ett lågt valdeltagande. De som bor där kommer att marginaliseras ytterligare.

I Professorstaden är det moroten som gäller, och på Norra Fäladen är det piskan som går fram. Vilka effekter det sedan får för valdeltagandet återstår att se. Det beror förstås mycket på hur vi i socialdemokratin och i andra progressiva partier klarar av att mobilisera de väljare som pressats ut i marginalen. Hur vi lyckas med det får vi veta 2010.

Anf. 4 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag tänkte börja med att titta lite historiskt, Morgan Johansson, med anledning av det här med starka majoriteter för regeringen. Om jag minns rätt stödde sig den socialdemokratiska regeringen 1998, utifrån sitt mandat i riksdagen, på endast 130 ledamöter. Jag kan inte riktigt siffrorna på den borgerliga regeringen 1991–1994, men jag tror att den hade stöd från fler än 130 ledamöter. I så fall var den borgerliga regeringen 1991–1994 starkare förankrad här i riksdagen. Sedan fanns det olika sätt att se på det samarbete som skedde med de stödpartier eller samarbetspartier som det var i det senare fallet 1998–2006.

För mig är det märkligt att hävda att ett krisläge kan leda till att vi ska ha starka majoritetsregeringar och att vi ska ha ett valsysteem som gynnar den utvecklingen. Svåra kriser är till för oss politiker att lösa. Just i ett sådant läge är det upp till oss partier att ta ansvar. Jag kan inte se något

parti i den nuvarande riksdagen som inte skulle ta på sig det ansvaret, oavsett situation. Jag tror att vi är sådana partier och sådana politiker.

När det gäller skilda valdagar: Menar Socialdemokraterna att skilda valdagar skulle leda till att vi skulle få sämre möjligheter att engagera människor att delta i val? För mig är det en rimlig demokratisk tanke att hävda att vi faktiskt kan engagera de människor som berörs av besluten att koncentrera sig i en diskussion i en valrörelse kring kommunens verksamhet. Då får vi också upp frågorna på bordet mycket tydligare, och det kan också ge utslag i ett kommunalt val.

Anf. 5 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! För att ta skilda valdagar först är det ett faktum att kommunalvalen hade, när vi hade skilda valdagar, ett mycket lägre valdeltagande. Det är bara att gå tillbaka och se. Man kan också åka till länder där man har skilt valdagarna för att se hur det ser ut i dag. Det är också mycket, mycket lägre deltagande, till exempel i Norge som ligger ganska nära vårt system.

Det är otvetydigt så att om man skiljer valdagarna tenderar man att få ett mycket lägre valdeltagande. Det i sig är skadligt, tycker jag, därför att högt valdeltagande har ett egenvärde för demokratin.

Sedan är frågan om regeringen 1998 hade svagare stöd än vad den borgerliga regeringen hade 1991–1994. Ja, så var det naturligtvis. Vi hade ett samarbete då, men totalt sett i Sverige hade koalitionsregeringen 1991–1994 ett mycket starkare stöd. Problemet var Ny demokrati som var vågmästare. Jag tror att det förmodligen inte var sista gången vi har en ekonomisk kris i Sverige. Det är förmodligen inte heller sista gången, om vi har kvar detta, som vi riskerar att få vågmästarpartier som inte behöver ta det ansvar som Miljöpartiet ju gjorde under de år då vi samarbetade. Det kan finnas partier som blir vågmästare i Sveriges riksdag som över huvud taget inte vill ta ett ansvar för landets ekonomi framöver. Då riskerar vårt land att hamna i en väldigt svår situation. Det var det jag pekade på. Det var det som inträffade 1991–1994.

Den strikta proportionaliteten kan också ha sina sidor när det gäller andra demokratiska synsätt. Vi har i Skåne nu en vågmästarsituation med Sverigedemokraterna, vilket innebar att Miljöpartiet fick göra upp med de borgerliga partierna. Det innebar att ni fick köpa till exempel avgifter i barnsjukvården och gå med på höjda avgifter för kollektivtrafiken. Vem av era väljare hade trott att en miljöpartistisk valsedel skulle innebära höjda avgifter på barnsjukvården och kollektivtrafiken? Där finns också ett demokratiskt problem.

Anf. 6 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Fru talman! Morgan Johansson uttalar sig om att ”köpa”. Det kanske är lite slarvigt uttryckt, men jag kan gå med på den beskrivningen. Det är just det demokrati handlar om. Det handlar om att kompromissa, att komma fram till ett majoritetsbeslut. Vi kan inte ha en riksdag där vi bara har att välja mellan A och B. Det gynnar en utveckling av att vi har mängder av kompromisser. Stora sammanslutningar brukar leda till kompromisser. Om jag är själv kan jag bestämma helt och hållet. Men om vi är två blir det kompromisser med en gång. Det resonemanget funkar inte. Om vi har vågmästare som inte tar ansvar, om vi nu har en sådan bedömning av

partierna i Sveriges riksdag oavsett vilka de är i framtiden, finns det rimligtvis andra partier som det går att samarbeta med. Skåne är ett sådant exempel. Det händer olika saker på grund av inträde av andra partier som har en så kallad vågmästarroll.

Sedan det här med skilda valdagar. Jag tror att det hänger på oss som parti. Jag tror att vi inom Miljöpartiet och också en del av de andra partierna kan vara starka nog att kunna sköta valrörelser på kommunal nivå och landstingsnivå och ha dem vid olika tillfällen. Möjligtvis kan det vara så att Morgan Johansson upplever att Socialdemokraterna inte klarar rollen att gå ut i olika valrörelser. För mig är det naturligt och självklart att jag som politiker på riksnivå kan prata om riksgrejjerna. Sedan finns det politiker på lokal nivå som har styrkan och självförtroendet att kunna sköta en lokal valrörelse vid ett senare tillfälle. De är inte beroende av att jag är där och pratar i aulan eller för en debatt. För mig handlar det om självförtroendet.

Det är möjligt att vi förr hade sämre valresultat, men i dag tror jag att vi är starkare.

Anf. 7 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Återigen: Det är inte bara det att det var sämre förr, utan också i andra länder med detta system är det fortfarande sämre. Jag tror att det med det systemet är mycket svårare att mobilisera väljarna i kommunalval. Det är bara så. Man får lägre valdeltagande och valresultat som inte alltid avspeglar de stämningar som finns.

Valdeltagandet i sig har ett egenvärde för demokratin. Dessutom har det ett värde att vi när vi röstar får en helhetsbild av politiken, det vill säga ser den statliga, den regionala och den kommunala nivån i ett sammanhang. Då förstår vi kanske bättre hur det hänger samman.

När det gäller frågan om starka regeringar: Vad jag är rädd för är att vi någon gång i framtiden – det behöver inte vara i en avlägsen framtid – hamnar i en situation där vi har ett vågmästarparti som inte är så ansvarstagande som Miljöpartiet har varit, utan spelar ut olika sidor mot varandra och sedan försöker skaffa sig själv en mycket större roll än vad man har haft. Det kan ge Sverige väldigt stora bekymmer. Det är det som ligger bakom de valsystem som man har valt i en del andra länder, där man ser till att valutslaget faktiskt också kan innebära en stark parlamentarisk majoritet.

Men det är inte säkert att man ska göra några förändringar. Om man ska göra förändringar är det i vart fall inte i motsatt riktning, det vill säga att splittra upp riksdagen ytterligare. Det har ställts en del krav på det, bland annat när det gäller riksdagsspärrarna.

Anf. 8 EVA BENGTSON SKOGSBERG (m):

Fru talman! Betänkande KU11 berör författningsfrågor. Ett 40-tal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2006 har behandlats. Motionerna gäller bland annat avskaffandet av monarkin, kommunernas och landstingens roll samt olika valfrågor. Det bör påpekas att likalydande motioner har väckts många gånger tidigare år.

Utskottet avstyrker de motioner som handlar om att avskaffa monarkin och införa republik med hänvisning till tidigare ställningstagande. Den intresserade som läser hela betänkandet får sig en utförlig historie-

lektion till livs. Den börjar redan på 500-talet och tidig vikingatid och sträcker sig fram till 1974 års regeringsform. Där beskrivs bland annat monarkins olika ställningar under tusen år, svaga som starka. Monarkin bestod efter Torekovskompromissen, men monarken fräntogs allt politiskt inflytande.

I dagens regeringsform sägs att all offentlig makt i Sverige utgår från folket, vidare att riksdagen är folkets främsta företrädare och att kungen – eller drottningen – är rikets statschef. Statschefens roll som rikets främste företrädare i förhållande till andra länder anses vara av särskilt intresse, och han röner stor uppskattning för detta. Även de inrikes representationsuppgifterna tycker jag att vår kung och hans ätt sköter på ett förträffligt sätt.

Monarkin har en lång kulturhistorisk tradition som ger trygghet i en föränderlig tid. Den är en symbol vi bör slå vakt om och som jag personligen föredrar framför en politiskt vald statschef som byts vart fjärde år.

Bland de övriga motionerna finns många bra förslag, som bland annat berör personvalssystemet och skilda valdagar, men de avstyrks av utskottet med hänvisning till Grundlagsutredningens arbete. Utskottet vill inte föregripa den utredningen, som har till uppgift att göra en samlad översyn av regeringsformen och framför allt koncentrera och inrikta sig på att stärka och fördjupa den svenska folkstyrelsen, att öka medborgarnas förtroende för demokratins funktionssätt och att höja valdeltagandet. Vi hoppas här på en bred uppgörelse som kan vitalisera den svenska demokratin.

Utskottet vill inte heller föregripa Ansvarskommitténs arbete, vars uppdrag är att undersöka den nuvarande samhällsorganisationens förutsättningar att klara de offentliga välfärdsåtagandena. De två motioner som handlar om landstingens avskaffande avstyrks därför också. Detta kan man utifrån ett moderat perspektiv beklaga, men jag har respekt för kommitténs arbete.

Fru talman! Jag avslutar med att yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 9 ANNIE JOHANSSON (c):

Fru talman! Det känns tämligen konstigt, för att inte säga anmärkningsvärt, att vi avstyrker självklara motioner som vi riksdagsledamöter har författat. Jag har i KU i egen hög person avstyrkt min egen motion om en kraftig reformering av det svenska personvalssystemet. Det kändes i höstas för mig som ett ganska osannolikt agerande. Men så har jag nu gjort – av egen fri vilja.

I byråkratins tecken avvaktar vi, precis som så många andra har sagt tidigare, Grundlagsutredningens arbete. På ett föredömligt sätt väljer vi att inte föregripa den nu arbetande utredningen, något som känns väldigt logiskt och också konstitutionellt korrekt. I går hade Grundlagsutredningen möte om det svenska valsystemet. Det är med stor förväntan jag och Centerpartiet ser på dess arbete och resultat. Jag har stor förhoppning att man ser över den konstitutionella ordningen och har fokus på en tydlig maktindelning och att makten ska utgå underifrån, från väljarnas och medborgarnas perspektiv.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till förslaget i KU:s betänkande. Jag skulle också vilja uppehålla mig vid några saker som man som centerpartist känner någonting alldeles extra för: personvalet, statsråds valbarhet

och skilda valdagar. Här finns motioner som vi behandlar och avstyrker i avvaktan på Grundlagsutredningen. Där har jag höga förväntningar på förändringar.

I 383 är ett magiskt tal, i varje fall för Centerpartiet i Jönköpings län. Det var i valet 2006 vår magiska personvalsspärr. Att passera detta tal, som jag gjorde den 19 september, två dagar efter själva valdagen, är nog att jämföra med en förlossning. Det kan jag ärligt säga. Kryssräkningen fortsatte för min del till en bit över 2 000. Men hade 7,99 procent valt att kryssa mig hade de väljare som kryssade mig i första hand för personen Annes skull slängt sina röster i sjön. Partiets förstanamn hade stått kvar, även med ett fåtal eller inga kryss, och fått representera Centerpartiet i Sveriges riksdag.

Vi lever i mellanmjölkens land. Lätt & lagom kan man också säga för att fortsätta på mejeritemat. Jag har tidigare pratat om just de här Arla-produkterna. Vi lever också i ett samhälle där vi gör allt för att vi är nöjda med de strukturer och de system som finns. Det har vi hört i kam-maren i dag. Strukturerna – läs eller hör: partierna – ska bestämma vilka som slutligen ska representera medborgarna, inte medborgarna själva.

Den kompromiss som nåddes vid den svenska personvalsreformen har en släng av denna gyllene medelväg. Om kandidaten lyckas samla ihop 8 procent av partiets totala röster får väljarna något att säga till om. Annars är det den interna partiordningen som gäller. I kommunvalen räcker det däremot med 5 procent. Det är min och Centerpartiets starka övertygelse att personvalssystemet måste ses över, reformeras och ge mer makt åt medborgarna. För vems skull finns egentligen politiken? För de enskilda partierna eller för medborgarna? Vem ska fälla den avgö-rande rösten? Detta är kärnfrågorna när man diskuterar det svenska per-sonvalssystemet.

Ett valsysteem utan spärrar och utan inbördes rangordning mellan kandidaterna finns på Irland, precis som Morgan Johansson sade. Det heter *single transferable vote*. I detta system får väljarna rangordna kan-didater och på Irland till och med välja kandidater från olika partier. Partierna får nominera kandidater som de har förtroende för, men rang-ordningen bestäms av väljarna.

Hela rösten går till förstanamnet på listan. Om förstanamnet inte får tillräckligt stöd och därför inte blir vald tillfaller rösten andranamnet och så vidare. Detsamma gäller om man har valt en mycket populär kandidat; den del av rösten som inte behövdes för att välja förstanamnet går då vidare till namn nummer två. På så sätt blir ingen röst bortkastad. Det handlar om en princip. Det handlar om att sätta människan framför sy-stemet. Vi ska ha ett valsysteem med ett tydligt medborgarfokus.

Samtliga ledamöter i ett sådant valsysteem skulle vara valda på ett per-sonligt mandat och därmed känna ett större behov av att svara på sina väljares frågor och krav. Ett förtroende-ansvarsförhållande skulle bli starkare mellan medborgarna och riksdagen i stället för ett valsysteem, som andra talare nämner, som stärker banden upp till regeringen.

Det viktigaste är att det blir väljarna och ingen annan som bestämmer vem som representerar just dem.

Jag kan också försäkra Morgan att jag är en av de sex personkryss-sade. Det är varken företag eller fackorganisationer som har finansierat min valkampanj.

Jag drev min personvalskampanj från en hyresrätt på just Norra Fäladen i Lund. Det var intressant att du tog upp just det.

Fru talman! Det är många frågor som jag skulle vilja belysa. De konstitutionella frågorna är grundläggande för att skapa ett mer nära och enkelt samhälle.

Den andra motionen som jag tycker är viktig och som jag kort vill nämna gäller just statsråds valbarhet.

Om man inte har varit svensk medborgare i tio år får man inte sitta i regeringen. Inte inom något annat uppdrag finns ett liknande krav på tio år. Vad säger tio års medborgarskap om lämplighet och kunskap? Regeln är en diskriminering mot nysvenskar. Jag hoppas att Grundlagsutredningen ser över detta och att man ger statsministern full rätt att utse sina statsråd och själv bedöma lämpligheten i dessa val.

Jag vill också säga något om skilda valdagar. Vi har i dag ett valsystem med ett internationellt sett väldigt högt valdeltagande. Vi har en valrörelse vart fjärde år som fokuserar på nationell politik. Lokal politik hamnar i skymundan. Centerpartiet menar att skilda valdagar skulle stimulera medborgarna att ta en större del i den lokala demokratiska processen. Det skulle tydliggöra ansvaret på respektive nivå och det skulle tydliggöra de reella skillnaderna mellan respektive nivåer.

Ett liknande system som man har i Finland skapar tätare valdagar och således också tätare politikerkontakter. Jag kan bara hålla med i Mikael Johanssons resonemang i replikskiftet med Morgan Johansson.

Vi ska ha ett samhälle som stärker demokratin. Demokratin stärks definitivt inte av att man lutar sig tillbaka och låter allting vara precis som det alltid har varit. Genom att utveckla och framför allt sätta människan i det centrala objektivet och lägga fokus här skapas en mer vital och aktiv demokrati.

Anf. 10 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag undrar om jag verkligen hörde rätt. Sade Annie Johansson att om 7,99 procent hade röstat på Centern och kryssat Annie Johansson hade de rösterna varit bortkastade?

Det var väl fortfarande Centerröster? Det kanske inte var så viktigt för Annie Johansson. Det viktigaste var om de var kryssade för henne eller om de var Centerröster. Det är en attitydfråga. Det handlar om vilken inställning man har till politiken.

För en del är politiken ett lagarbete, ett arbete som vi sköter tillsammans. Ibland delar vi upp uppgifter och ibland ser vi till att försöka stärka varandra. Det är ett kollektiv. Det är ett lagarbete.

För andra är det tydligen ett enmansarbete. Det är bara ”jag” som räknas.

Jag tror att många medborgare känner sig ganska främmande inför den inställningen. Jag tror att det är därför som antalet personröster trendmässigt faller. Det var ju bara 22 procent av väljarna som valde att kryssa någon.

Jag pekade på två risker med att driva personvalet alltför hårt. Den ena var frågan om kandidatfinansiering. Vi kommer att släppa loss krafter som jag inte är riktigt säker på att vi vet var de landar. Jag tror att om man skulle göra detta blir det en lagstiftning kring finansiering av partier

och kandidater. Det blir den automatiska följden eftersom det måste regleras så att inte särintressen knyter upp enskilda politiker kring sig.

Den andra är risken för kupper. Det räckte, som sagt, med 175 röster för att bli personvald om vi inte hade haft spärren – det är släkten och lite till. Ser inte Annie Johansson de stora riskerna, både när det gäller finansieringen och 175 röster? Vi får en amerikanisering av politiken.

Anf. 11 ANNIE JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Där kom det på slutet: Vi får en amerikanisering av politiken. Det var den meningen jag väntade på. Det är alltid det argumentet man tar upp när man diskuterar sådant som känns främmande och som bryter mot hur det ser ut i dagens Sverige.

Inledningsvis vill jag säga att jag tyckte att det var intressant att lyssna på Morgan Johanssons huvudanförande där han tog upp vikten av att ha en stark regering. Jag skulle vilja se en mycket stark riksdag, och jag skulle vilja se en tydlig maktuppdelning mellan regering och riksdag. Det tror jag att vi får om vi har aktiva riksdagsledamöter – mer aktiva riksdagsledamöter som är mer förankrade hemma i sina valkretsar, som har ett större personligt mandat och som känner att man måste uppfylla det man har gått till val på.

2 300 kryssade mig och Centerpartiet i valet. Jag ska följa min centerpartistiska agenda. Om de 2 300 människorna inte känner att jag har levt upp till de centerpartistiska idealen har de i ett renodlat personvalssystem möjlighet att avsätta mig 2010. Om partiet ändå vill hålla mig om ryggen och placera mig på lista 1 och jag inte har några motkandidater får jag ju sitta kvar fyra år till eftersom ingen annan kandidat har lyckats komma upp till åttaprocentsspärren.

Jag vill korrigera något som Morgan Johansson sade. Han sade att de röster som tillföll mig, men bara var 7,99 procent var bortkastade. Du missade mitt tillägg, nämligen att de rösterna lades på mig i första hand och Centerpartiet i andra hand. Det tycker jag är viktigt att framhäva.

När jag hör de här motargumenten vill jag fråga Morgan Johansson: Vem är politiken till för? Är det för medborgarna eller är det för att upprätthålla partistrukturer?

Anf. 12 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Politiken är självklart till för medborgarna, för att utveckla samhället och för att se till att medborgarnas vilja får genomslag.

Det jag noterade var attitydskillnaden mellan att se politiken som ett slags enmansjobb och ett lagarbete. Jag konstaterade att det nog var det som låg bakom felsägningen. Inte menade väl Annie Johansson att rösterna hade varit bortkastade om hon inte hade lyckats komma över åtta procent?

Det var bra att hon klarade ut det.

Jag har inte fått några svar när det gäller mina farhågor. Hur ser Annie Johansson på riskerna med att släppa loss krafterna kring kandidatfinansieringen? Det är ju ett så stort bekymmer på många håll där man har ett hårt drivet personval. Hur ser Annie Johansson på riskerna för, som jag sade, en mer kuppardad utveckling? 175 röster hade räckt för en person att kryssas in i Sveriges riksdag om man inte hade haft en spärr. Hur ser du på den risken?

Hur ser du på valdeltagandet? I sitt huvudanförande exemplifierar Annie Johansson detta med Irland och Finland. Irland har ett valdeltagande på 62 procent. Finland har ett valdeltagande på 66 procent. Det är långt under det svenska valdeltagandet och långt under andra länder som har ett mer stabilt partivalssystem.

Det kanske är dit Centern vill komma även med sitt förslag om skilda valdagar. Det kanske inte är så viktigt att ha ett brett politiskt deltagande. Det viktiga är att det är ”jag” som kommer fram i politiken.

Anf. 13 ANNIE JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tycker i alla fall att det är viktigt att ”jag” någon gång kommer fram i den svenska politiken.

Det höga valdeltagandet i Sverige beror ju inte på att man har en gyllene medelväg inom personvalssystemet. Det har ju en lång tradition i att vi har ett engagerat folk som vill bestämma och gå till valurnorna och rösta på vem som ska representera dem.

Att Irland och Finland har ett något lägre valdeltagande beror inte heller på att de har ett fullt och renodlat personvalssystem.

Det handlar inte om någon attitydskillnad över huvud taget. Det handlar om att flytta makten från system och partier ned till väljarna. Det är de som ska ha den avgörande rösten när det gäller vem som ska representera dem i Sveriges riksdag.

Jag vill bemöta det du säger om kandidatfinansiering. Min kandidatur är helt och hållet internt finansierad. Jag skulle tro att din är betydligt mer externt finansierad än vad min har varit.

”Kuppartade metoder” är också lite intressant. Vad menar du med kuppartat? Om väljarna i en valkrets väljer en viss kandidat och den kandidaten får flest kryss av dem som var på listan ser jag inget problem över huvud taget med att den personen också representerar väljarna i Sveriges riksdag. Det ska vara väljarna som faller avgörandet och inte interna partistrukturer.

Anf. 14 MAURICIO ROJAS (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

I betänkandet tas en hel rad mycket viktiga och intressanta frågor upp. Jag vill kommentera några av dem, och jag börjar med skilda valdagar som har diskuterats här. Det är en svår fråga, och jag är glad att vi har en utredning som tittar på den. Jag delar Morgan Johanssons bekymmer över att många val skulle kunna leda till valtrötthet. Vi skulle de facto få fyra olika val, det vill säga val varje år: till riksdag, landsting, kommun och Europaparlament. Det finns faktiskt en risk för att det skulle vara för mycket.

Morgan Johansson säger även att om vi går tillbaka i historien kan vi konstatera att många färre röstade kommunalt när vi hade skilda valdagar. Det stämmer däremot inte. Den bästa jämförelsen vi kan göra är med 1958. Det året hade vi två val vid olika tidpunkter. Den 1 juni var det riksdagsval. Då röstade 77,4 procent. Fyra månader senare var det kommunalval. Väljarna var inte trötta utan fler, 79,2 procent, röstade då. Jag delar alltså din oro, men vi ska vara lite försiktigare med påståenden om hur det har varit.

En annan viktig och för mig svår fråga är den om monarkin. Jag är en övertygad republikan. Samtidigt bejakar jag mitt partis ställningstagande att Torekovskompromissen fortfarande ska gälla. Jag delar de argument som republikanerna här har gett uttryck för, samtidigt som jag tycker att det skulle vara ganska meningslöst att göra detta till en dagsaktuell fråga. Vi vet att majoriteten gillar monarkin. Det finns enligt vad vi vet ett mycket starkt stöd för monarkin i vårt land. Man kan diskutera om det är monarken eller monarkin som har stöd, men det är inte så viktigt. Det skulle vara att göra fel fråga till en viktig fråga, och det var det som var Torekovskompromissens kärna. Vi har en majoritet republikaner här: socialdemokrater, vänsterpartister, liberaler och många andra. Samtidigt finns en övertygelse om att det vore att väcka fel fråga när det finns ett så starkt stöd. Jag tror att det är klokt tänkt även om det går emot många av mina principer.

Däremot håller det inte att säga att monarkin är odemokratisk. Vi har ju valt demokratiskt att ha det så. Vi kan ogilla det, och vi kan förändra det på demokratisk väg. Att det är odemokratiskt stämmer alltså inte.

Personval är en viktig fråga. Reformen har inte fungerat. Färre och färre använder möjligheten. I valet 2006 valdes som du påpekade bara sex personer in och ändrade på partiernas listor via det här systemet. Jag tror att reformen borde gå mot att underlätta personvalsinslaget, vilket också Folkpartiet har uttryckt. Däremot måste man noggrant diskutera om det ska finnas en spärr eller inte.

Vilka konsekvenser skulle det få om vi inte hade någon spärr alls? Där är Morgan Johanssons invändningar giltiga i viss mån. Det skulle kunna leda till mycket märkliga saker. Det måste vi tänka på. Det är en svår fråga.

Rösträtt för utlänningar bosatta i landet är också en viktig fråga. Där finns motioner från Vänsterpartiet och Miljöpartiet med förslag om att alla utlänningar bosatta i landet skulle få rösträtt i val till riksdagen. Jag och Folkpartiet tycker att det är fel. Vi tycker att medborgarskapet är viktigt och att det är medborgare som ska få denna unika rätt att välja riksdag och kunna bli vald till riksdagen.

Om man är konsekvent i den reform som föreslås skulle vi kunna ha utlänningar sittande i den här riksdagen. Rent teoretiskt skulle vi kunna välja en utlänning till statsminister. Det är en intressant tanke, men den är ännu oprövad. Jag känner inte till något land där icke-medborgare kan sitta i riksdagen. Man måste dra alla konsekvenser av detta. Är man beredd att säga det också från Vänsterpartiet och Miljöpartiet får vi en diskussion som är mycket intressant.

Däremot tycker jag att kravet om att man ska ha varit medborgare i tio år för att få bli statsråd borde tas bort. Är man medborgare är man medborgare, och då ska det inte finnas några diskriminerande regler. Dessutom är detta statsministerns angelägenhet, och vi borde inte ha kvar dessa formella regler som ett arv från det gamla systemet, där det krävdes inte bara medborgarskap utan också att man skulle vara född i Sverige. Så var det i 1809 års författning.

Det finns också ett förslag om att utlänningar av alla sorter skulle likställas i kommunal- och landstingsval. Som vi vet görs i dag skillnad mellan å ena sidan EU-medborgare och nordiska medborgare och å andra sidan andra utlänningar. Jag tycker inte heller att en sådan likställning

skulle vara rätt. Vi har samarbetsformer och reciprocitetsformer med EU-länder och nordiska länder som gör det befogat att det finns en skillnad. Inom EU är detta självklart. Även om vi inte bildar en gemensam stat är vi en union där det finns mycket starka ömsesidiga förpliktelser och motsvarande rättigheter som ger medborgare i andra EU-länder en speciell status. Det är en speciell typ av relation vi har med dessa stater. Det är likadant med de nordiska länderna. Där ska ingen ändring göras.

Den svåraste och intressantaste frågan är den om folkomröstning. Den pekar på ett problem som vi måste ta i, nämligen att den representativa demokratin har problem i dag. Det återspeglas inte i valdeltagandet, som är mycket högt, men det är tydligt när det gäller partiernas förmåga att rekrytera, mobilisera och – som i gamla dagar – representera folket. Det är allt färre som är med i politiken på det viset. Folkrörelserna, åtminstone de traditionella, drabbas av samma sak.

Det är klart att den representativa demokratin är i stort behov av modernisering. Däremot tror jag inte att svaret på problemet är direktdemokrati. Framför allt Miljöpartiet företräder ståndpunkten att vi ska gå in i direktdemokratiska former.

Jag tror att den representativa demokratin grund håller, speciellt med tanke på helheten. Folkomröstningar tenderar att handla om speciella frågor där vi går till folket, men dessa frågor är en del av en helhet. En styrka med partisystemet och den representativa demokratin är att vi väljer en helhet – inte delar av något.

Tänk om vi enligt Miljöpartiets vilja skulle få en folkomröstning om att lämna EU. Vem skulle administrera det? Var finns helheten för detta?

Folkomröstningar är egentligen mycket väl lämpade för populism. Om vi verkligen skulle göra som miljöpartisterna vill och säga att om 5 procent av väljarna i en kommun, ett landsting eller i riket vill ha en folkomröstning ska vi ha en så skulle vi på nolltid få folkomröstningar i nästan varenda kommun i Sverige och i riket om till exempel invandringsfrågan.

Det måste hanteras. Jag vet inte om ni har tänkt på detta. Vill ni ha Sjöbofolkomröstningen från 1988 överallt? Det skulle bli konsekvensen. Vapnet att gå till folket och kringgå den representativa demokratin tröghet har mycket stora risker. Trögheten är viktig i demokratin.

Direktdemokraterna vill inte ha tröghet utan snabba saker. Jag tror mycket på de gamla klassiska idéerna om att demokratin ska ha tröghet för att undvika populismen och mycket snabba kast i det politiska spelet.

De partier som tror på den representativa demokratin måste förbättra och modernisera den och ta de problem vi har på stort allvar men inte falla tillbaka på direktdemokratiska idéer.

Anf. 15 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag tänkte fortsätta där Mauricio Rojas slutade och tala om folkomröstningar. Mauricio Rojas talade om att det fanns en risk för snabba kast om man släppte folkomröstningsinstitutet loss ordentligt.

Jag tror inte att det kommer att bli så. Det är naturligtvis en bedömning. För mig känns det naturligt att om man folkomröstas om skattenivån i Kalix eller för den delen om utformning centrum i samma kommun är det inte snabba kast som man efterfrågar i den folkomröstningen.

Vi måste se vad det är vi kan folkomrösta om. Vad kan vi inte folkomrösta om? Mänskliga rättigheter kan vi knappast folkomrösta om. Det finns vissa grundläggande saker som vi måste reda ut och föra bort från vad som är möjligt att folkomrösta om.

Mauricio Rojas talade också mycket om att det handlar om en helhet och att det är vi politiker som ser till att den hela tiden bibehålls och försvaras. Det fanns en risk att folkomröstningar ledde till att vi hela tiden skulle hålla på med små delar av någonting.

Jag tror att det är likadant där. Människor i en kommun som begär folkomröstning syftar till och har förmågan att se en helhet oavsett vad frågan gäller i en folkomröstning. Den helheten tar de ställning till vart fjärde år när de röstar på partierna och partiernas representanter på listan. Valmöjligheten har också ökat genom personvalsinslag.

Våra väljare och medborgare är vana vid att se till helheten och kan ta ansvar i ett antal folkomröstningar. Jag tror inte heller att det kommer att bli en drös folkomröstningar i en kommun, utan det blir några stycken i olika frågor. Det är ett mycket spännande inslag i en kommunal demokrati.

Anf. 16 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga. Du säger: Vi ska ha den här möjligheten för folket att gå direkt och säga vad det tycker i olika frågor, men sedan ska vi välja vilka frågor det ska vara. Mänskliga rättigheter kan vi inte rösta om.

Du kanske vill ha en lång lista med frågor som vi inte ska låta folket säga sitt om. Det är ett mycket märkligt ställningstagande för en direktdemokrat, som borde säga att folket har rätt att säga sitt också om de allra viktigaste frågorna precis därför att de är det.

Till exempel skulle Landskrona kommun och många andra få folkomröstningar om de ska ta emot flyktingar genom avtal med Migrationsverket, såsom man gjorde i Sjöbo. Det skulle direkt få den konsekvensen.

Om man tittar på Sverigedemokraternas kommunala röstantal fick det ungefär 6 procent. Det fick mindre till riksdagen, men om man tittar kommunalt har det ungefär 6–7 procent. De skulle kunna få fram en riksomfattande folkomröstning om invandringen som de skulle kunna formulera på många olika sätt.

På samma sätt skulle vi kunna få folkomröstningar i olika frågor som Estonia. Plötsligt dyker det upp en grupp som får mycket stort stöd hos folket om att nya utredningar om Estonia ska göras. Det går att hitta dessa frågor. Det skulle vara en oerhörd frestelse att just hitta dessa frågor.

För partierna skulle det så småningom också bli en frestelse. De skulle ta en fråga som verkar vara populär och så vidare och kasta fram den. Den möjligheten skulle fördärva det system vi har med helhet och ansvar för de beslut vi fattar.

I det avseendet tror jag att den representativa demokratin håller och är mycket bättre.

Anf. 17 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Fru talman! Vi partier tar redan i dag ansvar utifrån vad folket vill och vad det vill ha för politisk framtid här i Sverige. Genom att det röstar

på oss som partier tar vi sedan ansvar för att försöka genomdriva det vi har fått stöd för bakom oss. Det ansvaret är vi vana vid som politiker.

På något sätt handlar frågan om: Vilket självförtroende har vi som partier och politiker att gå fram och ställa viktiga frågor? Det kan nästan gälla vad som helst. Det handlar också om att backa upp det och skapa opinion för det och säga vad vi tycker och tänker om de frågor som människor vill folkomrösta om.

Jag tror att vi inte ska backa som partier och försöka sluta oss och säga: Vi har kommit fram till det gemensamt på vår kongress, vår parti-styrelse, i riksdagsgrupper och olika församlingar. Vi ska öppna oss och våga möta väljarna i vad de efterfrågar att vi ska tycka till om. Den opinionen och den styrkan ska vi kunna ha.

Då är det lite problematiskt ur demokratisynpunkt att inte kunna möta nästan vilken fråga som helst i en folkomröstning. Det gäller oavsett om det gäller kommande konstitution för EU eller om det är en kommunal fråga om skatten och så vidare.

Jag tror att vi kan möta det, och vi klarar det alldeles utmärkt. Det kommer att utveckla oss. Det kommer också att utveckla möjligheterna för människor så att de känner att de har ett inflytande.

Det är en brist i dag att människor kanske inte känner det riktiga förtroendet för oss politiker att vi tar tag i deras frågor och bestämmer i deras frågor, som de tycker att det är viktigt att vi gör.

Vi riskerar också att tappa väljarnas intresse i val. Det gäller oavsett om det är ett gemensamt val med alla val på samma dag eller om vi har skilda valdagar.

Låt oss möta väljarna öga mot öga och säga: Vi står för den här åsikten. Tycker ni det, så rösta på mig eller oss som parti.

Anf. 18 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Mikael har undvikit att svara på frågan om de faktiska effekterna av det ni föreslår. Sverigedemokraterna skulle till exempel kunna genomdriva folkomröstningar nästan överallt.

Jag frågar detta därför att det bland de teoretiker som finns bakom Sverigedemokraterna och andra finns en mycket väl utarbetad teori om att vi inte längre har någon demokrati. Vi har en ”demokratur”, som de kallar det, det vill säga en demokratisk diktatur där vi inte frågar folket om invandringen. De tror att folket skulle vara på deras sida och inte på den andra sidan.

Teorin om ”demokratur” bygger på en typ av populistisk förenkling: Vi går till folket och frågar. Det är en förenkling från en politiker som sitter i riksdagen som förvånar mig. Vi vet hur komplicerade frågorna faktiskt är. Vi vet att det inte är enkelt med alla konsekvenser och allt det som måste överblickas.

Därför skulle folkomröstningsförslaget leda till en förenkling som per definition skulle vara populistisk. Hur formulerar du en fråga? Man skriver inte ett betänkande. Man gör inte sådana saker, utan man måste fatta sig kort. Titta bara på våra folkomröstningar här i Stockholm och hur förvirrande de egentligen är.

I det avseendet skulle ett sådant system som föreslås leda till att vi får partier och politiker som profilerar sig på detta enkla, populistiska sätt. Det är inte bra.

När jag läste det ni föreslog tänkte jag på det gamla citatet av Churchill som säger: Den representativa demokratin är antagligen den sämsta regeringsformen, bortsett från alla andra.

Den kritik som ni har är många gånger träffande. Men alternativen skulle inte bli bättre. Jag slutar mitt anförande med Churchills ord i min mun.

Anf. 19 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Vänsterpartiet och Miljöpartiet väljer att köra en traditionell republik- och monarkirunda. De ställer helt klart en mycket berättigad fråga: Ska man i en demokrati kunna ärva ett ämbete? Som huvudprincip bör man inte kunna det.

Kristdemokraterna vill ha fortsatt monarki i Sverige. Det finns republikaner i vårt parti, även i vår riksdagsgrupp, och kanske finns det också en och annan principiell rojalist inom partiet. De flesta är nog, liksom jag, pragmatiska i synen på frågeställningen. Jag är principiell republikan men pragmatisk monarkist.

Det handlar i hög grad om traditioner. Traditioner har betydelse, även för miljöpartister och vänsterpartister. Även Vänsterpartiet skulle förmodligen protestera om talmannen utlyste ett arbetsplenium på julafton. Det finns inga rationella skäl att säga nej till ett arbetsplenium på julafton, men det finns traditionella skäl.

Det gör det även i detta sammanhang. Monarkin är en tradition och den har blivit en symbol för det svenska samhället. Den fungerar.

Jag kan ta ett annat exempel: Vår svenska flagga. Om ni tittar noga på den ser ni ett kors på blå botten. Kan man verkligen ha ett kors på blå botten i ett sekulärt samhälle? Det är också tradition. Jag har inte hört någon som har yrkat på att vi ska slopa den svenska flaggan för att den har ett kors.

Tradition har betydelse. Man måste göra en avvägning mellan rationella skäl och tradition.

Fru talman! Morgan Johansson förlängde den debatt om valsystemet som vi hade i Grundlagsutredningen i går. Vi har inte alls låsta positioner, men vi har förberett diskussionen om valsystemet, och det är ett intressant område.

Morgan fokuserade lite väl mycket på handlingskraftiga regeringar. Det är viktigt att valsystemet gynnar detta. Det är ett effektivitetsbegrepp. Men det är inte bara effektivitet som ska gälla i demokratin utan även representativitet, som är viktigt. Det är många komponenter som ska till, inte bara talet om handlingskraftiga regeringar.

Jag kan föreställa mig att under den mandatperiod som vi befinner oss i kommer Socialdemokraterna att under många debatter säga att vi har en handlingsförlamad regering, trots att valsystemet har skapat en så kallad handlingskraftig regering. Det kan lätt gå troll i begreppet handlingskraftig.

Det fördes också en diskussion om personvalet. För egen del har jag en mycket klar uppfattning. Personvalssystemet har havererat. När 22 procent av väljarna kryssar i riksdagsvalet har systemet havererat. Systemet förutsätter att åtminstone större delen av väljarkåren kryssar.

Vi måste hitta ett nytt system. Man kan tänka sig olika lösningar på detta. Man kan gå försiktigt fram. Man kan också göra mer dramatiska

förändringar, men det brukar inte vara tillrådligt att göra dramatiska förändringar i den svenska demokratin. Men någon förändring måste ske på den punkten.

Det är också viktigt att komma ihåg att hela den konstitutionella kontexten, alltså sammanhanget i sin helhet, måste hänga ihop. Gör man en förändring i ena änden kan det puffa på i den andra, och så blir det problem där.

Jag är fascinerad av grundlagsfrågor. Det är väl inte så många i kamraren som är det, men jag hoppas att konstitutionsutskottet är det i alla fall. Det är viktigt att man inser att systemen hänger ihop och att man ser komplexiteten och rättar sig efter det. Jag tror inte på några dramatiska förändringar, men successivt kanske vi via kompromisser – för vi behöver breda överenskommelser – kan komma en bit på väg. Det är bra att åtminstone tre av de ordinarie ledamöterna sitter i Grundlagsutredningen – det hade egentligen behövt sitta fler – för vi kommer kanske, vilket vi ännu inte vet, att behöva genomföra detta under våren 2010. Då behöver vi en god insikt i dessa frågor.

Anf. 20 MARIANNE BERG (v) replik:

Fru talman! Det var intressant att lyssna på Ingvars anförande.

Monarkin är en gammal historisk överenskommelse som glider mer och mer i takt med att kungen uttalar sig mer och mer.

Det var ett ganska klart och fint exempel att ta upp flaggan, men flaggan är i alla fall tyst.

Jag undrar om Ingvar Svensson tycker att det är helt okej att kungen uttalar sig mer och mer. Tycker Kristdemokraterna att det är okej att Sveriges högsta ämbete går i arv på ett så odemokratiskt sätt?

Anf. 21 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! När det gäller principen har jag redan sagt att man inte ska ärva ett ämbete. Men vi befinner oss i en traditionell kontext. Det får vi leva med och göra en avvägning. Den typen av avvägningar får alla partier och politiker göra i alla möjliga sammanhang.

När det gäller kungens politiska roll är den mycket liten. Som jag har uppfattat det har kungen hittills inte gjort några övertramp som har föranlett att vi skulle ifrågasätta honom som monark.

Anf. 22 MARIANNE BERG (v) replik:

Fru talman! Jag fick bara svar på den ena frågan. Jo, jag tycker att kungen har uttalat sig i många saker. Bland annat i miljöfrågorna har han uttalat sig mycket, där jag inte tycker att det har varit lämpligt.

Ingvar Svensson! Du tog upp att du i grunden är republikan. Jag undrar hur du då kan stötta någonting så odemokratiskt som bevarandet av monarkin.

Anf. 23 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag vill inte påstå att det är odemokratiskt eftersom det faktiskt står i våra grundlagar att vi ska ha en monarki. Det är beslutat av Sveriges riksdag, såvitt jag vet, med mellanliggande val. Jag förmodar att Marianne Berg anser att riksdagen representerar demokratin.

Vi kan diskutera de här principerna. Jag har försökt anföra att det finns ett avvägningsskäl som har med traditioner och symboler att göra. Jag är som sagt var inte principiell rojalist. Det är väl bra om vi har en monark som är engagerad i olika frågor, men han måste ju känna till sina begränsningar. Såvitt jag vet har han inte överträtt sina befogenheter. Det fanns ett exempel för något år sedan som ledde till att vi granskade inte kungen men hur statsråden hade informerat kungen inför en resa. Men det visade sig att det uttalande som sedan väckte uppmärksamhet i den svenska debatten var det som fanns i det material som kungen hade fått från Utrikesdepartementet.

Anf. 24 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Låt mig först säga att jag uppskattar Ingvar Svenssons sätt att resonera om vikten av att vi är överens om stora förändringar och att vi slår vakt om den tradition vi har i Sverige. Vi hafsar inte fram författningsförändringar, och vi genomför inte stora förändringar utan att vi på det stora hela är överens. Det öppnar naturligtvis för kompromisser på olika områden, och jag tror att det är viktigt att vi gör så.

Ingvar Svensson tyckte att jag fäste för stor vikt vid detta att skapa handlingskraftiga regeringar. Men min poäng var att Sverige måste kunna regeras inte bara i tider av solsken utan också när det regnar. Då är det viktigt att man har en ordning som gör att regeringen verkligen kan regera landet.

Handlingsförklaring kan inträda av åtminstone två olika skäl. Det ena skälet är om man har en koalitionsregering där man drar åt olika håll och inte kommer överens. Det kanske kommer att inträffa under den här mandatperioden; vad vet jag? Det andra skälet är om regeringen inte får stöd i riksdagen för sina förslag. Det är också en form av handlingsförklaring.

Problemet 1991–1994 var att vi hade båda delarna. Vi hade en koalitionsregering som hade svårt att hålla ihop inbördes och som dessutom, ovanpå det, inte hade majoritet i riksdagen. Ny demokrati hade ju en vågmästarställning. När man lägger ihop de två effekterna blir det nästan mer än handlingsförklaring. Det var nästan likstelhet ibland, om man får säga på det sättet. Man kunde inte nå fram för att göra stora förändringar. Till slut fick man söka stöd hos oppositionen, det vill säga den socialdemokratiska oppositionen, som då gjorde två uppgörelser med regeringen.

Problemet är att vi helst inte vill hamna i den situationen igen. Det är därför jag lyfter fram detta så tydligt. Om vi nu ska göra någon reform är det snarare i den riktningen, det vill säga genom att skapa parlamentariska förutsättningar för starka regeringar.

Anf. 25 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Morgan Johansson drar upp koalitionsregeringen 1991–1994. Jag vill påminna om s-regeringarna inte heller har varit utan problem under årens lopp. Problemen är legio i den delen.

Sedan säger Morgan Johansson att det är viktigt att valsystemet stimulerar till handlingskraftiga regeringar, och han påstår att man måste ha en ordning för detta. Det låter väldigt fint. Men vad är det för ordning han vill ha för att få de här handlingskraftiga regeringarna? Det vore ganska intressant att se. Är det ett majoritetsvals-system?

Anf. 26 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Det är alldeles riktigt som Ingvar Svensson säger att också socialdemokratiska regeringar har haft bekymmer. Vi kan gå ännu längre tillbaka och se regeringskrisen 1990. Det var en minoritetsregering som inte fick stöd i riksdagen för det krisprogram som man då gick fram med. Sedan kom den borgerliga regeringen som hade sina bekymmer. Jag väljer inte att värdera det. Själva poängen är att oavsett vilken färg regeringen har ska den kunna regera landet också när man har problem. Det var min huvudpoäng. Det var inte min mening att peka finger på det sättet just åt borgerligheten.

Annars kan man säga att just nu är det ju inte handlingsförlamning som den här regeringen präglas av. Det är snarare tvärtom att systemskiftet drivs på när det gäller arbetsmarknaden, bostadsmarknaden och sjukvården. Vi ser kraftigt ökade klyftor som är en följd av den politik som ni för. Det är inte handlingsförlamning vi ser. Jag ser en helt annan form av bekymmer.

Vad är jag ute efter? Det finns ju två extremer. Den ena extremen är att ha majoritetsval i enmansvalkretsar. Då tar det största partiet mandatet i en valkrets såsom sker i exempelvis Storbritannien.

Den andra extremen är riksproportionalitet, som vi har i dag, med proportionella val där 20 procent av rösterna också ger 20 procent av sätena.

Sedan kan man röra sig mellan dessa två extremer. Det finns några saker man kan röra i. Det ena är valkretsarnas storlek, det andra är antalet utjämningsmandat och det tredje är riksdagsspärren, alltså den fyraprocentsspärr som vi har.

Jag vill inte ta ställning till vad man ska göra i det här läget. Det är alldeles för tidigt. Låt mig bara säga att jag inte vill ha en ordning där man driver proportionaliteten ännu längre, splittrar upp riksdagen ännu mer och försvagar regeringarna ännu mer.

Anf. 27 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Angående alliansregeringens handlingskraft kan man väl säga att det är bra att det händer någonting. Det är bra att Morgan Johansson tycker att det är bra att det händer någonting.

Nu har Morgan Johansson ingen replikrätt, men jag förstår att det vore *gefundenes Fressen* att få en överrepresentation från de större partierna. Det är ganska intressant, och det kommer väl så småningom att nå offentligheten, att regeringen har gjort en simulering av vad ett majoritetsvals-system av brittisk modell skulle innebära. Det skulle leda till att vi fick ungefär ett 50-tal moderater och resten socialdemokrater i den här kammaren. Jag förstår att Morgan Johansson skulle tycka att det var väldigt roligt om det blev så, men vi kommer säkert att se till att det inte blir så.

Anf. 28 HANS WALLMARK (m):

Fru talman! Jag blir lite bekymrad över Ingvar Svensson. Först pratar han om en kammare som består av 50 moderater och resten socialdemokrater. Det låter rätt obehagligt.

Sedan sätter han grillen i huvudet på vänstermajoriteten genom att påpeka det självklara, nämligen att Sveriges flagga är en korsfana. Det gör

mig lite orolig. Jag tror att det kan riskera att vi i framtiden får förlänga de här lite märkliga debatterna som ifrågasätter monarkin. Debatten om skolavslutningarnas icke-varande i kyrkorna kommer nu att kompletteras med attacker på den svenska och skandinaviska korsfanan.

Fru talman! Alliansen gick till val på att Sverige behöver en politik som sätter jobben i centrum. Själv kompletterade jag detta med att Sverige behöver fantasi. Jag gjorde en liten innehållsförteckning så att man kunde jämföra vad de olika kandidaterna i min valkrets tyckte. Jag lovade att jag skulle se till att stopplagen avskaffades och startlagen infördes. Vad jag har förstått av tidningen, fru talman, kommer detta att ske genom ett regeringsbeslut i dag. Man kommer att lägga fram detta utmärkta förslag för kammaren.

Jag sade att vi inte ska ha någon flygskatt, och jag sade att jag ska arbeta för monarkins bibehållande. Det är i den sista egenskapen jag nu står här i talarstolen. Jag har märkt att det finns fiender till statskicket här i kammaren. Vi lyssnade just till Marianne Berg. Hon påpekade detta med demokrati. Gör vi ett dåligt jobb, så avsätt oss. Jajamänsan, Marianne Berg, det var precis det som hände 2006. Ni gjorde ett dåligt jobb, och ni avsattes. Mot er stod en allians som pratade om jobb, mer pengar till dem som arbetar och ökad framtidstro i Sverige. Demokratin fungerar.

Sedan undrade hon hur länge vi ska ha monarki. Då är mitt svar till henne att jag hoppas att det ska vara länge. Det är precis som Mauricio Rojas säger, att detta är djupt folkligt förankrat. Detta är en folkmajoritetens uppfattning.

Jag tycker också att man kan anföra ett rent praktiskt argument. Tittar man på var det finns monarkier är det stabila demokratier generellt, till exempel Sverige, Norge, Danmark, Holland, Spanien och Japan. Däremot kan jag räkna upp ett antal länder som har republik eller partisekretärer som styr, till exempel Nordkorea, Kuba och Zimbabwe. Jag tycker att det är ett gott praktiskt argument för monarkin. Monarki innebär stabilitet men också att det finns en förankring i traditioner. Kungalängden är den svenska historiens ledstång som vi kan hålla oss till i vardagen.

Fru talman! Mikael Johansson från Miljöpartiet har gått. Det gör att jag kanske kan avslöja, om ingen berättar det för honom, att jag tyckte att alla hans argument mot Morgan Johansson i replikväxlingen var alldeles utmärkta. Jag funderade ett tag till med på att instämna i det, men jag tänkte att det kanske skulle väcka lite rabalder om en moderat höll med en miljöpartist, så jag gjorde inte det. Jag hoppas, fru talman, att ingen berättar detta för Mikael Johansson.

Han sade en sak, nämligen att han inte ser de republikanska åsikterna som riktade mot personen kungen. Nej, de är riktade mot oss alla i folkmajoriteten som är för det svenska statskicket. Jag tror att monarken, som saknar partitillhörighet, är en samlande och enande gestalt. Morgan Johansson har funderat en del kring stabilitet i regeringsbildningen. Jag tror att det är viktigt att fundera kring stabilitet i landet, och där tror jag att en monark som står bortom partipolitikens snävhet just i en kristid är en viktig samlande symbol.

Jag skulle vilja ställa en fråga till er i Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna. Vad gör ni tillsammans om ni nu mot förmodan skulle få makten 2010? Är det mp:s och v:s linje om nej till monarki som

gäller? Mauricio Rojas visar att en alliansregering, även om det finns republikaner där, innebär en fortsättning för detta statskick i Sverige.

Anf. 29 MAX ANDERSSON (mp):

Fru talman! I likhet med majoriteten av dem som uttalat sig i denna debatt, åtminstone i personlig egenskap, tillhör jag statskicks fiender. Jag är motståndare till arvkungadömet, och det är naturligtvis Miljöpartiet. Däremot ser jag det inte som den viktigaste frågan att få det socialdemokratiska partiet att även i realpolitiken anta en rimlig ståndpunkt efter att vi har vunnit valet 2010. Det kan vänta till framtiden. Det är min personliga åsikt att det inte är den viktigaste frågan i Sverige just nu.

Vad gäller den svenska flaggan kan jag säga att jag tycker att det är helt okej med en skandinavisk korsflagga bara ni inte försöker sätta dit tolv stjärnor på den. Jag kommer inte att ifrågasätta att den ser ut som den gör.

Det jag gick upp för att diskutera var frågan om personvalet. Jag tänkte nämligen göra någonting så otroligt som att hålla med alla som uttalat sig i frågan utan att hålla med mitt parti. Jag tillhör nämligen dem som är motståndare till personvalet såsom det ser ut i dag.

Miljöpartiet är för någon form av personval. Det var vi redan från början. Vi var inte eniga då, men vi var för någon form av personval redan från början. Jag tillhör den del av Miljöpartiet som ser hur illa detta system fungerar och som ifrågasätter de personkryss som sätts. Det är trots allt fortfarande ett litet antal människor som faktiskt kryssar. Men på vilka grunder är det som människor kryssar? Är det verkligen de bästa grunder man skulle kunna tänka sig som personval genomförs på?

Vi ser att människor får kryss därför att de är fantastiskt bra kandidater. Jag tror att en av dem som fick kryss på den grunden precis har lämnat kammaren. Vi ser också att människor får kryss därför att de är kända från tv. Vi ser att människor får kryss därför att de har en stor släkt.

Man ska vara väldigt försiktig som politiker med att försöka tolka varför människor röstar som de gör. Vi vet nu att människor har röstat för en borgerlig regering, och då får man anta att de också har röstat för den borgerliga regeringens politik. Man måste anta det, i alla fall som huvudregel. Men man måste också ifrågasätta: Har väljarna verkligen fått den korrekta informationen för att kunna göra ett rationellt val, baserat på fakta? De sloganer som har förekommit i personvalskampanjerna har varit ganska intetsägande. Kan någon av er exempelvis gissa vilket parti det var som hade en kandidat i Göteborg med valsloganen ”En politiker som bryr sig och tar ansvar” som var uppsatt överallt? Det kunde ha varit vilket parti som helst – ja, utom Vänsterpartiet förstås, för de driver ju inte personvalskampanjer. Det är en bra slogan som alla skulle kunna använda.

Det är problemet. Personvalet fokuserar inte på det som skiljer kandidaterna så mycket åt, som att de lyfter fram enstaka frågor. Det är personvalet när det är som bäst. När det är som sämst fokuserar det på vad som skiljer kandidaterna åt inom samma parti. Säg exempelvis att någon röstar på Mauricio därför att Mauricio är republikan. Det vore ju trevligt! Men tänk om han sedan inte röstar enligt den åsikten!

Sveriges demokrati är en partidemokrati. Jag tror att vi måste ändra personvalssystemet på något sätt, eventuellt till det irländska valsyste-

met, för det är inte belastat med exakt de brister som vårt nuvarande system har.

Prot. 2006/07:65
22 februari

Författningsfrågor

Anf. 30 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Jag har begärt ordet på grund av att jag tycker att Grundlagsutredningen borde få lov att diskutera kungahusets vara eller icke vara. Jag är republikan, men jag tycker att även om man inte självklart är republikan så borde man tycka att det är en demokratisk rättighet för Grundlagsutredningen att diskutera den här frågan. Detta är i princip den enda begränsningen i Grundlagsutredningen – man får inte diskutera kungahusets vara eller icke vara. Man får heller inte diskutera portalparagrafen att all offentlig makt utgår från folket, men det tror jag ingen ifrågasätter.

Förutom att jag tycker att det är konstigt att utesluta frågan om kungahuset är det så att det finns en del demokratiska problem. Sedan kan man tycka vad man vill, men det är inte förenligt med de demokratiska principer som gäller för övrigt.

Det första, självklara, är att kungen är statschef. Hade han bara varit kung så hade jag haft lite lättare att acceptera det, men han är statschef. Han är alltså Sveriges högste företrädare och står över den folkvalda riksdagen, över statsministern och riksdagens ledamöter. Han är inte vald, och det går inte heller att avsätta honom.

Till råga på allt har han åtalsimmunitet. Det innebär att vilka brott han än kan komma att begå, grova eller mindre grova brott, så kan han inte åtalas, han kan inte straffas för brottet, och han kan inte heller skiljas från sitt uppdrag som statschef. Det här är ju rent medeltida regler. Allas likhet inför lagen – är inte det en viktig demokratisk princip som Grundlagsutredningen åtminstone borde få lov att diskutera?

Det som är så vansinnigt är inte bara att Grundlagsutredningen inte har i uppdrag att diskutera kungahuset, dess utformning och dess vara eller icke vara utan att man dessutom har ett direkt förbud att diskutera denna fråga. Jag tycker att förbudet åtminstone bör hävas, så att utredningen får lov att diskutera den här frågan om man vill.

Det finns ett par andra demokratiska problem. Ett av dem är religionsfriheten. Det är också en grundläggande demokratisk princip att alla svenska medborgare utan några som helst villkor ska få lov att bekänna sig till vilken religion man vill. Man kan uttala sig som ateist, muslim, katolik och så vidare. Men kungafamiljens medlemmar har inte denna rättighet. Det är till och med så att kungen *skall* skiljas från sitt uppdrag om han bekänner sig till något annat än den rena evangeliska läran, som den kallas – det är alltså en väldigt gammal form av kristendom – och detta gäller även den övriga familjen.

En annan absurd sak är att kungens barn och syskon måste fråga om lov när de vill gifta sig. Då är det regeringen tillsammans med kungen som beslutar om detta är acceptabelt och om den partner som man har valt är acceptabel. Kungen själv däremot behöver inte fråga om lov, och det gör ju det hela bara ännu mer motsägelsefullt.

Allt det här sammantaget tycker jag pekar mot att det är dags att åtminstone diskutera de här uråldriga reglerna.

När det gäller grundfrågan, om man över huvud taget ska vara statschef utan att vara vald och utan att kunna avsättas, kan man göra en lik-

nelse med riksdagens ledamöter. Tänk om det var så att det var våra förstfödda barn som tog över våra riksdagsplatser och, om vi inte fick några barn fick våra närmaste släktingar ta över. Detta hade ju väckt ett ramaskri från svenska folket, och även bland riksdagens ledamöter är jag övertygad om, för det vore ju fullständigt uppåt väggarna vansinnigt. Och då är vi ändå valda en gång. Tänk om vi hade fötts till denna post sedan generationer tillbaka!

Allt detta talar för samma sak: Låt åtminstone Grundlagsutredningen diskutera de här frågorna! Det är det mest demokratiska.

I detta anförande instämde Marianne Berg och Pernilla Zethraeus (båda v) samt Max Andersson (mp).

Anf. 31 HANS WALLMARK (m) replik:

Fru talman! Låt mig påminna om vad Morgan Johansson sade tidigare i den här debatten när det gällde förvaltningsfrågor. Han försvenskade då ett amerikanskt uttryck: Om det inte är sönder, varför fixa det?

Jag skulle vilja fråga Hillevi: Vad är det som är sönder? Vad är det du och ditt parti vill fixa? Jag tycker att du kan vara lite tydligare. Nu säger du att du tycker att man kunde ha breddat Grundlagsutredningen, men Hillevi, egentligen vill du mycket mer. Tror inte fru talman också att det är så att Hillevi inte tycker att det är tillräckligt med att Grundlagsutredningen får undersöka statsskickets fundament utan att hon i själva verket vill ifrågasätta det och skulle vilja ha ett annat statsskick än det vi har?

Då har jag en fråga till er. Ni är ju tre partier. Ni kanske till och med kan bilda regering om ni får makten efter 2010. Är ni intresserade av att seriöst pröva frågan och att avskaffa det befintliga statsskicket och ersätta det med ett annat? Miljöpartister, vänsterpartister och nu ett antal socialdemokrater har ju varit uppe och vittnat om det.

Mauricio Rojas berättade tidigare här i debatten om den mognad som ändå finns inom alliansen och borgerligheten, där det finns principiella republikaner men där man ändå säger att det finns en så överväldigande folkmajoritet för monarkins bibehållande att det inte är en viktig fråga. Med en alliansregering så kommer det nuvarande statsskicket att bibehållas.

Så Hillevi, var lite tydligare! Nog är det väl egentligen så att du vill ha mer än en breddning av Grundlagsutredningen? Du vill ha ett avskaffande av monarkin.

Anf. 32 HILLEVI LARSSON (s) replik:

Fru talman! Det låter nästan som om jag är anklagad för ett grovt brott när jag får höra det här.

Det är helt riktigt att jag vill mycket mer än så här, men jag tycker att detta är ett väldigt viktigt första steg. För 30 år sedan hade vi en annan grundlagsutredning som också skulle se på grunderna i svensk demokrati och svenskt statsskick. Då vågade man komma fram till en kompromiss kallad Torekovskompromissen, där man avlödade kungen en del av hans maktbefogenheter i alla fall. Det var ett viktigt steg.

Det har nu gått 30 år. Kan vi inte låta denna grundlagsutredning få samma rättighet som förra gången så att man åtminstone får lov att diskutera den här frågan?

Det är möjligt, om man gett uppdraget till utredningen, att de antingen inte skulle diskutera frågan eller kommit fram till att vi på grund av folkmajoriteten inte gör någon dramatisk förändring. Kanske hade de uppnått en kompromiss och tagit bort en del av avarterna, till exempel bristen på religionsfrihet och åtalsimmunitet för kungen – vad vet jag. Det hade i alla fall varit ett första steg.

Även om Grundlagsutredningen kom fram till att vi avskaffar kungahuset, att vi inte längre kan acceptera det, att det gått för långt och vi lever i ett modernt samhälle, att vi inte kan vänta längre, skulle frågan självklart föreläggas svenska folket för beslut, troligtvis genom en folkomröstning, eftersom den splittrar partierna och av många anses vara viktig. Då skulle folket få tycka till på ett demokratiskt sätt. Det är grunden för hela diskussionen.

Det demokratiska är att tillåta Grundlagsutredningen att diskutera frågan. Sedan kan vi fatta beslut i demokratisk ordning. Att svenska folket fick tycka till i frågan tror jag inte heller är något som skulle uppröra dem.

Anf. 33 HANS WALLMARK (m) replik:

Fru talman! Precis som Hillevi säger är det här en fråga som möjligtvis splittrar och rister partierna, men den splittrar och rister inte folkflertalet. Jag är ganska övertygad om att det finns en rätt kompakt uppslutning bakom det svenska statsskicket såsom det ser ut i dag.

Jag kan inte komma ifrån att Morgan Johanssons ord – han var ju tidigare regeringsmedlem – dallrar tungt i kammaren, fru talman. Han sade två saker, varav det första gällde just förvaltningsfrågor, nämligen: Om det inte är sönder, varför fixa det? Min fråga till Hillevi är därför: Vad är det som är sönder i det svenska statsskicket?

Det andra Morgan Johansson sade var att det är viktigt med stabilitet – även om han då talade om en riksdagsmajoritet – och somliga har pekat på vad han ursprungligen avsåg med det. Det handlar snarast om antalet partimandat i kammaren. Jag tycker att stabilitet är ett viktigt argument och vill därför peka på det.

Om man ser på de länder som i dag har konstitutionell monarki – låt mig, fru talman, nämna Spanien, Japan, Norge, Danmark, Sverige – vill jag fråga Hillevi om hon inte delar åsikten att just de länderna utmärks av stabilitet och trygghet. Är inte Spanien ett gott exempel på det? De hade på 80-talet problem i kammaren, Cortes, med ett försök till militärkupp. Kung Juan Carlos blev då den enande symbol som kunde mota tillbaka kuppmakarna. Jag tror att monarkin är viktig för stabiliteten. Uppenbarligen är stabiliteten viktig också för Morgan Johansson och Socialdemokraterna.

Anf. 34 HILLEVI LARSSON (s) replik:

Fru talman! När det gäller opinionen har det faktiskt skett en förskjutning. SOM-institutet i Göteborg mäter opinioner över en längre tid, alltså inte bara vid ett speciellt tillfälle. De mätte ganska nyligen hur stödet för kungahuset hade förändrats hos svenska folket över två år. De ställde frågan: Är republik en dålig eller en bra idé? Det visade sig att 60 procent numera tycker att det är en dålig idé medan 40 procent tycker att

det är en bra idé. Det finns alltså fortfarande en tydlig majoritet för kungahuset.

Det intressanta är att under de två år man mätte har förskjutningen varit 7 procent, det vill säga 7 procent fler tycker att republik är en bra idé jämfört med två år tidigare. Då är det ändå fråga om en väldigt kort tid. När man frågar ungdomar kan man se att stödet för republik, och därmed mot monarki, är ännu större. Det har alltså skett en mycket tydlig förskjutning.

Om man frågar om kungen som person är det naturligtvis fler som tycker att han väl verkar vara en trevlig prick. Om man däremot frågar om statsskicket, som ju är grundfrågan, ifrågasätter allt fler det som en självklar princip. Det vore ju absurt att säga att om en politiker är populär så ska vi ändra statsskicket så att den politikern kan sitta kvar på livstid och inte kunna avsättas. Det är det som diskussionen tenderar att sluta i, nämligen att man säger att de är trevliga som personer. Det handlar emellertid om mycket mer grundläggande demokratiska principer.

Kungafamiljen är själva offer för systemet. De saknar grundläggande rättigheter. De har från tidig ålder hjärntvättats in i systemet. Det är en otrolig press på dem med hård massmediebevakning från det att barnen är små. Egentligen har vi ett omänskligt system i Sverige.

När det gäller de demokratiska länderna har vi bland annat Tyskland och Finland som är republiker. Vi har Brunei, och vi har Thailand, där för övrigt kungen deltog i en statskupp nyligen. Det är ganska absurt att tala om personliga egenskaper. Det är olika från land till land.

Anf. 35 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Låt mig tacka för en bitvis mycket spännande diskussion om författningsbetänkandet.

Jag skulle vilja bidra med ett par kommentarer till det som gäller Grundlagsutredningens arbete och börja med att påminna om grunderna för att utredningen och kommittén tillsattes. Den tillsattes ju på initiativ av den förre statsministern, Göran Persson, och motiverades bland annat med att det under de 30 år som gått sedan huvuddragen i vår nuvarande regeringsform togs fram skett ett par ganska grundläggande förändringar i den svenska demokratin.

En av de uppenbart stora förändringarna i Sverige från 1970 till i dag är att partiernas medlemstal fallit rätt dramatiskt. Detta, fru talman, tror jag har bäring på den diskussion som varit om valsystem och personval. Det är nog så att när partiernas medlemstal faller och vi har ett valsystem som i praktiken, med några få undantag, ger partierna monopol på att utse vilka som ska vara riksdagsledamöter faller också legitimiteten för att ha ett så starkt system. Därmed ökar motivet för ett större inflytande för väljarna, det vill säga för mer personval. Det är en intressant observation som vi diskuterat mycket i Grundlagsutredningen, och jag anser att det är en förändring som våra förslag måste ta fasta på.

Beträffande personval har vi haft flera forskningskonferenser och seminarier kring det och då särskilt tittat på våra nordiska grannländer. Vad gäller Finland slår man där fast – och många forskare pekar också på det – att personvalsreformen absolut stärkt banden mellan väljare och valda. Personvalet ökar kännedomen om vilka politiker som företräder en samtidigt som det ökar politikernas, parlamentarikernas, intresse för att ha en

dialog med sina väljare. Man ser inget samband med att valdeltagandet i Finland är lågt.

Vad gäller ett annat grannland, Danmark, kan man där närmast se det motsatta förhållandet, nämligen att personval fungerar som ett verktyg för att hålla uppe valdeltagandet. Det är till och med så att personvalet i de grupper som i Danmark, liksom i Sverige, har ett lågt valdeltagande – invandrare, nykomlingar i samhället – fungerar som ett verktyg för att öka valdeltagandet i dessa grupper. Det blir ett verktyg mot utanförskap och för delaktighet i vår demokrati.

Om vi ser till vår egen svenska historia menar flera forskare, just vad gäller valdeltagande, att betydelsen av hård konkurrens är helt essentiell. Hård konkurrens mellan partier, mellan politiska alternativ, driver upp valdeltagandet. Jag vill påminna om att all-time-high vad gäller svenskt valdeltagande nåddes 1976 när en borgerlig regering tog makten efter ett långvarigt socialdemokratiskt maktinnehav. Också 2006 ökade valdeltagandet utifrån ungefär samma utgångspunkter, efter ett långvarigt socialdemokratiskt regeringsinnehav.

Jag tror att dessa erfarenheter, synpunkter och kommentarer är viktiga, och de ska vara vägledande i det arbete som Grundlagsutredningen har framför sig vad gäller att försöka vitalisera den svenska demokratin och det svenska valsystemet.

Anf. 36 MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Låt mig bara i all korthet säga att Mauricio Rojas i sitt huvudinlägg förde ett ganska bra resonemang om folkomröstningar, om vikten av att vara noggrann med det instrumentet. Jag tyckte att det var bra.

Sedan påstod han att jag skulle ha farit i väg när det gällde noteringen om valdeltagande och skilda valdagar och valde att nämna det enda undantaget under efterkrigstiden, det vill säga 1958. Det är det enda undantaget där valdeltagandet i kommunalvalet var högre än i riksdagsvalet.

Under debatten gick jag ut och hämtade statistik för att få noterat i riksdagens protokoll att valdeltagandet i kommunalvalet genomgående har varit mycket lägre under efterkrigstiden.

I kommunalvalet 1938 var deltagandet 66 procent. I riksdagsvalet två år senare, 1940, var det 70 procent. I kommunalvalet 1942 var deltagandet 66 procent, och i riksdagsvalet 1944 var det 72 procent. Vi kan gå framåt några decennier till 1960-talet. 1960 var deltagandet i riksdagsvalet 85 procent och 1962 var det 81 procent. I 1964 års riksdagsval var det 84 procent, i kommunalvalet 1966 var det 83 procent, och i riksdagsvalet 1968 var det 89 procent.

Genomgående skiljer det 4–5 procentenheter mellan deltagandet i kommunalvalet och i riksdagsvalet.

Ryck alltså inte bara ut det årtal som utgör det enda undantaget utan se till helheten! Det är mitt budskap i detta inlägg.

Anf. 37 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Vi kan alla hämta statistiken. Jag gjorde det i förväg, och du gjorde det efteråt.

Det som du säger stämmer, men du sade att det var en väldigt stor skillnad. Så stor är den inte. Man kan välja år på olika sätt, till exempel

1964 och 1966 då skillnaden var 1,1 procent. Det är ingen dramatisk skillnad.

År 1958 är viktigt, för det är det enda året där vi hade två val samma år och där kommunalvalet kom ungefär fyra månader efter riksdagsvalet. Då borde valtröttheten – att det är för många val – ha slagit in. Det är det enda fall vi har, för alla de andra valen är det två år emellan. Därför är 1958 relevant. Det är alltså inte bara ett undantag, utan det är det mest relevanta exempel vi har för att kontrollera om det finns något historiskt belägg för någon sådan trötthet.

Jag ville alltså att man inte skulle överdriva idén om jättestora skillnader och sedan ta hänsyn till just det här intressanta exemplet från 1958 där det som Henrik von Sydow pekade på uttrycks, nämligen att valdeltagandet ökar generellt när det är mobiliseringsval. Det är ett mycket intressant påpekande som kanske säger mer om valdeltagandet än om det är många eller få tillfällen.

Valet 1976 nämndes tidigare. Vid valet som kom efter, 1982, var det också regeringsbyte. Det handlar alltså kanske inte om vår förmåga att mobilisera. Däremot kan det inte förnekas att risken för valtrötthet kanske skulle vara stor om vi fick fyra olika val. Det var det jag menade.

Anf. 38 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag förstod vad Mauricio Rojas menade i sitt inlägg. Vad jag ville säga var bara att valdeltagandet i kommunalvalet genomgående var 4–5 procentenheter lägre.

Man kan fundera på om skillnaden är liten eller stor. Om vi skulle ha en situation där valdeltagandet mellan två val plötsligt föll med 4–5 procentenheter skulle vi betrakta detta fall som mycket stort och mycket allvarligt. Man ska alltså inte förringa den effekten.

Sedan behöver man inte göra historiska jämförelser, utan man kan jämföra med andra länder. Där kan man se samma effekt. Där valdagarna är skilda åt har man i allmänhet lägre valdeltagande i kommunalvalen, såvida man inte har system med obligatoriska val – det finns ju också länder som har det. Men det är alltså på det sättet.

Man kan resonera mycket kring valdeltagandet och vilka faktorer som finns bakom. Jag tror att klara och tydliga politiska alternativ är viktigt. Det är *en* del som mobiliserar. En annan faktor är den som ni har pekat på – att det finns möjlighet att efter en lång tid få ta över makten igen. Så var det för oss 1982, och så var det för er 1976 och återigen 2006. Naturligtvis är det också viktigt.

Ser man dock på den långsiktiga trenden under efterkrigstiden är det de sociala skillnaderna, de sociala klyftorna, som är viktiga. Ju mindre marginaliseringen och de sociala klyftorna blir, desto mer ökar det politiska deltagandet.

Detta var ett av budskapen i mitt huvudanförande: Var på er vakt nu när ni ökar de sociala klyftorna så mycket! Fundera lite över vad det kommer att innebära för det politiska deltagandet! Jag tror att det finns mycket stora risker med detta.

Anf. 39 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Om man följer Morgan Johanssons logik kan man säga att ni ökade klyftorna mellan 2002 och 2006, och därför minskade val-

deltagandet. Kanske var det så. Jag vet inte om man vetenskapligt kan belägga sådana saker.

Däremot har du rätt i den stora bilden: Ett mer socialt integrerat samhälle ger ett högre valdeltagande. I Sverige har vi stora problem med att grupper som är dåligt integrerade röstar för lite, så i det avseendet ger jag dig rätt: Vi måste sträva efter en social och kulturell integration så att vi får ett mycket bättre valdeltagande.

Slutligen tror jag att det avgörande är om det är många val, inte om det är två olika. Det är i länder med många folkomröstningar och många val som man märker denna trötthet. Därför tycker jag att det var befogat när du pekade på att om vi får många val kan vi också få det här fenomenet.

Anf. 40 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Förutom valdeltagandet finns ju också risken, om vi skiljer valdagarna, att man tappar helheten i politiken, att man tappar de samband som finns mellan kommunerna, regionerna och landstingen samt riksnivån. Detta är egentligen de stora problemen med att skilja valdagarna åt.

Vår inställning är att vi inte bör medverka till att genomföra sådana förändringar som tenderar att minska valdeltagandet eftersom valdeltagandet i sig har ett egenvärde. Det har varit mitt huvudbudskap i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 9 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.56 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

6 § Statsministerns frågestund

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 41 FÖRSTE VICE TALMANNEN:
Jag vill hälsa statsministern välkommen till frågestunden.

Utbildning till vård- och omsorgsyrken

Anf. 42 BRITT BOHLIN OLSSON (s):

Herr talman! Vi har alla på sista tiden kunnat läsa hur få det är inom äldreomsorgen som har en riktig grundutbildning för det viktiga yrke som de ska fungera i, fyra av tio enligt Socialstyrelsens rapport. Det är förstås väldigt oroande. Samtidigt gör nu regeringen allt man kan för att

minska vård- och omsorgsutbildningen, i synnerhet för de vuxna som är beredda att gå in i omsorgsutbildning.

Runt om i hela Sverige kan vi läsa om hur förtvivlade människor får avbryta den utbildning som redan är påbörjad eller att de får besked om att den helt enkelt ställs in. En av dem, Inger, blev arbetslös när industrin på orten lades ned, och efter många vikariat och korta anställningar tyckte hon att hon äntligen hade fått en ny chans i livet. Hon skulle gå en omvårdnadsutbildning. Men den utbildningen och tusentals andra lades ned.

Vad vill statsministern ge för besked till Inger och många andra i hennes situation? Är det för mycket begärt att få en sådan andra chans i livet?

Anf. 43 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Jag känner inte till de exakta förhållandena i det här fallet. Bra välfärd bygger på välutbildad personal. Det är vår uppfattning att vi snarare ska göra mycket för att förstärka kvaliteten i utbildningen de år vi har fått väljarnas mandat att genomföra förändringar i Sverige.

En del av de saker vi nu drar tillbaka anser vi är arbetsmarknadspolitiska åtgärder av en karaktär som mer har syftat till att dölja en verklig arbetslöshet i Sverige. Mot det har vi uttalat kritik och velat göra förändringar. Men det förhindrar inte vår ambition att det ska vara bra kvalitet i den utbildning som är grunden för att arbeta i de olika viktiga välfärdsverksamheterna.

Anf. 44 BRITT BOHLIN OLSSON (s):

Herr talman! Ni har lagt ned det som kallas Kunskapsstegen, som var en fortbildning särskilt riktad till äldreomsorgens personal. Ni har tagit bort utbildningsvikariatet. Rekryteringsbidragen försvinner och komvux dras ned väldigt kraftigt. Det är tusentals utbildningsplatser som försvinner när vi nu vet att äldreomsorgen har stora behov av mer utbildning. Jag tror dessutom att vi vet allihop att vi behöver lära om och lära nytt under hela yrkeslivet. Det är inte bara grundutbildningen som är problemet.

Det som händer just nu är faktiskt skandalöst mot äldreomsorgen, och det är hjärtlöst och ganska oklokt mot Inger och alla de andra som har att välja mellan arbetslöshet och en bra utbildning som leder till ett jobb. Jag tycker nog att frågan kvarstår. Tror verkligen inte regeringen på allvar att det behövs en bra utbildning för att arbeta i äldreomsorgen? Varför, i så fall, tar man bort alla de möjligheterna?

Anf. 45 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Jag tror att Britt Bohlin Olsson alldeles riktigt fångar att människor ogillar förändring. Har man varit inställd på att det ska vara på ett visst sätt, så kommer ett val, vi byter majoritet, byter inriktning, kan det för den enskilda innebära en förändring som man inte hade tänkt sig. Det förändrar inte att vi har varit tydliga med en kritik mot vad vi har uppfattat ibland vara åtgärder mer syftande till att dölja arbetslöshet än någonting annat.

Vi har som en av faktorerna när vi pratat om utanförskap nämnt den stora grupp som är i olika utbildningar fast de egentligen söker jobb. De vill i grunden inte plugga, men de gör det i brist på möjligheter på arbetsmarknaden. Det är precis rätt tillfälle nu att dra ned på den typen av åtgärder, givet att vi är på väg mot en stor bristsituation inom stora delar av den svenska arbetsmarknaden.

När det gäller kvaliteten är vi helt överens. Det går inte att bedriva bra välfärdsverksamhet utan resurser – olika utförare, skulle jag vilja tillägga – och dessutom en i grunden bra utbildning för att kunna göra jobbet.

Barnfattigdomen i Sverige

Anf. 46 LARS OHLY (v):

Herr talman! Min ena son har flera gånger skrivit uppsatser om påhitade semestrar när uppgiften har varit att beskriva vad han gjort på lovet. Så säger inte jag utan en mamma som ansöker om pengar hos Rädda Barnen. Det tar Rädda Barnen som utgångspunkt för ett resonemang om barnfattigdomen i Sverige. Ungefär 250 000 barn beräknas leva under fattiga förhållanden i Sverige, en kvarts miljon som inte har det som många barn ser som självklart.

Gemensamt för de barn som lever i fattiga förhållanden är att de ofta lever med en förälder som är ensamstående och ofta med en förälder med utländsk bakgrund. Många av dessa föräldrar är också arbetslösa eller sjuka.

Mina frågor är därför: Är statsministern beredd att göra en konsekvensanalys av försäkringarna i a-kassan och sjukförsäkringen? Är statsministern övertygad om att de här förändringarna inte påverkar barnfattigdomen i Sverige? Hur stämmer de här försäkringarna överens med barnkonventionen som Sverige skrivit under?

Anf. 47 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Det kanske hade varit klädsamt att inleda med en ursäkt för att du har medverkat till de förhållanden som du nu beskriver, som din del i en tidigare majoritet. Eftersom det aldrig hävdas att vi kan ta åt oss äran av de jobb som kommer är det svårt att hävda att vi skulle ha äran för annat, som inte är lika ärofullt och som det här är ett bra exempel på.

Vi har bland annat pekat just på ensamförsörjande föräldrar som en grupp som extremt mycket ser effekterna av att det inte lönar sig att arbeta i Sverige, just detta att de kanske ofta har ett deltidsarbete och samtidigt är beroende av flera inkomstrelaterade ersättningsystem som förändras med förändrad inkomst. Det är bland annat det vi försöker åtgärda genom att säga att det ska vara mer tydligt att det lönar sig att arbeta. Man ska ha större möjlighet att påverka sin egen situation.

Vi uppmuntrar en politik som gör att jobben blir fler. Det ger en möjlighet för flera att träda in. Vi har riktade åtgärder just för människor i utanförskap, som ofta kommit från andra länder, för att kunna göra något åt detta. Men det är inte något trollslag som kommer att förändra detta. Det är viktigt att se den här situationen. Det är viktigt att ha hjärtat på rätt

ställe och att vilja göra något åt det. Vi för en politik som bryter med mycket av detta.

Anf. 48 LARS OHLY (v):

Herr talman! Det här är ett misslyckande för politiken, och det ska ingen av oss smita ifrån. Men frågan var ju: Påverkar försämringarna av arbetslöshetsersättningen och sjukersättningen andelen fattiga barn i Sverige och dessa fattiga barns förhållanden?

Mitt svar är ja. Ni driver en politik som gör än fler barn fattiga. Ni driver en politik som gör de fattiga barnen än fattigare. Det är resultatet av er politik, och det kommer att leda till att ännu fler barn tvingas att skriva uppsatser om påhittade semestrar när uppgiften är att beskriva vad de har gjort på lovet. Det är er cyniska klasspolitik, Fredrik Reinfeldt.

Anf. 49 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Vi får se vad vår politik leder till. Nystartsjobben ger nu hopp åt människor som har varit långt utanför arbetsmarknaden. Varje vecka, varje dag kommer faktiskt människor in i arbete och får en egen försörjning. De märker att det lönar sig att arbeta. Det handlar delvis om de människor du pratar om.

Beskedet hemma är att nu har mamma eller pappa fått ett jobb efter att länge ha stått utanför. Nu kan vi ha råd med den där semestern. Det är klart att ju mer av de berättelserna vi får in i de svenska hushållen, desto mer kan vi tränga detta tillbaka.

Sedan vet både jag och Lars Ohly att det är svårt att nå fram. Det handlar om decennier av misslyckande med integration. Det handlar också om stora grupper som av olika skäl, även med åtgärder som försöker nå fram, har svårt att hävda sig på arbetsmarknaden. Men det handlar naturligtvis också om vilken form av stödsystem som är mest träffsäker när det gäller att nå fram till grupper som har det allra svårast. Det tycker jag att vi också hela tiden ska vara öppna för att titta närmare på. Finns de systemen som verkligen når fram? Det är inte alltid de diskussioner vi för om a-kassa eller annat som är det exakta svaret. Det behövs ibland mer riktade stödformer för att verkligen stödja de människor vi talar om.

Regeringens inställning i Irakfrågan

Anf. 50 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Carl Bildt blir alltmer en belastning för den borgerliga regeringen. På område efter område går det att ifrågasätta den svenska utrikesministerns trovärdighet på grund av kopplingar till personliga intressen och på grund av ett engagemang som står i bjärt kontrast till den svenska politiken. Det handlar om olja i Sudan, om Ryssland, om Putins maktbolag och om den omdiskuterade gasledningen genom Östersjön. Det handlar också om kopplingar till generalerna i Turkiet och nu krigsförbrytare i Serbien. Kanske ännu mer problematiskt är det för den svenska politiken i Mellanöstern efter avslöjandet att Carl Bildt satt i ledningen för en internationell lobbyorganisation som agerade för att invadera Irak.

Det är av stor betydelse att se hur Carl Bildt och hans engagemang successivt förändrar den svenska utrikespolitiken. Är det fortfarande så att den svenska regeringens uppfattning i Irakfrågan är att invasionen av Irak 2003 genomfördes i strid med folkrätten och mot FN-stadgan?

Anf. 51 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Carl Bildt svarar väl för sig själv på sin blogg. Där bemöter han de utkastade anklagelserna. De följer ofta tekniken att om anklagelser riktas tillräckligt många gånger fäster en del. Det är samma sak som om jag ett femtontal gånger skulle upprepa att Peter Eriksson är ohederlig. Den 15:e gången skulle jag säga till Peter Eriksson att jag nu har sagt detta så många gånger att han måste ta konsekvenserna av hur ofta jag har nämnt detta.

Det finns naturligtvis en risk att man sedan kommer att använda dessa anklagelser som grund för ett ifrågasättande av utrikespolitiken såsom den utformas. Det var en stor utrikespolitisk debatt häromveckan baserad på en utrikesdeklaration som inte på något sätt kunde ligga till grund för den typen av ifrågasättande av Carl Bildt som nu görs.

(Applåder)

Anf. 52 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Man kan ju också välja att svara på frågan.

(Applåder)

Låt mig påminna om frågan. Är det fortfarande så att den svenska regeringens uppfattning i Irakfrågan är att invasionen 2003 av Irak genomfördes i strid med folkrätten och FN-stadgan?

Anf. 53 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Vid tillfället satt en annan regering. Det är väl känt att partierna och de ledare som fanns då uttryckte delvis olika uppfattningar i den frågan. Någon längre diskussion om hur man ska förhålla sig till synen på krigsutbrottet har mig veterligen inte regeringen gett uttryck för. Däremot uttrycker vi – vilket alla gör – att detta krig inte har förts med någon större framgång annat än att man i den första fasen vann själva kriget. Men grunden för att skapa fred, grunden för långsiktig möjlighet att leva sida vid sida, har det inte funnits tillräckligt mycket förberedd politik för. För detta får man berättigad kritik.

Regelbördan för enskilda och småföretagare

Anf. 54 FINN BENGTSSON (m):

Herr talman! Som ny i denna kammare slås man av den ypperliga effektivitet och serviceanda som kammarkansli och administration visar oss valda ledamöter.

Med över 30 års erfarenhet från yrkeslivet utanför dessa väggar kan jag vittna om att denna hjälp sällan står att få för den arbetande befolkningen i övrigt. Ändringar och nytillskott av lagar i strid ström från riksdag och regering medför ofta risk för ökad byråkrati och därmed administrativa pålagor. Det kan slå hårt mot enskilda människor, mot familjer, småföretag och därmed småföretagare.

Hur ser statsministern och alliansregeringen på konflikter mellan å ena sidan att stifta nödvändiga lagar och å andra sidan att ha respekt för vanliga medborgare som inte har tillgång till sin egen administrationsapparat? Ser statsministern rent av någon ideologisk skiljelinje mellan vår regering och tidigare regeringar på den punkten, främst i synen på hur regelbördor lätt försätter vanliga människor i vanmakt när tiden inte räcker till för det som verkligen är viktigt för dem?

Anf. 55 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Jag har varit ledamot av denna kammare sedan 1991. Det har slagit mig att mycket av argumenteringen för varje enskilt lagförslag oftast har varit grundad i säkert ärliga avsikter. Det finns ett samhällsproblem, och vi tror att det vi nu gör löser det. Det som sällan överblickas är den enorma omfattning med vilken den nya lagstiftningen växer fram. Sällan sätter man sig i motsatt ställning som småföretagare eller enskild individ och frågar sig hur alla dessa nya beslut som kommer år efter år påverkar den enskilde.

Vår slutsats har varit att det har kommit att bli för mycket. Även om intentionerna har varit goda har ingen tagit ansvar för helheten. Det upplevs som stuprör – och godtyckligt. Därför bedriver vi ett målinriktat regelförenklingsarbete som säger att vi måste minska regelbördan. Kostnaderna för småföretagarna för denna regelbörda innebär att det måste göras enklare för enskilda att få ett eget beslutsutrymme. Det är en i grunden mycket djup ideologisk fråga.

Demokrati handlar förvisso om att bära sina väljares mandat men också om att ge människor ett stort eget beslutsutrymme därför att de har möjlighet att bära det ansvaret själva.

Skadestånd till brottsoffer

Anf. 56 PETER ALTHIN (kd):

Herr talman! Det är i dag en speciell dag. Jag tänker inte i första hand på att statsministern är här och besöker riksdagen – det är trevligt i sig – utan att det är Internationella brottsofferdagen.

Det är inte mycket att fira i sig. För den som har varit utsatt för brott är det en kränkning att gå genom livet som ett brottsoffer. Men det upphör inte där, utan det fortsätter ofta genom rättskedjan, rättsprocessen, där många upplever det som ett ytterligare övergrepp att vara en del av rättegången.

Inte i så få fall fortsätter detta genom att den dömda gärningsmannen inte kan betala det utdömda skadeståndet. Och Brottsoffermyndigheten har möjlighet att sänka det sakprövade skadeståndet till brottsoffret.

Min fråga till statsministern på Internationella brottsofferdagen är följande: Vad vill statsministern göra för att brottsoffren ska slippa att ytterligare en gång känna sig kränkta på grund av att myndigheten överprövar tingsrättens och hovrättens beslut i skadeståndsdelen när det gäller sakprövade skadestånd?

Anf. 57 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Den som någon gång har fått stryk eller har känt sig hotad vet hur snabbt man tar på sig skulden själv, hur snabbt man resonerar att man borde ha gjort på ett annat sätt. Det är en form av kränkning, press man lägger på sig själv, som blir värre i ett läge när man märker att inget görs åt allvarliga brottsliga gärningar eller, som Peter Althin nämner, den form av kränkning det oftast innebär för ett brottsoffer att genomgå en lång rättsprocess.

Det absolut bästa vi kan göra är att synliggöra att detta är en regering som står på brottsoffrens sida genom att se till att i högre utsträckning lagföra begångna brott och att utredningar genomförs. Kan vi på olika sätt underlätta för brottsoffret i rättegångssituationen? En del har gjorts, även om mer säkert behöver göras.

Sedan var det frågan om själva skadeståndet. Statens resurser har vuxit i omfång på området. Det hör hemma där. Det blir en budgetfråga att se om det finns utrymme för det.

Rysslands attityd till svensk debatt om gasledning

Anf. 58 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! För ungefär tio dagar sedan intervjuades i radion den ryska ambassadören i Stockholm om bland annat hanteringen och beredningen av frågan om den rysk-tyska gasledningen som ska gå öster om Gotland i svensk ekonomisk zon.

Ambassadören talade då om den svenska hanteringen och debatten som idioti. Bland annat betecknade han de svenska statstjänstemän som sysslar med eventuella militära och säkerhetspolitiska aspekter som idioter.

I går fortsatte det ryska maktspråket. Enligt TT gjorde sig Gazproms vice verkställande direktör Medvedev lustig över Carl Bildts hållning och den svenska kritiken och kallade den absurd. Detta fick Medvedev att tänka på en Bondfilm.

Då blir min fråga till statsministern naturlig: Vad är statsministerns kommentar till detta arroganta ryska maktspråk?

Anf. 59 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Det är tre saker. För det första har jag inga som helst intentioner att trappa upp någon sorts orddiskussion med Ryssland. Vi har väldigt goda relationer med Ryssland.

För det andra har vi återkommande givit besked när det gäller denna gasledning, att när det verkligen finns ett ärende att förhålla sig till ska vi pröva det i enlighet med internationella konventioner och svensk rätt. Vi kommer att se särskilt till miljöhänsyn i det sammanhanget.

För det tredje kan noteras att tidigare nämnde Carl Bildt här alltså får skäll för att han inte tillräckligt förstår behovet av denna gasledning utan uttalar kritik. För detta blir han, som sagt, hårt ansatt.

Anf. 60 MARIE GRANLUND (s):

Herr talman! Jag skulle vilja fråga statsministern om utbildning.

Ni moderater var emot Kunskapslyftet, något som gav tusentals människor en ytterligare chans att i vuxen ålder skaffa sig gymnasiekompetens. Ni sade att Kunskapslyftet är utbildning som hålls över människor som saknar personliga motiv att vidga sitt kunnande. Ni ansåg att tiotusentals vuxna människor i skolbänkarna har väldigt lite att göra med Sveriges utveckling som kunskapsnation.

Men det är inte nog med det. Till detta kommer att ni är emot de satsningar som vi har gjort på högskolan. Ni säger att det är symbolhandlingar och kallar bland annat högskolan i min stad Malmö bygdehögskola. Ni tycker att det är okej att ungdomar på de mest praktiska programmen på gymnasiet inte får ta del av kärnämnen, och nu tar ni också bort 25:4-regeln på universitet och högskolor.

Min fråga är därför: Varför är det så viktigt att minska på utbildningen när Sverige blir mer och mer konkurrensutsatt?

Anf. 61 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Den verkliga konflikten mellan socialdemokrater och borgerliga ligger i att socialdemokratin verkar så väldigt intresserad av utbildning när man väl blivit vuxen men har så lite intresse av kvalitet och hur det går för barn eller ungdomar. Jag har alltid haft svårt att förstå det där. Varför inte lite större resurser och större uppföljning av att det blir rätt från början, finnas till stöd för elever som har svårt att klara sig i sju-åtta-årsåldern och se till att viktiga ämneskunskaper finns på plats både hos elever och hos lärare? I den delen har vi börjat en mycket ambitiös förändring av svensk skola, helt enkelt därför att för få lär sig det de ska i den svenska skolan.

Det kommer förvisso även i framtiden att finnas behov av att kunna reparera brister i sitt kunnande, och vi motsätter oss inte det. Men det kan inte vara huvudinriktningen på politiken, efter att man slapp konstaterat att 20–25 procent av eleverna i varje årskull inte når godkänt. Nej, då måste vi i stället rätta till det från början. Det är det vi gör. Att ni är emot det tycker jag är lite märkligt, men det får ni förklara för väljarna inför nästa val.

(Applåder)

Alkoholpolitiken

Anf. 62 SOLVEIG ZANDER (c):

Herr talman! Jag tänker ta upp en fråga som gäller alkohol och skattein höjning på alkohol.

Vi vill ju tillsammans motverka att ungdomar dricker alkohol, och vi vet att alkohol i smak och utformning vänder sig till just ungdomar, framför allt till flickor. Dessvärre har flickornas konsumtion av alkohol ökat, och det är oroande.

Regeringen har vid olika tillfällen ställt sig positiv just till att höja skatten på alkohol. I Tyskland, som är ett bra exempel, har man genom att göra det minskat konsumtionen hos ungdomar. En tredjedel har dessutom helt slutat dricka det. Det här handlar om att vi vill rädda våra ungdomar från alkohol. Det är en viktig fråga, och vi bör agera nu.

Då är min fråga till statsministern: Avser du att göra någonting i det här sammanhanget?

Anf. 63 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Jag tror att jag känner mig ungefär som varje tonårsförälder, att detta är någonting som man är väldigt bekymrad över. Väldigt många ungdomar kommer in i en miljö där det erbjuds olika former av droger, och vi som föräldrar hoppas att de ska kunna stå emot. Om jag trodde att det fanns ett enkelt sätt att med trollspöet få ungdomar att säga nej och förändra sitt beteende skulle jag definitivt vara beredd att diskutera det.

Det är typiskt att vi när vi ibland diskuterar ungdomars drickande säger att Systembolagets åldersgräns är 20 år och att vi inte tillåter att man dricker före 18 år. Det illustrerar lite grann problemet. Det är alltså inte bara regelverket, inte bara det vi styr med skatter, utan det handlar om information, om föräldranärvaro, om förståelse och en känsla hos ungdomarna själva av att det här kan vara farligt.

Jag är definitivt beredd att medverka och i alla delar se vad vi kan göra. Men jag ifrågasätter om det alltid är just alkoholskatterna som är svaret.

Konsekvenser för kommunerna av regeringens arbetsmarknadspolitik

Anf. 64 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Många kommunala företrädare ute i vårt land står nu i valet och kvalet mellan att skjuta till egna kommunala pengar eller, genom att avstå, helt enkelt se hur nyttiga arbetsmarknadsprojekt måste läggas ned därför att staten på många områden har retirerat från arbetsmarknadspolitik genom att Ams har fått mindre budgetpengar till sin verksamhet. Det handlar oftast om dem som står allra längst från arbetsmarknaden. Alternativet är oftast inte att kunna ta ett jobb, utan man går ut i öppen arbetslöshet. Det är alltså en kommunal belastning.

Som lök på laxen fattade regeringen för någon vecka sedan ett beslut om att ta bort 600 miljoner kronor från den kommunala sektorn, genom att ta bort de administrativa medel som skulle vara med och ge bra arbetsledningsfunktioner till de så kallade plusjobben. Jag vet att regeringen inte gillar plusjobben.

Min första fråga till statsministern är: Är det medveten politik att föra över arbetsmarknadsinsatser från staten och lägga det som en börda på kommunerna?

Min andra fråga blir: Är det här en ny ändring beträffande finansieringsprincipen? Jag vet hur den dåvarande oppositionen drev den här frågan under förra mandatperioden. Är det ett nytt ställningstagande under den här mandatperioden beträffande finansieringsprincipen?

Anf. 65 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Plusjobben beviljades i mycket stor utsträckning när det var klart för alla att den borgerliga regeringen skulle träda till och hade fattat beslut om att dessa skulle avskaffas. Vi tar bort en del av den merkostnadsersättning som har givits till kommunerna. Vi uppfattar att det snarare är så att man får mer ersättning än vad den faktiska kostnaden är, och vi drar ned något på detta. Vi gör det just för att kunna freda andra insatser i arbetsmarknadspolitiken som är riktade till precis de grupper som står längst ifrån. Annars finns nämligen risken, med det budgetansvar vi alltid känner, att det snarare blir den typen av resurser vi måste dra tillbaka.

Vårt syfte är mycket tydligt: Vi vill att folk ska gå ut ur arbetsmarknadspolitiska åtgärder och in på arbetsmarknaden. Därför har vi växlat bort plusjobb och annat, saker som vi mer uppfattade var ett sätt att få det att se ut som att folk inte är arbetslösa men ändå inte får plats i en reguljär arbetsmarknad. I stället växlar vi in nystartsjobb och andra sätt att sänka trösklarna för att folk ska kunna etablera sig i den verkliga, riktiga arbetsmarknaden. Det är ett skifte, bort från socialdemokratins sätt att se det till en politik för jobb.

Deltidsarbetande kvinnor

Anf. 66 HILLEVI LARSSON (s):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsministern angående jämställdheten.

EU-kommissionen har jämfört EU:s länder och kommit fram till att vi i Sverige ligger väldigt långt fram, inte minst när det gäller jämställdheten på arbetsmarknaden. Det gäller möjligheterna att förena familjeliv och arbetsliv, och det gäller kvinnors deltagande på arbetsmarknaden.

Det finns dock två problem. Det ena är segregering på arbetsmarknaden som drabbar kvinnor, och det andra är deltidarbetslösheten bland kvinnor. Det finns egentligen inga logiska förklaringar till det här. Det kan ju vara en man som jobbar i en sportaffär som har fast anställning, heltid och högre lön. Och så har vi snabbköpskassörskan, som har betydligt sämre arbetstider, inte fast anställning, deltid och låg lön. Det visar att lösningen inte är enkel och att det inte bara handlar om att man har jobb eller inte.

Regeringen har avvisat Socialdemokraternas förslag att stärka rätten till heltid. Då är min fråga: Vad vill man i stället göra för kvinnorna som jobbar deltid?

Anf. 67 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Vi var oroliga för att om vi i lag ger detta en form av rättigheter skulle det snarast förstärka orättvisorna och göra det ännu svårare för en del kvinnor att hävda sig. Vad har vi i stället gjort? Ja, vi har genomfört en mycket stor förändring av drivkrafterna för att arbeta, inte minst för deltidarbetande kvinnor, som nu märker att man får mer över i plånboken när man jobbar. Det finns en tydligare drivkraft för arbete och för att därmed kunna påverka sin egen situation.

Vi har också i en alliansöverenskommelse som vi ännu inte har funnit finansiering för att genomföra bland annat uppmärksammat detta med den fortsatt ojämlika fördelningen av hur vi tar hand om våra barn, samtidigt som vi försöker förena detta med arbete. Vi hoppas kunna åtgärda detta bland annat i form av en jämställdhetsbonus, som också kan bidra till att förstärka kvinnors etablerande i arbetslivet.

Om det är några som den här politiken har ett verkligt bra syfte för är det just deltidsarbetande kvinnor och att de känner en drivkraft för att kunna känna att det lönar sig bättre att arbeta.

Läkarbristen

Anf. 68 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m):

Herr talman! Det finns ett stort problem i Sverige sedan många år, nämligen bristen på läkare. Det innebär ett stort lidande för många människor, och det ökar vårdköerna. Människor får inte vård i tid, och man tvingas till och med att stänga vissa avdelningar på sjukhus. Detta är ett stort problem. Den tidigare regeringen verkar inte ha tagit detta riktigt på allvar, och man har vant sig vid att det ser ut så här i Sverige.

I mitt län, Kronobergs län, är Ljungby BB hotat därför att ett problem är att man har svårt att få tag i barnläkare.

Många landsting har hämtat läkare från Polen och andra länder för att försöka lösa problemen, och det har framförts krav på att snabbt utöka läkarutbildningen för att få fram fler läkare.

Det vore intressant att få höra hur statsministern och regeringen ser på detta. Den tidigare regeringen har ju inte tagit detta problem på riktigt stort allvar, och därför har vi nu en kris.

Anf. 69 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Som alla förstår är detta inte ett problem som är alldeles lätt att lösa i det hänseendet att det tar mycket lång tid att utbilda läkare, framför allt specialistläkare.

Det som man snabbt kan göra är precis det som Katarina Brännström själv antyder, nämligen att göra det attraktivt för läkare från andra länder att komma hit. Det kan vara inom EU-systemet, och man kan vidga möjligheterna för arbetskraftsinvandring. Man kan se till att en del av dem som har läkarkompetens också får använda den här i Sverige.

Man kan definitivt ställa sig frågan om de läkare som vi har verkligen får ägna sina dagar åt patienter, eller om de får ägna sig åt blanketter. Och ju färre blanketter de behöver ägna sig åt, desto fler patienter kan de ägna sig åt. Man ska också försöka pröva hur man verkligen ser till att läkarna i sin profession har många och omfattande patientkontakter.

Jag noterar att det rasar en diskussion i Danmark om att många svenskar utbildar sig till läkare där. Det har gjort att danskarna har frågat oss om inte vi i stället borde utvidga vår egen läkarutbildning.

Det finns alltså mycket berättigade skäl att titta på detta. Men de andra saker som jag nämnde är nog svar på frågan hur man ska kunna göra något snabbt.

Anf. 70 PER BOLUND (mp):

Herr talman! Statsministern har vid flera tillfällen uttalat att regeringens insatser för att hejda klimatpåverkan kommer att göras på det internationella planet och att man kommer att sätta internationellt klimatarbete framför egna insatser för att minska Sveriges klimatpåverkan.

Vi har nu sett vilka resultat som regeringens politik har fått inom EU, där två ministerråd på kort tid har beslutat att urholka målsättningarna på klimatområdet. Det handlar bland annat om målet för utsläpp från nya bilar som sänktes från det tidigare målet på 120 gram koldioxid per kilometer till 130 gram. Dessutom senarelades detta mål till 2012. Vidare handlar det om EU:s övergripande klimatmål för 2020 som drogs ned från en minskning av utsläppen med 30 procent, som bland annat EU-parlamentet har ställt sig bakom, till en minskning med bara 20 procent, vilket en i stort sett enig forskarkår och miljörelse dömer ut som helt otillräckligt.

Vi från partier som under tidigare mandatperioder har bedrivit ett samarbete i majoritet vet av egna erfarenheter att det är väldigt svårt att komma fram till långtgående internationella klimatåtaganden, men att det är ännu svårare om man inte först har stödat framför egen dörr genom att vidta åtgärder för att minska de egna utsläppen av växthusgaser.

Jag vill därför fråga statsministern om han har lärt sig någonting av de nämnda misslyckandena och om han därför tänker förändra regeringens arbetsmetoder på klimatområdet och börja stöda framför egen dörr.

Anf. 71 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Menar alltså Miljöpartiet att man har suttit med i en majoritet där man inte har utverkat olika åtgärder för att minska klimatpåverkan? Jag åker runt och berättar för alla att vi har kommit en bit på väg. Men det är alltså inte Miljöpartiets uppfattning. Då kan man ju undra vad ni har ägnat er åt under alla de år som ni har släppt fram socialdemokratiska statsministrar här i Sverige.

Låt mig sedan säga att det är en fantastisk beskrivning att vi alltså skulle ha en debatt här i Sverige som sedan får alla i 26 länder att häpna och byta åsikt. Det är ju inte med sanningen överensstämmande. Det som har hänt är att vi tillsammans med bland andra Tyskland är pådrivande för att vi ska gå längre. Men det finns i väldigt många länder en oro för att stora ambitioner när det gäller att minska klimatpåverkan ska få effekter på jobb och välfärd. Jag tycker inte att det är en ointressant diskussion. Vi kommer att vara fortsatt pådrivande, men vi inser också att svaret inte finns i EU allena. Svaret finns globalt, där man också tar med framför allt USA men naturligtvis också Indien och Kina. Det är först när världen i dess helhet samlas som vi kan säga till våra väljare att vi nu är på väg att göra någonting åt klimathotet.

Anf. 72 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Vi hade för en tid sedan en debatt med jämställdhetsministern här i kammaren. Hon ville inte se att det finns strukturella förhållanden i samhället som gör att kvinnor är underordnade män. Och jag hade tänkt ställa frågan om du, Fredrik Reinfeldt, delar den uppfattningen. Jag hoppas att du inte gör det utan att du faktiskt ser att det finns sådana strukturella förhållanden.

Men jag har lyssnat till dig här i dag när Britt Bohlin Olsson ställde frågan om kvinnor ska få möjlighet att vidareutbilda sig inom vården. Då svarade du något kryptiskt om att de arbetslösa studerar trots att de inte vill det och att de gör det i brist på något annat. Så du svarade inte på hennes fråga. När Hillevi Larsson ställde en fråga om de deltid arbetande kvinnorna svarade du att ni nu har ändrat drivkrafterna, alltså sänkt akassan, och att de nu kommer att vilja jobba igen.

Jag tycker att det är synd att ni lägger skulden på kvinnorna och säger att det är kvinnornas fel att de inte får heltidsarbeten trots att de vill ha det och att det är kvinnornas fel att de inte får vidareutbilda sig. Jag tycker att det är trist att vi har en statsminister som inte vill erkänna att det finns en underordning av kvinnor i samhället.

(Applåder)

Anf. 73 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Jag beskrev hur jag anser att vi för en politik som ökar drivkrafterna för kvinnor att känna att det lönar sig att arbeta. Jag tog också upp andra åtgärder som vi avser att vidta som ska förstärka kvinnors möjligheter att fatta sina egna beslut.

Jag tycker att väldigt mycket av familjepolitiken i Sverige har utformats utifrån någon sorts föreställning om att alla lever gifta under ett helt liv, när sanningen är att väldigt många bryter upp och att detta väldigt många gånger landar i att kvinnor blir ensamstående och oftast med ett större ansvar för barn. Många gånger är detta svårt att förena med annat än deltidarbete. Därför måste drivkrafterna för eget arbete och drivkrafterna för att säkerställa en bättre jämställdhet i relationer helt enkelt förbättras. För det har vi bland annat en jämställdhetsbonus som vi hoppas kunna genomföra.

Hur Monica Green kan dra sina slutsatser utifrån dessa besked är något svårt för mig att följa och förstå. Det är väl helt enkelt så att det är en socialdemokrat som frågar en moderat och som misstycker när jag svarar. Och det kan bero på att vi helt enkelt har lite skillnader i politiska synsätt och att det snarare handlar om det än om att vi är man och kvinna.

(Applåder)

Anf. 74 BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Jag har en kommentar till denna dialog. Det är ändå så att de flesta kvinnor som arbetar deltid och som önskar jobba heltid förvägras den rätten. Det var det som vi socialdemokrater tänkte rätta till.

Den här dialogen oss emellan är naturligtvis väldigt viktig. Frågestunden, men också interpellationsdebatterna, är ju ett sätt för riksdagsledamöter att få en dialog med ministrar och med statsministern.

Vi socialdemokrater har skrivit åtta interpellationer riktade till Fredrik Reinfeldt. Han har avstått från att ta en debatt med oss om dessa interpellationer i mycket angelägna och aktuella frågor. Det har handlat om sådana saker som statsministerns syn på utrikesministerns engagemang i företag. Det har handlat om beredningen av, eller bristen på beredning av, regeringsärenden. Det har handlat om statsministerns ansvar just för jämställdheten i regeringen, som Monica Green lyfte fram. Alla dessa interpellationer har Fredrik Reinfeldt valt att lämna över till andra ministrar. Han vill uppenbarligen inte ha en debatt med oss. Varför, Fredrik Reinfeldt, vill du inte debattera med oss här i riksdagen?

Anf. 75 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Det kanske inte är någon poäng att ta upp detta den dag då jag är här och debatterar. Men låt mig säga att flera av de frågor som väcks kommer att bli föremål för granskning i konstitutionsutskottet under överinseende av dess ordförande. Så vi kommer att återkomma till detta.

Låt mig ställa en följdfråga: Hur många interpellationer svarade Göran Persson på i denna riksdag under tio och ett halvt år som statsminister?

(Applåder)

Anf. 76 BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Nu ställde jag en fråga till Fredrik Reinfeldt om varför han som statsminister väljer att avstå från att diskutera aktuella och angelägna frågor med oss här i riksdagen. Det är Fredrik Reinfeldt som ska svara på detta. Det är Fredrik Reinfeldt som nu leder en regering. Det är Fredrik Reinfeldt som är statsminister. Och det är Fredrik Reinfeldt och hans regering som är ansvariga för att regera detta land.

För att få till en debatt är interpellationerna en väldigt viktig del. Min fråga riktar sig till Fredrik Reinfeldt. Jag har inte fått något svar.

Anf. 77 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Jag tror inte att någon annan i denna kammare eller svenska folket tror att tideräkningen började med att jag tillträdde som statsminister. Det har viss relevans, Berit Andnor, vad som har gällt tidigare. Och det var väl bekant för oss som slet under många år i riksdagen att Göran Persson *aldrig* svarade på några interpellationer. Och jag hörde *aldrig* vid något tillfälle Berit Andnor beklaga detta faktum.

(Applåder)

Anf. 78 KRISTINA ZAKRISSON (s):

Herr talman! Vattenfalls dotterbolag Elddistribution AB planerar att flytta 90 jobb från norra Sverige till Stockholm och Trollhättan. Jobb försvinner från till exempel Pajala och Jokkmokk som redan i dag har en väldigt svår arbetsmarknadssituation.

De borgerliga partierna gick ju ut väldigt hårt i valrörelsen och lovade nya jobb. Att flytta jobb från ett område med hög arbetslöshet och därmed ställa ännu fler utan jobb måste väl ändå, kan man tycka, vara ett steg i fel riktning.

Jag tycker att statliga bolag bör föregå med gott exempel när det gäller effektivisering och rationalisering och visa att detta med att effektivisera inte är samma sak som att flytta till storstäderna. Det är faktiskt kostnadseffektivt att göra tvärtom.

Jag anser att det är viktigt att staten genom sitt ägande är med och påverkar arbetsmarknadsläget i ett regionalpolitiskt perspektiv. Därför vill jag fråga om statsministern avser att fullfölja de utförsäljningsplaner beträffande Vattenfall som de olika regeringspartierna har framfört.

Anf. 79 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Alliansens besked är att *inte* sälja Vattenfall. Det har vi mycket tydligt framfört vid flera tillfällen. Vi ser ett fortsatt huvudägaransvar, som vi har kallat det, för Vattenfall som är angeläget, det vill säga: Det är vi som ska styra över Vattenfall under de år som följer, av det enkla skälet att vi inte ser framför oss att en utförsäljning skulle vara bra för vare sig sysselsättning eller utveckling inom denna inte tillräckligt väl fungerande marknad där Vattenfall är en aktör.

Sedan måste jag säga att den här beskrivningen av hur statligt ägande ska styras via bolag ställer i grunden inte Kristina Zakrissons eget parti upp på. Det är renodlad planhushållning att vi i stat och regering ska sitta och styra över statliga bolagsstyrelser och berätta för dem var de ska förlägga olika former av sysselsättning. Det trodde jag inte att ens socialdemokrater stod för i dag, utan det räknar jag till partier ännu längre vänsterut.

Dessutom bör man notera att det i Norrbotten nu är en mycket glädjande konjunktur och goda förutsättningar för att jobben ska kunna bli fler, bland annat i statliga företag.

Myndighetssamverkan på Gotland

Anf. 80 CHRISTER ENGELHARDT (s):

Herr talman! För ett par veckor sedan besökte statsministern Gotland. En del i programmet var ett besök hos Gotsam.

Gotsam är ett mycket lyckat och väl fungerande samarbete mellan polisen, försvaret, Kustbevakningen, Sjöfartsverket, länsstyrelsen och kommunen för att hantera frågor och samverka i händelse av allvarliga olyckor och samhällskriser.

Riksdagen har beslutat att pröva denna samordning på Gotland som går under just namnet Gotsam. Berörda myndigheter på Gotland är

*Statsministerns
frågestund*

mycket positiva till resultatet av försöksverksamheten. Men nu finns risken att Gotsam kan komma att läggas ned då de centrala myndigheterna i det här fallet ägnar sig åt revirtänkande. Det vore mycket olyckligt. Jag anser att vi inte har råd att lägga ned den här typen av viktig myndighetssamverkan.

Jag vill därför fråga statsministern om han är beredd att jobba för en permanentning av denna verksamhet på Gotland som alltså är en mycket väl fungerande samverkan mellan myndigheter.

Anf. 81 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Något sådant konkret besked på den nivån har jag inte att ge i dag.

Det är riktigt att jag har fått en föredragning. En återkommande diskussion som vi har är den om hur vi ska få en bättre samverkan mellan olika myndigheter. Där bör vi vara lyhörda för att det kan se lite olika ut i olika delar av landet.

Huvudparten av mitt besök på Gotland syftade till att förbereda det arbete i Hållbarhetskommissionen som regeringen är i färd med att sätta upp och att också komma nära de havsmiljöfrågor som naturligen är mycket kopplade till Gotland.

I det enskilda fallet kan jag säga: Ja, på plats på Gotland finns det en känsla av att detta har fungerat väl. Men jag har ingen möjlighet att här i dag döma av eller hävda att detta ska fortsätta i någon särskild form.

Hållbarhetskommissionen

Anf. 82 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsministern om den kommande Hållbarhetskommissionen. Hans företrädare, Göran Persson, drog i gång och genomförde Oljekommissionen på ett förtjänstfullt sätt. Jag tycker att det är bra att den kom till stånd. Där lyftes bland annat skogsråvarans möjligheter fram en del, något som skulle kunna vara en lösning.

Jag tror att Hållbarhetskommissionen har sin början den 7 mars. Det finns kvalificerade bedömningar om att man skulle kunna öka den svenska skogstillväxten med kanske uppemot 40 procent. Då är min fråga: Är statsministern beredd att lyfta in detta som en prioriterad del i Hållbarhetskommissionens arbete för att därigenom, genom en förnybar råvara, kunna tillgodose Sveriges välfärd även i framtiden?

Anf. 83 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Jag är övertygad om att lantbrukets grödor kommer att vara en del av lösningen för att möta både klimathot och framtida möjligheter att driva bilar och lastbilar. Det ser ut som att vi nu har ett tekniskifte som lägger grunden för denna lösning. Detta har vi all anledning att vara positiva inför.

Rimligen kommer det att vara en del av arbetet med den kommande miljöpropositionen inför år 2008. Det gäller också det parlamentariska arbete som ska föregå den propositionen. Det är inte alldeles säkert att detta, såsom vi kommer att välja att presentera det, i alla delar kommer

att ligga bara i Hållbarhetskommissionen, men den typen av aspekter handlar det absolut om.

Jag har själv på resor runt om i landet träffat andra som jobbar med biogas och med RME och som nu faktiskt lägger en grund för ett visst hopp när det gäller att vi är på väg att hitta lösningarna för det som ska ersätta olja och för det som driver på climateffekterna.

Prot. 2006/07:65
22 februari

Statsministerns
frågestund

Barntillsyn på obekväm arbetstid

Anf. 84 HELENA FRISK (s):

Herr talman! För att enligt dagens regelsystem kunna stå till arbetsmarknadens förfogande krävs det att man har barntillsynen ordnad. Blir man erbjuden ett jobb på dagtid löser det sig oftast. Men det gäller inte för alla dem som är i behov av barntillsyn kvällar, nätter och helger. I ett nyligen uppmärksammat mål i Regeringsrätten fastslås att det inte åligger kommunerna att tillgodose det behovet.

Det finns också, tyvärr, exempel på att man tvingats att tacka nej till jobb just därför att man inte har lyckats lösa barntillsynen. Hur ställer det sig i förhållande till regeringens vilja att hävda arbetslinjen?

Både Fredrik Reinfeldt och jag som föräldrar vet mycket väl vad det innebär att ha oregelbunden arbetstid. I min hemkommun, Karlskoga, har vi – tack och lov! – gjort den politiska prioriteringen, så där finns nattis.

Frågan till statsministern är vilka åtgärder han tänker vidta för att trygga barntillsyn för alla, även för dem med oregelbunden arbetstid.

Anf. 85 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Detta är en fråga som vi har brottats med i många år och där den tidigare majoriteten hade stora möjligheter att göra förändringar om de ansåg att detta var viktigt.

Vi tycker att det i grunden ska finnas en pedagogisk förskola som möter barns vilja till lärande under pedagogiskt riktiga och bra former men som också erbjuder en omsorg för barnen som möjliggör föräldrars arbete.

Jag kan bara returnera just detta med att vi som är småbarnsföräldrar naturligtvis vet mycket om detta. Det är svårt vid övergångar på kvällar. Det kan också gälla tidiga morgnar. Vi har pratat om att föra till också andra delar när det gäller flexibiliteten – möjligheter till avdrag som i dag inte existerar. Till och med det vårdnadsbidrag som ofta kritiserar av socialdemokrater ska komma in i det sammanhanget. Allt det där ger föräldrar fler möjligheter att skapa en egen flexibilitet, något som Socialdemokraterna oftast förvägrar. De säger: Det enda svar vi vill se är den enda lösning vi tror på, nämligen dygnet runt.

Jag tror att det helt enkelt är fel svar. Jag tror att vi genom mer av det här med att skapa flera möjligheter till flexibilitet kan komma runt många av de problem som småbarnsföräldrar upplever i Sverige i dag.

Anf. 86 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Tack för det! Det blir slutkommentaren i denna frågestund.

Vi säger tack till statsministern och till övriga deltagare i frågestunden.

Anf. 87 PERNILLA ZETHRAEUS (v):

Herr talman! Gång på gång har förslag om ökad överstatlighet avvisats av EU-ländernas befolkningar. Det skedde bland annat i den danska folkomröstningen om Maastrichtfördraget för många år sedan. Några år senare skedde det i en irländsk folkomröstning i samband med det svenska ordförandeskapet som handlade om Nicefördraget. Det skedde också i den svenska omröstningen om EMU-medlemskapet och nu senast i Frankrike och Holland som i folkomröstningar avvisade förslaget till EU-konstitution.

Det förslag som avvisades av Frankrike och Holland hade inneburit ännu mer maktöverföring till EU från medlemsländerna och flera grundbultar i ett förbundsstatsbygge om det hade genomförts. Det är tal om en gemensam värdegrund, flagga, nationalhymn, något som kan liknas vid en regering, utrikesminister och den sista pusselbiten den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, ett EU med muskler, med ambitioner att spela en roll i omvärlden, att bekämpa internationell terrorism och att tala med en röst i alla utrikespolitiska frågor.

Det paradoxala är också att det fällna unionsfördraget sades göra EU mer demokratiskt. Det skulle föra det närmare medborgarna, sades det. Ändå fanns det aldrig en tanke på att ta hänsyn till vad medborgarna tyckte om förslaget. När Frankrike och Holland sade nej togs det egentligen inte på allvar. Det talades aldrig om att skrota konstitutionsförslaget, trots att det är ogiltigt om inte samtliga länder har skrivit under. Ändå tolkades inte det franska och holländska nejdet som man tolkade exempelvis det spanska jaet till samma konstitution. I stället för att skrota förslaget talades det om en tankepaus innan processen skulle ta fart på nytt, som om inget hade hänt. Fransmän och holländare hade helt enkelt röstat fel.

Det mönstret går igen. När danskarna röstade nej till Maastrichtfördraget många år tidigare sade man att de nog egentligen menade ja, att det borde utlysas en ny folkomröstning. Den dåvarande EU-parlamentsordföranden sade att vi inte kan låta några tusen danskar avgöra EU:s framtid. På invändningen om det inte var demokrati att låta folket bestämma svarade han: Det är inte demokrati det här handlar om, det är politik.

Samma tongångar har hörts senare och finns än i dag, utom i de fall där opinionen är tillräckligt stark så att EU:s makthavare inte rår på den. Det gäller det svenska opinionsläget efter EMU-omröstningen och den EU-kritiska opinionen i Norge.

Nu tycks tankepausen redan vara över som om folkomröstningarna aldrig hade ägt rum. Samma förslag håller på att dammas av. Samma förbundsstat växer fram. Det tycks vara som den gamle EU-pampen sade: Det är inte demokrati det här handlar om, det är politik.

I Sverige har moderater och även socialdemokrater traditionellt och konsekvent varit ovilliga till folkomröstningar i EU-frågor. Det har häv-

dats att EU-konstitutionen är för komplicerad för att kunna folkomröstas om. Det tycker jag är ett märkligt och lite olustigt argument. Det svenska folket ansågs ju kapabla att rösta om kärnkraftsfrågan. Man klarade uppenbarligen av att rösta om Maastrichtfördraget. Man klarade av att rösta om EMU-frågan, en folkomröstning som hade ett rekordhøgt valdeltagande, och man anses kapabel att ta ställning till det frågekomplex som är uppe till avgörande i de allmänna valen.

EU-konstitutionen var på väg att underställas folkomröstningar i en rad länder innan den föll. Är svenskarna dummare än dessa folk? undrar man. Nej, är man demokrat bör man akta sig för den sortens argument, och man bör passa sig för att värdera vad folk är kapabla till att fatta för avgöranden. Nej, det är bättre att ta bladet från munnen och säga som det är, att man är rädd för debatten, att man är rädd för ett nej, man vill inte ha den här debatten därför att man vet att det finns en utbredd kritik i Sverige mot EU och den utveckling unionen är inne i. Svenska folket är besviket på vad svenskt EU-medlemskap faktiskt har inneburit – mätsticka för jordgubbar, flygfotograferade åkertegar för att kolla om arealen inklusive uppmätta stenrösen stämmer på millimetern, ett ändlöst antal blanketter som bönder måste fylla i, en stelbent och hänsynslös fiskeripolitik, plågsamma djurtransporter och inhuman asylpolitik, gränsöverskridande människohandel, stora klassklyftor och sociala spänningar.

Människor vill inte föra över mer makt till EU, och det finns goda skäl för det. Människorna i Sverige vill inte ha ett gemensamt valutasamarbete eller ett polissamarbete och inte heller att Sverige ska bli en del av en militärallians.

Förslaget till EU-konstitution borde nu inte smygstartas i det tysta igen i en ny process, utan det borde hamna i papperskorgen för gott. Man borde ändra kurs helt och börja om från noll i en dialog med medborgarna i riktning mot mindre överstatlighet, mer mellanstatlighet, samt montera ned politikområden där unionen har misslyckats, föra över makt från unionen till medlemsländernas parlament och dess medborgare.

I stället tycks regeringen faktiskt vara beredd att smygförhandla fram en ny EU-konstitution, tona ned dess betydelse, låtsas som att den inte innebär så stora förändringar och klubba igenom den i riksdagen utan en föregående folkomröstning. Det skulle öka den demokratiska klyftan ännu mer i Sverige. Människors tilltro till möjligheten att påverka politiker och samhällsutvecklingen skulle få sig ännu en knäck. Sverige har inte råd med det, demokratin har inte råd med det. Frågan diskuterades knappt i valrörelsen, och den nuvarande riksdagen borde ge ett tydligt besked om att man inte tänker medverka till att vare sig hela eller delar av den fallna konstitutionen antas och att det inte kan bli fråga om att skriva under en omförhandlad konstitution för EU utan vägledning av en föregående folkomröstning.

Det skulle vara intressant att höra varför majoriteten i riksdagen tydligen inte är beredd att tillmötesgå Vänsterpartiet när det gäller detta grundläggande demokratiska krav. Men det kanske är som den gamle EU-pampen sade: Det är inte demokrati det här handlar om, det är politik.

Därmed yrkar jag bifall till Vänsterpartiets och Miljöpartiets gemensamma reservation nr 3.

Anf. 88 MAX ANDERSSON (mp):

Herr talman! För tydlighets skull skulle jag vilja börja, så att jag inte glömmet bort det, med att yrka bifall till reservation 3, som är Miljöpartiets och Vänsterpartiets gemensamma reservation för en folkomröstning om EU-konstitutionen. Vi står naturligtvis bakom de övriga reservationerna också, men för tids vinnande, för att det inte ska bli alltför många voteringar och för att några ledamöter inte ska missa sina tåg nöjer jag mig med att yrka bifall till bara en.

Det är nu mer än elva år sedan Sverige gick med i EU. Saker och ting har förändrats en hel del. Nu har vi sett hur det blev. Löftena som ja-sidan gav kan nu jämföras med verkligheten så som den blev.

I onsdags var det en ledamot från Folkpartiet som talade om att vi behöver en ny folkomröstning om EMU därför att så mycket har förändrats sedan den förra folkomröstningen om EMU år 2003. Man kan argumentera för att det är en och annan sak som har förändrats sedan 2003, men det är mycket mer som har förändrats sedan 1994. Argumenten för en ny folkomröstning blir starkare för varje år. Varje år kommer det 100 000 nya röstberättigade som inte har fått chansen att välja. Förr eller senare kommer Sverige att ha en ny folkomröstning i den här frågan, det är min fasta övertygelse.

Vi ser också effekterna, och de har inte varit positiva. I utrikespolitiken har Sveriges röst i världen blivit betydligt tystare. Sverige har slutat att stå på den fattiga världens sida och i stället rättat in sig i ledet och börjat stämma in i den kör vars ton anges av de stora makterna i Väst-europa.

På miljöområdet ser vi att Sverige inte längre i samma utsträckning är en föregångare, därför att vi inte får gå före när EU väl har fastställt den gemensamma politiken. EU-medlemskapet är en black om foten för svensk miljöpolitik.

De senaste månaderna har vi sett ännu en nackdel med EU på miljöpolitikens område, något som faktiskt är helt nytt och som jag aldrig hade kunnat föreställa mig, vilket visar min brist på fantasi. Vi ser att EU-medlemskapet har blivit en ursäkt för en regering som inte prioriterar miljöfrågorna – som man var mycket tydlig med före valet, i alla fall från Moderaternas sida – för att inte göra någonting. I stället säger man: Det där ska hanteras på EU-nivå. Vi i Sverige behöver inte göra någonting. Som sagt: Man lär så länge man lever.

Det finns naturligtvis fördelar på vissa områden, men den övervägande bilden är ändå att EU-medlemskapet har varit till klar och tydlig nackdel för Sverige och för världen. Vi tror att Sverige kommer att spela en mycket mer aktiv och positiv roll om vi lämnar EU, och det är det jag hoppas att vi ska göra.

Den andra motionen som vi har är delvis överspelad. Det är ett förslag om att vi ska ta initiativ till en ny debatt om hur samarbetet mellan Europas länder ska se ut. När vi skrev motionen var det knäpptyst. Tankepausen gällde. Det var väldigt mycket paus – det fanns ingen debatt alls.

Nu har debatten börjat, men det är inte Sverige som har tagit initiativ till den. Och de initiativ som har tagits är ganska små. Vi tror att man behöver tänka nytt och tänka stort. Vår motion innehåller en hel del kanske något visionära krav, som att EU ska omvandlas till ett samar-

bete, att EU-fördraget ska tvättas rent från alla angivelser om vilken politik som ska föras, att det skrivs in i grundlagen att så här ska det vara. Man borde tvätta bort det, för det känns inte som ett vettigt sätt att styra ett land att skriva in i grundlagen att de militära resurserna ska öka. Jag har svårt att förstå hur någon svensk politiker, oavsett om man gillar nedrustning eller ej, kan tycka att det passar i en grundlag. Det finns mycket av den sortens saker i EU-fördraget, och det borde tvättas bort.

Sedan finns det andra saker som man borde ha med. Jag tycker att man borde göra någonting åt tanken som finns hos många, att det ska vara lika för alla överallt. Vi förespråkar någon form av samarbete i flera rum, det vill säga att man inte ska ha som mål att allt som några länder samarbetar om ska förr eller senare alla andra länder tvingas vara med och samarbeta om. Det sägs inte alltid öppet, men det är ändå en tanke som genomsyrar mycket av det arbetet. Jag tycker att det skulle vara bra om de länder som har problem med sina ekonomier på grund av att de är med i EMU hade rätt att lämna EMU. Det vore bra om länder hade rätt att lämna den gemensamma fiskeripolitiken, hade rätt att ställa sig utanför EU:s tullunion som är så skadlig både för dem som ligger innanför murarna och för dem som står utanför. Det behövs den sortens saker som flexibilitet, inte bara i riktning mot mer integration utan också i riktning mot mindre.

Så till huvudfrågan, och det är kravet på folkomröstning om EU-konstitutionen. Konstitutionen innebär stora förändringar. Den innebär en utrikesminister, en EU-president och att man flyttar makt – inte bara till EU från medlemsstaterna utan också inom EU, från små länder till stora. Det innebär en risk för att de största länderna upprättar vad som kallas ett styrande direktorat där det mesta av det största kommer att avgöras av Tyskland, Frankrike, Storbritannien och kanske något land till i slutna rum, utanför de formella kanalerna.

Vi har ett förslag, kanske inte det ultimata men i alla fall ett konkret förslag om hur röstfördelningen borde se ut i stället. Det kan vara värt att fundera över.

Framför allt innebär det här stora förändringar. Rent juridiskt sett lägger man faktiskt ned EU och upprättar en helt ny organisation, som också ska heta Europeiska unionen, i och med fördraget om en konstitution för Europa, som det formellt heter. Denna förändring är så stor att det vore otillständigt att inte fråga folket vad de tycker. Om ni som har majoritet i riksdagen tror att ni har stöd av folket för ett fördrag i ungefär den form som gäller, då borde ni väl ändå våga fråga folket vad de tycker.

Anf. 89 BILLY GUSTAFSSON (s):

Herr talman! Det är mindre än ett år sedan kammaren debatterade yrkanden som i princip motsvarar dem vi har i detta betänkande. I sak har vi socialdemokrater samma uppfattning i dag som vi hade våren 2006, när frågorna senast debatterades. Det är det som är bakgrunden till att vi inte har några reservationer i betänkandet. Trots det känns det angeläget att göra några små korta reflexioner.

Jag har länge tyckt att det är beklagligt att debatten så ofta blir polariserad när vi diskuterar EU. Det blir antingen svart eller vitt. Vi lever och ser på världen olika, men i min värld är det sällan en fråga är kristallklar, sällan det är antingen himmel eller helvete. För mig finns det nästan

alltid både plus och minus. Det gäller att väga plus och minus mot varandra och inse att ett val som innebär fördelar också kan innebära nackdelar; det är sällan bara det ena eller det andra. Jag påstod i förra årets debatt att jag betraktade mig själv som kritiskt positiv till EU. Jag försöker göra konststycket att vara för EU och inse dess fördelar men samtidigt vara kritisk. Jag kan faktiskt vara både–och.

Herr talman! Mot den bakgrunden är det för mig mer konstruktivt att diskutera hur EU-medlemskapet kan utvecklas än hur det ska avvecklas. Vår grundinställning är att vi möter framtiden tillsammans. För att komma framåt kan vi inte gå baklänges. Men en förutsättning för att kunna utveckla EU tror jag är att vi får ett nytt konstitutionellt fördrag.

Jag har några frågor som jag utgår från att vi kan få svar på i dag. Det har varit en kaotisk situation den senaste tiden, med hemliga brev, utblivna samråd och därmed en otydlighet om vad den svenska regeringen vill. Den rimliga frågan att få svar på är just nu vad regeringen vill beträffande innehållet i ett nytt fördrag. Vi har kunnat ta del av uttalanden i medierna och i samband med samråd med statsministern inför EU-toppmöten om att det konstitutionella fördraget sannolikt inte kommer att se ut som det förslag som nu ligger. Det har kommit upp och förts fram idéer om innehållet, till exempel om komplettering med ett socialt protokoll och om ett smalare fördrag, eller hur man har uttryckt det.

Då ställer jag mig frågan: Vad betyder det? Om man företräder Sveriges intressen och är övertygad om att det inte blir det förslag som finns, men att det ändå ska bli något, undrar jag: Betyder det att Sverige ska avvakta vad andra kommer fram till och sedan passivt ansluta sig till det? Eller ska Sverige aktivt driva de förändringar som bör komma till stånd?

Det sistnämnda vore väl det mest logiska, sett mot den utrikespolitiska deklARATIONEN som presenterades förra veckan. Där står det att regeringens önskan är att Sverige ska tillhöra kärnan i det europeiska samarbetet. Då borde vi väl också ta någon form av ledande roll i hur vi vill att fördragsförslaget ska förändras.

Jag återkommer då till frågan: Vad vill regeringen i sak?

Mina frågor till utskottskollegerna från alliansen blir: Vad vill regeringen innehållsmässigt med ett nytt fördrag? Vilket förhållningssätt har Sverige i den nystartade processen?

Avslutningsvis, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i KU:s betänkande nr 14.

Anf. 90 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik:

Herr talman! Billy Gustafsson inledde med att säga att en fråga sällan är kristallklar. Jag hajade till när jag hörde det. Jag menar att Socialdemokraterna och andra partier har gjort ett kristallklart ställningstagande, nämligen att man redan nu, när arbetet med att få fram en ny konstitution är i sin linda, är beredd att avvisa förslaget till folkomröstning. Det kallar jag ett kristallklart ställningstagande.

Jag vill fråga Billy Gustafsson: Varför är man så kategorisk på den här punkten? Anser Billy Gustafsson att den nuvarande riksdagen kan anses ha mandat att fatta beslut och föra processen framåt i de här frågorna efter en valrörelse då EU-frågan och frågan om EU:s framtid fullständigt lyste med sin frånvaro?

Vad vill regeringen med EU, frågade Billy. Jag vill ställa samma fråga till Socialdemokraterna. Vad vill Socialdemokraterna med Europeiska unionen? Vill man ha ett mer överstatligt EU som går i riktning mot ett Europas förenta stater där man för över ännu mer makt från medlemsländerna till EU? Vill man bygga vidare på det gemensamma polissamarbetet? Vill man ha en gemensam utrikesminister och ta det sista steget i arbetet för att skapa en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik?

Anf. 91 BILLY GUSTAFSSON (s) replik:

Herr talman! När jag sade att en fråga sällan är så kristallklar att den är antingen svart eller vit var det mer ett exempel på komplexiteten i frågor över huvud taget och att det sällan är det ena eller det andra.

Jag fick en mängd frågor som jag inte hann skriva upp. Jag ska försöka kommentera dem ur minnet.

Var står vi i frågan om konstitutionellt fördrag? Sveriges socialdemokrater anser att Sverige borde kunna ratificera det förslag som finns till konstitutionellt fördrag.

När det gäller om vi behöver en folkomröstning eller inte kan jag säga att om det gäller det förslag som nu ligger anser vi att det inte behövs någon folkomröstning av flera skäl. Vi menar att det förslag till fördrag som finns i dag till stora delar är att samla ihop de regler som redan finns. De finns spridda på en mängd områden och är väldigt svåra att överblicka för de flesta. Det är ett av motiven.

Jag köper inte riktigt att man säger att EU tar makt från medlemsländerna. Det är inte så. Medlemsländerna delegerar beslutsbefogenheter till EU. EU kommer inte hit och tar makt.

Skyll inte på andra om det inte blir debatt, Pernilla. Det är ju du och jag som bestämmer vad vi debatterar. Det är du som har ansvaret att se till att frågorna kommer upp till debatt och diskussion.

Peka på när ni har utmanat oss till debatt och vi har sagt att vi inte vill debattera med er.

Anf. 92 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik:

Herr talman! Vi försökte lyfta fram frågan både i den här valrörelsen och i andra valrörelser. Vi försökte också lyfta fram vad förslaget till konstitution faktiskt innebär.

Det generalfel som jag tycker att Socialdemokraterna gör är att man försöker tona ned fördragets betydelse och låtsas som om det är något annat än vad det är. Det är inte en sammanställning av befintliga regler. Då hade man inte kallat det för konstitution. Det är en grundlag. Det är ett förbundsstatsbygge. Man bygger vidare på den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Man vill tillsätta en utrikesminister som slutgiltigt släcker ned den självständiga röst i utrikespolitiska frågor som Sverige åtskilliga gånger framgångsrikt har utgjort.

Jag har hittills inte hört Socialdemokraterna offentligt våga debattera den frågan och till människor ställa frågan: Är det i den här riktningen vi bör gå? Bör vi närma oss en militärallians i den europeiska unionen, eller bör man bygga vidare på tankegångar kring neutralitet och alliansfrihet som tidigare har haft mycket stor betydelse i Sverige?

Ge en politisk fingervisning om vad Socialdemokraterna vill med den europeiska unionen och tala om varför man är så rädd för att utlysa en

folkomröstning eller ge besked om att om det kommer en framförhandlad konstitution så ska den underställas svenska folket i en folkomröstning. Det är ett grundläggande demokratikrav att det blir så, anser jag.

Anf. 93 BILLY GUSTAFSSON (s) replik:

Herr talman! Det finns situationer i livet när man diskuterar och måste dra slutsatsen att man aldrig kommer att bli överens. Nu är det en sådan situation. Oavsett hur länge du och jag diskuterar kommer vi aldrig att bli överens, Pernilla Zethraeus, men jag ska försöka kommentera det du tog upp.

Vi vill inte tona ned betydelsen. Jag sade ju att jag tycker att det, för att vi ska kunna utveckla EU, är oerhört viktigt att vi får ett nytt fördrag. Det är väl motsatsen till att det skulle vara betydelselöst. Jag säger ju att det är oerhört betydelsefullt.

Jag antar att vi är överens om att det är viktigt att ett land som exempelvis Turkiet också kan komma med i EU. Förutsättningen för att de ska kunna göra det är att vi får ett nytt fördrag. Dagens fördrag sätter en gräns vid 27 medlemsstater.

Nästa vecka, om jag inte har missförstått det, kommer det att vara en EU-debatt här i kammaren. Jag kan inte dra mig till minnes att vi har sagt till er: Nej tack, vi vill inte diskutera det här.

Däremot uppfattade jag att mycket av valrörelsen kom att handla om om vi ska ha ett inrikespolitiskt systemskifte eller inte. Det kom att dominera debatten i valrörelsen. Där tror jag att du och jag hade ganska lika åsikter.

Ni tar ofta upp frågan om att ni vill ha en annan typ av samarbete än konstruktionen med EU. Om man först går ur EU och vänder 26 andra länder ryggen, och dagen efter säger – förmodligen till samma länder – att vi vill ha ett nytt samarbete med dem, hur sannolikt är det att de säger: Det är klart att vi hoppar ur EU allihop och skapar något nytt. Att vi inte har tänkt på det själva!

Den utvecklingen är högst osannolik.

Anf. 94 KARL SIGFRID (m):

Herr talman! Vi har ju många gånger sagt att EU-frågorna måste lyftas fram bättre här i riksdagen. Låt mig därför börja med att tacka de motionärer som har initierat den här diskussionen.

Det finns inte tid att diskutera alla motioner, men jag vill kommentera några av dem speciellt.

Det handlar för det första om motioner som föreslår att vi ska folkomrösta om ett eventuellt nytt EU-fördrag. Jag vill instämma i det som Billy Gustafsson har sagt, nämligen att man måste se både plus och minus med medlemskapet och att fokus måste ligga på hur vi ska förbättra organisationen.

Fördragsfrågan är naturligtvis i sig av stor betydelse eftersom ett EU-fördrag lägger grunden både för maktindelningen mellan EU:s institutioner och för maktindelningen mellan EU och medlemsländerna.

Frågan har behandlats tidigare i konstitutionsutskottet. Det är framför allt med hänvisning till de tidigare betänkandena som vi avstyrker motionerna.

Huvudregeln i svensk politik är att vi har en representativ demokrati, vilket innebär att riksdagsledamöter fattar beslut med utgångspunkt i de mandat de fått av väljarna.

I vissa frågor av särskild betydelse händer det att vi har rådgivande folkomröstningar. Det har på senare tid till exempel gällt EU-medlemskapet och införandet av euron som valuta. Däremot har vi inte röstat om varje nytt EU-fördrag.

I betänkandet säger vi att lämpligheten i att folkomrösta styrs av innehålllet i det förslag som riksdagen har att ta ställning till. Den fråga som framför allt är intressant är huruvida det sker en överlåtelse av beslutanderätt till ett överstatligt organ och, om så är fallet, i vilken utsträckning.

Vad riksdagen kommer att ta ställning till i det här fallet vet vi inte. Därför är det inte heller i nuläget möjligt att säga om det kommer att betyda en överföring av maktbefogenheter som är av stor betydelse eller inte.

En annan motion som jag vill nämna är Rolf Gunnarssons motion om EU:s slöseri med skattemedel. Vi delar i den frågan helt motionärens uppfattning att det måste bli ett slut på Europaparlamentets kostsamma resor mellan Bryssel och Strasbourg. I vårt betänkande säger vi att vi förutsätter att den svenska regeringen även fortsättningsvis kommer att driva linjen att Europaparlamentet ska ha ett och samma säte.

Att EU ska vara budgetrestriktivt är en svensk ståndpunkt som jag tror att vi är överens om över blockgränserna. I EU-nämnden har det rått enighet om att Sverige ska vara en återhållande kraft i budgetdiskussionerna och att vi under inga omständigheter vill se en stigande medlemsavgift, framför allt inte med tanke på hur stor del av pengarna som används till jordbruksstöd och andra typer av strukturstöd som gör större skada än nytta. Även på det här området förutsätter vi att regeringen fortsätter att arbeta enligt samma linje som tidigare.

En tredje motion som jag vill kommentera handlar om insynen i arbetet i rådets arbetsgrupper. Den uppfattning som motionärerna uttrycker, att de folkvalda i Sverige alldeles för sent får insyn i vilka frågor som bereds, är väldigt utbredd, inte bara i riksdagen utan också bland många Europaparlamentariker som har noterat att riksdagsledamöter väldigt sent får kännedom om vilka ärenden som är på väg upp.

Förbättringar på den punkten kräver dels att riksdagen utvecklar sin förmåga att söka upp information, dels att vi har fri tillgång till de relevanta dokumenten. Tillgång till dokument och annat som rör EU:s öppenhet kommer att diskuteras av regeringarna i rådet under 2007. Från utskottets sida utgår vi ifrån att den svenska regeringen kommer att driva på för att öka offentligheten, öppenheten och insynen, både till förmån för riksdagen och till förmån för intresserade medborgare.

Med dessa kommentarer vill jag yrka bifall till förslagen i utskottets betänkande.

Anf. 95 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Det är bra att vi debatterar EU-frågorna, och jag tackar för de vänliga orden om vår motion.

I motionen har vi lagt fram ett antal tämligen konkreta förslag om hur EU borde se ut. Man kan se det som en första skiss till ett smalare men vassare EU, och inte bara smalare och vassare utan dessutom betydligt

mindre pyramidformat och toppstyrt än vad det är i dag. Om regeringen behöver inspiration till hur man kan få ett smalare och vassare EU rekommenderar jag dem att läsa vår motion.

Vi har funderat på frågan om man verkligen kan säga att vi ska ha en folkomröstning redan nu, innan förhandlingarna är färdiga. Det är en av aspekterna. Den andra frågan är: Skulle man inte kraftigt förstärka sitt förhandlingsmandat om man redan nu flaggade för att vi går till folkomröstning om resultatet av förhandlingarna inte blir bra?

Anf. 96 KARL SIGFRID (m) replik:

Herr talman! Fördragsprocessen är ganska komplicerad, inte minst sedan vi fått två nej-röster, i Frankrike och Nederländerna. Samtidigt har vi ett Storbritannien där åtminstone allmänheten är rätt skeptisk, ett Tjeckien med en president som tycker att vi ska gå tillbaka till Maastrichtfördraget och ett Polen, där man skriver sin egen version av fördraget. Nu håller tydligen också Miljöpartiet på och skriver på en egen version. Jag vet inte om det är riktigt rätt väg att gå om då även alliansregeringen ska skriva en egen version av fördraget, även om jag naturligtvis med stort intresse ska läsa Miljöpartiets konstitutionella fördrag så att vi kan ta ställning till det.

När det gäller Sveriges ståndpunkt i sak är det klart att vi måste ha en uppfattning av substans. Det är den processen som nu ska starta. Vi ska snart ha en stor EU-debatt i riksdagen, och jag kan hänvisa till den. Då kommer vi att ta upp mer substantiella punkter. Då har vi självklart också en ambition att det ska finnas en bred enighet. Det brukar vi eftersträva i frågor av grundlagskaraktär, och det får man väl säga att den här frågan är.

Anf. 97 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Detta med bred enighet låter trevligt. Jag hoppas att den enigheten även kommer att innefatta de partier som är av åsikten att EU har alldeles för mycket att säga till om redan i dag. Det är faktiskt en åsikt som svenska folket omfattar i tämligen bred enighet.

Anf. 98 KARL SIGFRID (m) replik:

Herr talman! Självklart beaktar vi alla uppfattningar. Sedan är det kanske inte möjligt att komma överens i sak med alla partier. Det är ju väldigt sällan som man når den typen av bred enighet. Men, det är klart: Ju fler desto bättre.

Anf. 99 BILLY GUSTAFSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är naturligt att ställa åtminstone några frågor till Karl Sigfrid i hans egenskap av ledande moderat företrädare när vi nu har en moderatledd regering.

Som jag sade i mitt anförande har det varit en kaotisk situation med hemligstämplade brev, uteblivna samråd och en otydlighet om vad regeringen vill. Därför har jag två frågor: Tycker Karl Sigfrid att detta har varit bra? Är du nöjd med hur processen har skötts?

Jag ställde också en fråga i mitt anförande: Kan inte Karl Sigfrid tala om för oss vad regeringen vill att ett nytt fördrag ska innehålla, och vilket förhållningssätt Sverige har i den nystartade processen?

Prot. 2006/07:65
22 februari

EU-frågor

Anf. 100 KARL SIGFRID (m) replik:

Herr talman! Som jag redan sade till Max Andersson är ambitionen att Sverige ska driva en tydlig linje och att det ska råda bred enighet om denna linje i riksdagen. Men det är svårt att gå processen i förväg. Någon gång måste vi starta, och det är det vi gör nu genom att regeringen samtar inte bara med allianspartier utan även med Socialdemokraterna i riksdagen.

Kritiken tycks gå ut på att regeringen ännu inte har samrått. Skulle det inte ha varit att förhastat sig lite? Reflexionsperioden är knappt ens slut. Nu är det tid att forma en svensk ståndpunkt, och det är vad vi ska göra.

Anf. 101 BILLY GUSTAFSSON (s) replik:

Herr talman! Det är positivt med en strävan efter bred enighet. Jag var inte i första hand ute efter att kritisera, även om jag i och för sig är kritisk mot hur en del av processen har skötts. Karl Sigfrid tycker uppenbarligen att det har varit bra att samråden har uteblivit, att brev som inte borde ha hemligstämplats har blivit hemligstämplade och att det har skapats en otydlighet om vad detta egentligen handlar om.

Men nu är det faktiskt ni som leder landet. Oppositionens roll är att förhålla sig till de positioner regeringen föreslår. Det var därför jag undrade om vi kunde få något besked. Jag förstår nu att vi inte får det, men jag kommer att återupprepa frågan: Vad vill egentligen regeringen? Eller är det så som jag sade i mitt anförande, att man passivt ska avvakta vad andra kommer fram till och sedan säga okej till det?

Anf. 102 KARL SIGFRID (m) replik:

Herr talman! Jag har väldigt svårt att dela verklighetsbeskrivningen att regeringen inte har samrått med riksdagen. Tvärtom hörde regeringen av sig till riksdagen i god tid. Riksdagen valde i det fallet, som jag antar att Billy Gustafsson refererar till, att ta samrådet strax efter mötet i Tyskland. På den punkten är det lite trist att vi i medierna har fått en något felaktig bild av vad som skedde.

Anf. 103 ANNIE JOHANSSON (c):

Herr talman! Förslaget till det konstitutionella fördraget kommer under våren med stor sannolikhet att komma på skrivbordet. Det skvallrar både den formella processen om men också debatten i kammaren i dag.

Det konstitutionella fördraget kommer att vara föremål för en diskussion på den politiska arenan. Det ser både jag och Centerpartiet med stor tillförsikt fram emot.

50-årsbarnet Romstadgan kommer under våren också att gratuleras genom att tankar byts ut till förnyad kreativitet genom att man återupplivar diskussionen på nytt. Jag skulle vilja kalla det ett slags återfödelse i politisk skepnad.

För att klara utvidgningen och för att fördjupa demokratin inom unionen krävs ett nytt fördrag. Jag har tidigare stått här och berättat om Centerpartiets syn på EU. Det är ett samhällsbygge enligt federalistisk modell där EU blir smalare men vassare, där EU har betydligt färre områden än vad det har i dag och där samarbetet byggs på ett underifrånperspektiv.

Det är en modell med en tydlig maktindelning och med ett konstitutionellt fördrag som beskriver vad varje nivå har för kompetensområden och där allt byggs från människan och uppåt. Mer om den visionen kommer i nästa veckas EU-debatt.

Jag är glad att vi nu diskuterar EU-frågor. Jag är också glad för de kloka ord som Billy Gustafsson tidigare sade i sitt huvudanförande. Även jag är kritiskt positiv. Jag är för ett samarbete och jag ser oerhört positivt på ett europeiskt sådant. Men jag vill också se stora förändringar för att skapa ett bättre EU.

Det behövs en bredare EU-debatt i Sverige, en EU-debatt som berör och engagerar inte bara oss heltidspolitiker. Vi måste få i gång en debatt som sträcker sig längre än att enbart diskutera ja eller nej till Europeiska unionen.

Dagens KU-betänkande behandlar en rad motioner med anknytning till EU. De behandlade motionerna föranleder inte någon djupare diskussion från min sida, förutom när det gäller det helt orimliga flyttkalaset inom den europeiska unionen.

EU-parlamentet existerar både i Frankrike och i Belgien. Amsterdamfördraget anger att lokaliseringen av sätet för budgetsammanträdet liksom för övriga plenisammanträden är i Strasbourg. Extra plenisammanträden och utskottsarbete är i Bryssel.

Osannolika 3 000 personer åker varje månad till Strasbourg. Sex långtradare med kontorsmateriel åker också från Bryssel ned till Strasbourg. Detta flyttkalas kostar Europas skattebetalare ca 200 miljoner euro varje år.

Jag förutsätter att regeringen stöder alla strävanden att parlamentets kostsamma flyttning mellan två orter ska upphöra. Det kan inte vara rimligt att allmänna medel ska användas till detta.

Slutligen vill jag också göra en kommentar till motionerna om en folkomröstning gällande det konstitutionella fördraget. I dagsläget är det en ganska icke-aktuell fråga. Det är en fråga som blir mer aktuell om vi har ett förslag att utgå ifrån.

Karl Sigfrid presenterade på ett utmärkt sätt utskottsmajoritetens åsikt i frågan om en eventuell folkomröstning. Jag ska därför inte närmare beröra detta.

Tydligt är i varje fall att vi aldrig tidigare har tagit ställning till ett EG-fördrag genom en folkomröstning. Då vi inte har ett förslag på ett konstitutionellt fördrag i dag blir det också svårt att ta ställning för en framtida folkomröstning i just denna fråga.

Med dessa kommentarer yrkar jag bifall till utskottets förslag i konstitutionsutskottets betänkande.

Anf. 104 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik:

Herr talman! Jag tolkar beskedet som att Annie Johansson ändå är lite öppen för en folkomröstning. Men betänkandet tolkar jag som att man

redan nu är beredd att låsa sig för att det inte behövs någon folkomröstning om en omförhandlad konstitution. Det är ett märkligt för att inte säga förhastat ställningstagande.

Det är det också med tanke på att när frågan var uppe till behandling förra gången var lagrådsremissen, Justitiekanslern, Regeringsrätten och Högsta domstolen inne på att ett nytt konstitutionellt fördrag möjligen stred mot Sveriges grundlag. Det är en ganska omfattande förändring och en omfattande maktöverföring vi står inför.

S gav tidigare inte särskilt mycket besked om utrikes- och säkerhetspolitiken. Den återkommer förhoppningsvis i debatten om en vecka här i riksdagen. Jag skulle ändå vilja fråga allianspartierna och då i första hand Annie Johansson, eftersom hon står i talarstolen, om detta.

Varför tror Annie Johansson att det är en bra väg att gå att inrätta en gemensam utrikesminister och en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik, i praktiken byggt av en militärallians? Är det en väg till fred och avspänning i världen?

Anf. 105 ANNIE JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Tack så mycket för frågorna, Pernilla.

Vi har en representativ demokrati i Sverige i dag där vi har val vart fjärde år och där vi också väljer våra representanter. I tidigare diskussioner tog Pernilla Zethraeus upp att vi inte hade haft en EU-debatt under valrörelsen, och därför kan vi heller inte ta upp detta. Vi har inte haft någon debatt om plastiska sprängämnen heller i valrörelsen. Trots detta sitter vi folkvalda här och trycker på knapparna när det är votering.

Det är ganska viktigt att påpeka att vi inte har haft folkomröstning så väldigt många gånger i den svenska historien. Folkomröstningar ska användas sparsamt. Det är också därför som jag i mitt huvudanförande menade på att det är först när vi ser vad det är för förändringar som det konstitutionella fördraget innebär som vi kan ta en diskussion om vi ska ha en folkomröstning eller inte.

Det är också viktigt nu när vi ser över det konstitutionella fördraget och tittar på detta att vi får en bred samsyn. Det är då beklagligt att både Miljöpartiet och Vänsterpartiet fortfarande är kvar i den harvande diskussionen om det ska vara ett ja eller nej till den europeiska unionen.

Nu är vi med, och nu ska vi också försöka utveckla det på bästa sätt. Vi ska forma en konstitution som välkomnar de nya länderna och gör det möjligt för dem att vara med i den demokratiska processen.

Du hade också en fråga om säkerhetspolitiken och utrikespolitiken. Ska jag vara riktigt ärlig sitter vi i dag i FN:s säkerhetsråd på en stol där EU-länderna cirkulerar. Där har man en någorlunda samordnad utrikes- och säkerhetspolitik inom FN-området.

Jag tror att vi tjänar på att verka med en kraftfull röst för fredsskapande åtgärder och vara ute i världen och skapa fred. Är vi flera länder som jobbar för detta kommer vi också att uppnå resultat.

Anf. 106 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik:

Herr talman! Tack för svaren. Jag tror att det är klokare att gå i motsatt riktning. Jag tror att en väg mot fred och avspänning snarare är att bejaka EU-ländernas olikhet i utrikes- och säkerhetspolitiska frågor.

Sverige har exempelvis historiskt spelat en viktig roll inför störtandet av apartheidregimen i Sydafrika. Det gjorde Sverige i kraft av sin dåvarande neutralitet och alliansfrihet som gjorde att man kunde gå i spetsen i den frågan.

Det här är en av många frågor som uteblev till debatt i valrörelsen. Frågan om ett konstitutionellt fördrag i EU är lite större än de sakfrågor som du relaterade till.

Den frågan har uteblivit i debatten. Det gamla konstitutionsfördraget hamnade i papperskorgen, och man var inne i något som man kallar för en tankepaus. Nu nystas processen i gång på nytt med målet inställt på ett nytt konstitutionellt fördrag.

Då borde den självklara ståndpunkten vara att när ett sådant fördrag är framförhandlat, om det blir framförhandlat, måste det underställas det svenska folket i en folkomröstning.

Annie Johansson talade om att allt byggs från människan och uppåt. Gå från ord till handling! Bejaka idén om en folkomröstning om en ny EU-konstitution!

Anf. 107 ANNIE JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Precis som du säger går allt från människan och uppåt. Vi har en representativ demokrati med fasta demokratiska grundvalar. Jag tycker att frågan om en sammanbuntning av tidigare fördrag faktiskt kan lösas i Sveriges riksdag.

Vi lever också i en föränderlig värld där vi måste se till att EU är en global aktör. Det ska vara en global aktör som kan verka för frihet, fred och demokrati runt om i världen. Då behöver vi vara en samlad röst just för detta.

Jag får ofta frågan hur jag vill skapa ett framtida EU. Jag vill skapa ett framtida EU som börjar med människan och inte börjar med att diskutera strukturer och system, som inte börjar med att tala om unionen utan som börjar där.

För mig betyder det att EU har hand om ett fåtal frågor. Jag kan tänka mig fem sex områden. Där har det spetskompetens, och det är där det ska vara vasst.

Ett av de områdena är just utrikes- och säkerhetspolitik. Jag tycker att det är jätteviktigt att EU verkar och talar med en kraftfull röst i världen för att minska fattigdomen, för att stärka demokratin och för att lyfta människor från en ganska trist vardag i u-länder så att de kan vara med och skapa demokrati i sina länder. Där fyller EU en viktig funktion.

Anf. 108 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Om man nu menar allvar med att man vill skapa ett smalare men vassare EU så kräver det fördragsändringar. Fördraget diskuteras *nu*, kanske inte så mycket här i Sveriges riksdag – där vi mest diskuterar om vi ska ha en diskussion om fördraget eller inte – men i EU. Där diskuterar man fördraget och fördragsändringar nu.

Min bild av majoritetens inställning är att just nu ska vi inte försöka göra någonting för att försöka få till stånd ett smalare men vassare EU. Det får bli någon annan gång, tycker man, vid nästa fördragsändring – när nu den kan vara – eller någon gång i en avlägsen framtid. Har jag förstått detta korrekt? Det här med smalare och vassare är visst inte

någoting som ingår i politiken just nu utan någon gång längre fram – någon annan gång.

Min förhoppning om vad som är realistiskt möjligt när det gäller konstitutionen är denna: När det väl ligger ett papper på bordet – innan den faller i ännu en folkomröstning i något land – ska vi kunna stå här och jag ska kunna säga att det här är ett dåligt förslag, men i alla fall bättre än det som vi hade att ta ställning till förra gången som riksdagen diskuterade ett förslag. Jag skulle också gärna kunna säga att förslaget är bättre därför att den svenska regeringen har agerat för att det ska bli bättre.

Det är kanske orealistiskt att tro det. Det är inte överoptimistiskt att hoppas på att vi får någon form av förbättring. Men jag skulle gärna vilja att om det blir någon förbättring av detta i grund och botten dåliga fördrag så ska den svenska regeringen ha haft någonting med det att göra.

Anf. 109 ANNIE JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag är inte riktigt övertygad om exakt var Max Anderssons vassa fråga var någonstans. Du får gärna återkomma med den. Men jag svarar så som jag tror.

Vi är fyra partier i regeringen. Vi står inför en otroligt stor uppgift med att se över ett nytt konstitutionellt fördrag. På den båten skulle vi gärna vilja ha med Socialdemokraterna också. Det är jätteviktigt att föra den här diskussionen så att det förslag som sedan läggs fram är en bred överenskommelse i Sveriges riksdag. Därför kan jag inte svara dig just i dag och från den här talarstolen på hur förslaget kommer att se ut. Det kommer förmodligen att innehålla någonting i stil med begreppet smalare men vassare. Men jag vet inte vad det begreppet senare innebär i den fortsatta samordningen.

Jag tror att det är ganska viktigt att vi inte föregriper sådana diskussioner och sådan samordning. Jag tror också att det är viktigt att vi har ett förtroendeförhållande mellan partier där vi arbetar fram detta och inte står i talarstolen i en begynnande diskussion och diskuterar vad ett sådant viktigt dokument ska innehålla.

Anf. 110 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag har några konkreta förslag på hur man skulle kunna sätta EU på bantningskur. Det gäller exempelvis jordbrukspolitiken, som man definitivt borde banta bort. Det konstiga pendlandet mellan Bryssel och Strasbourg är definitivt moget för skrotning.

Det finns en sak till som man verkligen borde ta bort från fördraget. Jag är inte helt säker på vad det nya Centerpartiet tycker i frågan. Men i fördraget finns ett principbeslut om att EU ska ha ett gemensamt försvar. Det står inte exakt när det ska införas, utan det ska det beslutas om någon gång sedan. Men det är ett principbeslut om att EU ska ha ett gemensamt försvar. Om man väl har gått med på den principen kan man inte säga nej av princip igen sedan.

Jag skulle vilja fråga: Vad tycker det nya Centerpartiet om detta? Ska EU ha ett gemensamt försvar? Om det finns någon socialdemokrat som känner sig manad att gå upp och svara på den frågan någon gång senare får han eller hon gärna göra det också. Men nu frågar jag det nya Centerpartiet.

Anf. 111 ANNIE JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag hoppas att du också frågar Annie Johansson i detta läge, Max Andersson. Jag redogjorde för flyttkalaset i mitt huvudanförande. Jag tycker att det är jätteviktigt att man ser över detta och på så sätt sparar ganska mycket skattepengar åt Europas medborgare.

Den andra delen gäller vilka kompetensområden EU ska syssla med i framtiden och vad som ska ingå i begreppet smalare. Enligt en federalistisk modell börjar man underifrån och går uppåt. Man börjar hos var och en som individ. Vilka områden kan jag bestämma om? Det jag inte kan bestämma om skickar jag upp till kommunen. Det kommunen inte kan bestämma om går vidare till regionen. Sedan kommer man till den nationella nivån. Och det som man på den nationella nivån sedan slutligen känner att man inte har kompetens för – det kan gälla miljöpolitik och internationell brottslighet bland annat – flyttar man upp till en europeisk nivå. Då får man inte de tendenser som i dag finns där EU blandar sig i allt från arbetsrätt till bananböj och gurkstorlek, utan då får man ett EU som sysslar med de gränsöverskridande frågorna och som också är starkt just i dessa frågor.

Vad gäller försvaret ingår det i en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik – javisst. Försvaret är en fråga som jag ska försöka hålla mig väl med så att inte socialdemokraterna på den här sidan av kammaren hoppar högt. Men försvaret innebär egentligen inget mer än ett militärt samarbete, och det ser jag inga som helst konstigheter med.

Anf. 112 MAURICIO ROJAS (fp):

Herr talman! Jag blev mycket förvånad och illa berörd när jag lyssnade till Pernilla Zethraeus inledande beskrivning av EU. Det fanns ingenting positivt. Allt var negativt. EU var ett helvete på jorden.

Jag undrar då varför det ena landet efter det andra vill komma in i det här helvetet på jorden. Har alla de nya länderna missuppfattat det här? Eller är detta ett uttryck för en mycket ensidig och destruktiv retorik? På det viset kommer vi inte att göra framsteg.

Vi är säkerligen överens om att det finns mycket som är negativt – jordbrukspolitik och mycket annat. Men den här demoniseringen av EU och det reellt existerande samarbete vi har i Europa gynnar ingen. Det är den här typen av ytterligheter som folkomröstningsmentaliteten ställer till med. Man förenklar och svartmålar och talar om ett helvete på jorden. Det är mycket viktigt att vi undviker det här i framtiden. Det borde också du, Pernilla, ta ansvar för.

Jag är också mycket förvånad över en annan sak. Du frågar gång på gång om vi ska ha någon gemensam utrikespolitik och så vidare. Samtidigt klagar ni gång på gång över att USA spelar en så dominerande roll att det inte finns några motkrafter och inga andra aktörer som kan spela en viktig roll på den internationella arenan. Det här går inte ihop. Om du tror att du ska skapa en sådan motkraft eller alternativ kraft genom att ha ett 20-tal små länder som försöker säga något har du en uppfattning om vad utrikespolitik är som är väldigt verklighetsfrämmande.

Max Andersson gjorde mig mycket förvirrad. Plötsligt talade han för ett smalare och vassare EU. Han lät som en folkpartistisk ledamot. Jordbrukspolitiken ska bantas och pendlingen till Strasbourg ska bort, sade han. Det är vi helt överens om; det är klart. Men du företräder ett parti

som vill gå ur EU. Du har ju skrivit en motion här där du säger att vi ska lämna EU, och inte göra det smalare, banta det eller göra det finare eller roligare. Du skriver att vi ska lämna EU, och det är en helt annan sak. Du måste bestämma dig. Vill du göra EU bättre eller vill du lämna EU? Du kanske säger att vi ska göra EU bättre medan vi väntar på att lämna det. Men om EU skulle bli bättre – varför vill du då lämna det? Det går inte ihop.

Utträdeshörsningarna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, måste vara övertygade om att det inte går att göra ett bättre EU inom EU:s ram. Det är därför ni vill lämna EU. Allt annat tal om vassare, smalare och annat är bara prat.

Sedan blev jag lite förvånad över Billy Gustafssons beskrivning att det är en kaotisk situation. Jag tror att vi ska spara ordet kaos till lite allvarligare saker. Du vet likaväl som jag att statssekreterare Nicola Clase ville komma till vårt utskott innan hon åkte till Tyskland för att informera oss om vilket ställningstagande Sverige skulle göra på det första mötet. Du vet mycket väl att vi är mycket intresserade av att fortsätta vårt samarbete med socialdemokratin vad gäller EU-frågorna. Det har varit mycket bra, och det är mycket viktigt. Därför tror jag att vi kan vänta med ord som kaos och sådant tills det blir kaos. Vi är långt ifrån en kaotisk situation.

Sedan har vi folkomröstningskravet från utträdeshörsningarna. Jag tror att den representativa demokratin klarar detta mycket väl utan de förenklningar, överdrifter och destruktiva drag som just folkomröstningsmentaliteten leder till. I det avseendet föredrar jag att vi använder riksdagen såsom vi gör i allt annat. När vi vill ändra den svenska grundlagen är det riksdagen som bestämmer. Vi går inte till folk och frågar om de vill ha detta eller inte. Varför kräver ni inte det när det handlar om en förändring av grundlagen? Det gör vi inte därför att vi har en representativ demokrati som fungerar mycket väl. Den tar ansvar för helheten i politiken och inte bara för en fråga i taget. Det ska vi fortsätta med. Vi tror att det är en mycket bra väg.

Däremot har utträdeshörsningarnas representanter rätt när de klagat på den bristande, eller nästan icke-existerande, debatten om EU. Där har vi, de EU-vänliga partierna, ett stort ansvar som vi inte har levt upp till. Vi har denna så kallade paus för eftertanke som började någon gång i mitten av 2005. Det har gått ett och ett halvt år, och det har inte blivit någon debatt om EU hos allmänheten. Vi har inte tagit upp den frågan. Vi kan inte klaga på att Pernilla, Vänsterpartiet eller Miljöpartiet inte gjort det. Det är vårt ansvar. Det är vi som är EU-vänner. Det är vi som måste övertyga folket om att det här är himla bra.

Dessutom har jag ett litet påpekande. Utträdeshörsningarna säger att de har majoriteten med sig. Det är inte sant. Ni har ingen majoritet bakom er för att lämna EU. Det finns inget belegg för att ni skulle vinna en folkomröstning eller en opinionsundersökning om ni frågade folket om de vill lämna EU med alla de konsekvenser som det har. Ni har inte majoriteten med er. Säg som det är! Kom inte och säg att folket är med er och mot oss och att det är därför vi inte vill ha någon folkomröstning.

Den gamla regeringen drev inte på detta med en debatt. Jag hoppas att den nya regeringen gör det. Vi har lyft upp den här frågan. Vi måste göra mycket mer. Det blir kontraproduktivt i längden att inte göra det.

Det ger vatten på kvarnen åt dem som vill lämna EU. Det är inte bra. Folket får inte tro att vi inte vill diskutera detta. Vi måste tvärtom våga diskutera detta. Vi har allt att vinna. EU är ett mycket bra projekt i det stora hela. Den här debatten måste vi vinna, men då måste vi ta den. Det har vi inte gjort, och det måste vi erkänna. Det är en stor brist hos oss själva.

Anf. 113 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik:

Herr talman! Jag har inte väckt frågan om att lämna EU. Jag har inte nämnt den frågan i dag, även om jag i grunden är motståndare till Sveriges EU-medlemskap. Nu är vi med i EU, och jag tar mig rätten att delta i debatten om hur unionen bör utvecklas och hur EU:s framtid bör se ut. Jag har inte heller beskrivit EU som helvetet på jorden. Jag har kritiserat det demokratiska underskottet. Jag har kritiserat den jordbrukspolitiska och miljöpolitiska inriktningen, polissamarbetet och den utrikes- och säkerhetspolitiska ambitionen som nu växer sig allt starkare. Jag tror, precis som Mauricio Rojas är inne på, att de här frågorna behöver diskuteras mycket mer.

Jag tror att Sveriges roll blir mycket starkare internationellt om man kan agera självständigt. Det har historien visat alltifrån Vietnamkriget fram till våra dagar när Sverige faktiskt tog ställning mot invasionen i Irak därför att man hade varit lyhörd för en folkopinion, precis som man hade varit i Sydafrikafrågan. Man befann sig närmare opinionen, man kunde lyssna på hur debatten gick i Sverige, man kunde ta ställning och sätta ned foten internationellt och man har en i del fall också påverkat utvecklingen. Ska vi frångå det och i stället ha en helt gemensam utrikespolitik, tysta medlemsländerna och ha en gemensam utrikesminister? Jag tror inte det.

Jag tror att de här frågorna är viktiga, tillsammans med det övriga innehåll i det konstitutionella fördraget, om det nu framförhandlas ett nytt sådant som liknar det gamla. Det är ett fördrag, en grundlag med politiskt innehåll med stora och viktiga frågekomplex. Jag tycker att det är märkligt att majoriteten är beredd att redan nu låsa sig för att det inte behövs en folkomröstning om ett sådant förslag. Jag skulle vilja höra Mauricio Rojas kommentar på den punkten.

Anf. 114 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Upp till bevis då, Pernilla! Du har nämnt de negativa sakerna. Nämn nu de positiva om du ska vara nyanserad! Det är viktigt. Om du bara pratar om det negativa formar det ett intryck av att det inte finns någonting positivt med EU. Det går inte ihop med att det ena landet efter det andra vill komma in i EU. Nu kräver jag: Säg det positiva så att vi kan prata om båda sakerna! Jag kan nämna jordbrukspolitiken. Den är mycket dålig. Det är vi överens om. Jag kan nämna flytten till Strasbourg och mycket om byråkratin. Vi är ganska överens. Den svenska kritiska inställningen är mycket bra. Där är vi i de flesta partierna överens. Vi vill göra det bättre, inte lämna EU. Du säger att i grunden vill du lämna EU. Vad då i grunden? Du vill lämna EU. Därför förstår jag att du är negativ och svartmålar. Men jag väntar på de positiva sakerna.

Sedan säger du en gång till att vi skulle vara starkare internationellt om vi kunde prata med en självständig röst. Menar du verkligen att vi skulle kunna ingripa i Palestinakrisen på riktigt? I Rwandakrisen hade vi kunnat göra det, i Sarajevo, i Bosnien. Gjorde vi det? Var var EU någonstans då? Varför ingrep USA i vårt närområde när man höll på att massakrera ett annat folk? Vore det inte bra om EU hade förmåga att också ingripa i de kritiska fallen, inte minst om det är i vår närhet? Du kan säga att Förenta nationerna ska göra detta, men tänk om de inte gör det? Det kan också hända. Förenta nationerna är en väldigt märklig samling av länder som har mycket olika åsikter om saker och ting. Vore det inte bra att ha muskler för att kunna hindra folkmord i vår närhet?

Anf. 115 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik:

Herr talman! Mauricio Rojas svarade nästan själv retoriskt på en av de frågor han ställde till mig. Som vi ser det är det FN:s roll att ingripa i internationella konflikter. FN behöver också utvecklas och reformeras. Men Sverige har också självständigt kunnat agera i internationella konflikter. Man har medlat, och man har bidragit på ett mycket positivt sätt på många sätt. Vi anser inte att det är EU som ska spela den här rollen. Det är en förskjutning av det säkerhetspolitiska tänkandet.

Positiva saker med EU kan väl vara stadgan om de mänskliga rättigheterna exempelvis. Men för att åstadkomma en demokratisering och för att åstadkomma ett närmande mellan unionen och dess medborgare måste det överföras makt från EU:s överstatliga institutioner till de nationella parlamenten och till medlemsländernas medborgare, annars får vi en fortsatt avdemokratisering. Man kommer inte förbi den frågan.

Anf. 116 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Ännu en gång: Ska vi en gång till i framtiden vara passiva som vi var när människor mördades i vårt närområde, i Srebrenica till exempel? Ska Europa spela den rollen? Jag tror inte att det är bra. Då bjuder vi andra att ingripa. Det kan vara andra som vi kanske ogillar. Ni ogillar Förenta staterna väldigt mycket, men ni bjuder dem att ingripa mer än vad ni tror faktiskt. Ni pratar om supermakter hit och dit, men vilken förmåga har vi själva att agera? I Rwandakrisen var det självständiga franska röster som gjorde det omöjligt att ingripa. Det är inte bra. Vi borde kunna påverka varandra och säga att vi inte tillåter sådana folkmord. Men vi ringer inte till Bush och frågar om han kan göra någonting nu när vi är emot och inte har någonting att sätta emot. Den sortens utrikespolitik tror jag inte alls på.

Det positiva var väldigt kort. Det var som om det var besvärande att säga något positivt – jo, de mänskliga rättigheterna och så vidare, jovisst, de var jättebra. Du kunde nämna en lång rad saker, till exempel diskriminering och mycket annat, som vi har fått hjälp med från EU.

Men i grunden är det här den fråga som återstår: Vill ni verkligen lämna EU? Är det den fråga som ni vill gå till folkomröstning på? Det vill ni inte, för ni är övertygade om att ni inte har folket med er. Folket gillar EU, med dess fel och brister. Dem måste vi rätta till. Vi måste göra det bättre. Ni kommer bara med retorik. Att ta det som intäkt för att ni har majoriteten med er håller inte, för det har ni faktiskt inte.

Anf. 117 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag är rätt övertygad om att en överväldigande majoritet av Sveriges folk faktiskt inte gillar EU. Men Mauricio Rojas har helt rätt i att sedan Göteborgstoppmötet och de obehagliga händelserna där har det inte funnits majoritet i opinionsmätningarna för utträde mer än i en undersökning, tror jag, i januari 2005. Men helt klart anser väldigt många människor i Sverige att EU har för mycket makt, och tillsammans med oss som vill lämna EU har vi en klar majoritet. Det var också det jag sade, även om jag förstår att missförstånd uppstod, för jag talade snabbt.

Det som jag tänkte säga här och nu är: Självklart borde det väl vara möjligt, till och med för en folkpartist, att omfatta de två åsikterna att man vill att EU ska bli betydligt smalare, men om inte det går – om det inte blir smalare, om vi ska fortsätta dras med jordbrukspolitiken, tullarna, den omänskliga flyktingpolitiken etcetera – ja, då ska vi lämna unionen. Nu har ni chansen, åtminstone fram till nästa val, att försöka göra EU bättre. Jag tror tyvärr inte att ni kommer att lyckas. Och ur det perspektivet är det väldigt enkelt: Så länge EU fortsätter att vara så dåligt som det är i dag är valet självklart. Om man inte tror att det kommer att bli bra är det klart att man också förespråkar ett utträde.

Nu har jag en fråga angående den gemensamma enda rösten som EU ska tala med enligt Folkpartiet. Vad ska den rösten säga? Vad säger den egentligen i fallet med Israel och Palestina?

Anf. 118 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Det här att folket gillar eller inte gillar EU – vi har helt olika åsikter där. Det finns kritik mot EU som vi alla delar. Den kritiken delar också svenska folket; det är jag övertygad om. Man kan förstås ställa frågan: Vill ni lämna EU, med allt vad det innebär? Jag tror inte alls att det finns någon majoritet för det, och det pekar inte heller de opinionsundersökningar som har gjorts på.

När det gäller EU gäller två omständigheter, som egentligen finns med i den svenska linjen: för mycket makt beträffande fel saker och för lite beträffande de saker som vi tycker är rätt.

Om det här är Miljöpartiets nya linje är det väldigt bra. Du verkar representera en linje som säger: Vi ska försöka göra EU bättre.

Det är ungefär vad vi alla säger här. Ni säger också: Om det inte går ska vi lämna EU.

Ni vill alltså inte lämna EU nu för tiden. Ni ska försöka att tillsammans med oss göra det bättre – smalare och vassare. Jag skulle nästan vilja säga: Välkommen till Folkpartiet! Vi har tydligen en opposition som är ganska lik oss. Men vi tror att för att förbättra EU måste vi samarbeta – vara med. Vi gör inte någonting bättre genom att säga: Om ni inte gör som vi vill lämnar vi det här!

Det går inte att resonera på det viset.

Sedan tog du upp ”den enda rösten”. Vi ska ha många röster i EU. Vi ska ha också vår röst, den svenska rösten. Men i vissa situationer måste vi ha en gemensam utrikespolitik. Jag frågar dig igen: Srebrenica. Hade det inte varit bra med en stark, klar och tydlig europeisk röst som om det folkmord som inträffat där säger: Det här får inte inträffa och kommer inte att inträffa i vår närhet?

Anf. 119 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag noterar att Mauricio Rojas inte svarar på frågan om det är viktigare att EU har en enda röst än vad den rösten säger. Jag noterar att han inte svarar på frågan: Vad säger egentligen den här rösten i fallet Palestina och Israel?

Det är lätt att inte klandra dig för att du inte försöker försvara och förklara EU:s inställning, för det är en totalt otydlig och bitvis motstridig kompromiss mellan länder som tycker olika saker, vilket resulterar i att det blir en väldigt förvirrad enad linje – om det nu ens är en linje. Å ena sidan vill man ha demokrati, och å andra sidan bojkottar man resultatet av demokratiska val.

Det där är komplicerat, och jag tror inte att EU är ett lämpligt forum för den sortens politik. Jag tror att det är bättre att de länder som vill göra någonting gör någonting än att man talar om en enad linje som inte gör särskilt mycket alls, ungefär som i Rwanda och ungefär som i Srebrenica.

Anf. 120 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Fru talman! Det är klart att det finns en otydlighet i EU:s utrikespolitiska röst, och det är givetvis inte bra. I vissa lägen måste vi ha en tydlighet. Srebrenica återigen: Där behövdes en mycket tydlig, mycket bestämd europeisk röst.

Krisen kan komma i morgon. Det finns många länder som kan hamna i liknande kriser. Tror du verkligen att vi ska säga: Massmordet i det här landet får varje land göra något åt, som man vill?

Tror du verkligen att vi i Sverige orkar göra något åt det? Ja, vi kan protestera och lite sådant. Men kan vi göra något på riktigt, så att man hindrar folkmord, så att man verkligen agerar – så att man inte ringer till Washington och säger: Oj, det är problem här?

Tror du verkligen det? Tror du verkligen att det samarbete som du skisserar, där var och en gör vad man vill, skulle hjälpa när hjälpen behövs på riktigt? Det tror inte jag.

Jag föredrar att vi tillsammans – när det behövs och när det är lämpligt – har förmåga, muskler och möjlighet. Den europeiska rösten behövs faktiskt, som en stark röst i en värld som är alltmer globaliserad. Allt annat är för mig att låta andra göra det som vi borde göra. Tror vi på det europeiska projektet borde vi tro på att vi har och borde ha en förmåga att också intervensera när så behövs. Och det finns många sådana situationer. Srebrenica var en. Rwanda var också en sådan situation. Det kommer att komma flera.

Den dagen då USA intervenerar i stället för att vi gör det kan vi kanske klaga på att de gör fel, men de gör fel därför att vi inte var där. Vi ska vara där.

Anf. 121 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Europeiska unionen är en del av den svenska vardagen. Den svenska vardagen kan vi inte utan vidare lämna. Det har under alla de år då vi varit medlemmar i EU blivit väldigt mycket fokus från många olika håll på att vi ska lämna den här unionen, men den är en del av vardagen. Någon gång måste man acceptera just detta.

EU har problem. EU har givetvis fördelar och nackdelar, men det har Sverige också, och det är inte min första tanke när jag ser problem i Sve-

rige att emigrera, utan då försöker man lösa problemet. Jag tror att vi måste se på Europeiska unionen på det sättet också.

Det går ofta troll i orden. Det talas mycket här under debatten om konstitutionen och grundlagen för EU. Det är per definition ett fördrag mellan olika stater. Om vi tittar tillbaka på de andra fördrag som nu gäller, alltså fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska gemenskaperna, det vill säga EG-fördraget, ser vi att de har konstitutionella aspekter i sig. Den enda skillnaden i uppställningen är egentligen att det här förslaget till fördrag mer liknar en vanlig konstitution. De konstitutionella effekterna fanns där även tidigare, men de var utspridda över fördraget. Det är skillnaden. Häng alltså inte upp er på begreppet grundlag, utan fokus ska i dessa sammanhang vara på begreppet fördrag.

Det var mycket roligt att läsa reservationerna 1 och 2. I reservation 1 vill Miljöpartiet ha en folkomröstning om utträde ur Europeiska unionen, och i reservation 2 vill de ha ett initiativ till nytt fördrag – för ett EU som vi tydligen inte ska tillhöra. När man hittar den typen av vackra skrivelser är det sådant man kan glädjas åt.

Låt mig säga ytterligare ett par ord. Pernilla Zethraeus säger att man skulle smygförhandla fram ett nytt fördrag. Vad är det för dumheter, fru talman? Det kommer aldrig att smygförhandlas. Det skulle aldrig fungera. Så går det inte till. I Sveriges riksdag måste vi ha kvalificerad majoritet för att kunna anta ett nytt fördrag. Så är det. Det går inte att smygförhandla fram något sådant. Inte heller i andra delar av unionen kommer man att tolerera att detta smygförhandlas fram, utan det kommer att ske öppet. Sedan sker mycket arbete i korridorerna innan det så att säga når ut, men det går inte att smygförhandla.

Jag skulle också vilja säga något till Billy Gustafsson. Billy Gustafsson är ju en otroligt sjyst kille. Så har jag lärt känna honom. Jag blir därför förvånad över det som sades om saksamrådet; det är att koka soppa på en spik som inte finns. Det var mycket märkligt. Initiativet till ett saksamråd ska tas från utskottets sida. I det fall som här åberopades hade regeringen ställt alla resurser till förfogande, men utskottet fick aldrig ta ställning till det, utan vi fick i stället en efterhandsinformation. Försök inte koka soppa på spikar som inte finns!

Anf. 122 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Fru talman! Politik handlar i stor utsträckning om framförhållning. Från Miljöpartiets sida väckte vi två motioner, eller rättare sagt, vi tog upp två saker. Det ena var att vi vill ut ur EU, vilket vi velat sedan Sverige gick med. Det är väl ingen större överraskning för kammaren.

Det andra var att vi förutsåg att det fanns en viss sannolikhet för att vår motion om att Sverige ska lämna EU inte bifalls när kammaren röstar om den i dag kl. 17.00. Det fanns en viss sannolikhet för det, och jag tror att Ingvar Svensson är böjd att hålla med mig om att det kanske var rätt av oss att planera för den eventualiteten och därmed väcka en motion om hur vi vill att Sverige borde arbeta, i vilken riktning vi vill att Sverige ska arbeta för att få till stånd ett nytt fördrag.

Motionen handlar alltså om att man ska ta initiativ till en ny EU-debatt med en ny inriktning. Jag hoppas att det förtydligar saken, Ingvar Svensson.

Anf. 123 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Max Andersson erkänner helt enkelt att det behövs ett nytt fördrag. Det är ett intressant konstaterande.

Anf. 124 MAX ANDERSSON (mp) replik:

Fru talman! Helt klart behövs ett nytt fördrag jämfört med den röda bok som jag ser att Ingvar Svensson har liggande på bordet. Jag tror att det finns saker man kan behöva ändra i de nu gällande fördragen. Där finns mycket konstigheter som borde tvättas bort. Det finns mycket politik inskriven i de gällande fördragen, sådant som inte borde stå i en grundlag. Det bör definitivt tas bort. På det sättet kan jag hålla med om att det behövs ett nytt fördrag, ett fördrag där det inte sägs lika tydligt hur resultatet av politiken ska bli.

Anf. 125 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag håller förslaget till fördrag i handen. Det är en kompromiss. Det finns många delar i det som jag och mitt parti inte tycker om, men så är det ju med allt i politiken. Miljöpartiet borde ha åtta års erfarenhet av kompromisser. Också det är en del av vardagen.

Det vore intressant att höra i vilka delar Max Andersson vill förändra förslaget, men den debatten kan vi inte ta nu. Förslaget är både dåligt och bra, men det är dock en kompromiss som för utvecklingen framåt.

Anf. 126 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik:

Fru talman! Jag hade egentligen inte tänkt begära någon ytterligare replik, men eftersom jag blev direkt apostroferad och fick direkta frågor valde jag att trycka på replikknappen ännu en gång.

Den första delen av Ingvar Svenssons anförande gällde ordet konstitution och hur mycket förslaget egentligen skiljer sig från de tidigare fördragen. Jag kan hålla med om att det nog finns konstitutionella inslag också i tidigare fördrag, om det nu gör saken bättre. Den här gången är det möjligen ett betydligt mer långtgående steg i den riktningen, och jag tycker att det är viktigt att kalla saker vid deras rätta namn. Det har nämligen genom historien tonats ned vad förändringarna betyder.

När Europeiska gemenskaperna i samband med Sveriges inträde bytte namn till Europeiska unionen tonades betydelsen av det ned, och nu när EU vill kalla det senaste förslaget till fördrag för just en konstitution är också det en politisk markering. Det är en markering om en önskvärd utveckling med mer av ett förbundsstatsbygge, mer av en gemensam grundlag. Till skillnad från den svenska grundlagen är det en grundlag med ett långtgående politiskt innehåll, vilket i sig är kontroversiellt.

Jag fick en konkret fråga, nämligen vad jag menar med att man smygförhandlar fram ett nytt fördrag. Jag menar att man redan nu diskuterar Berlindeklarationen, som i praktiken naturligtvis är en förstudie till ett konstitutionellt fördrag. Man anger svenska ståndpunkter, ganska långtgående sådana, när det gäller EU:s roll internationellt, miljö- och klimatpolitiken och en rad andra frågor. Det är en debatt som skulle behöva föras öppet, och jag efterlyser än en gång ett svar på frågan: Varför är man redan nu beredd att låsa sig vid att det inte behövs en folkomröstning om ett omförhandlat fördrag?

Anf. 127 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Göran Lennmarker brukar säga att varje bridgeklubb i Storbritannien har en konstitution. Det går så lätt troll i orden. Man kan kalla det för stadga. Ni vill tala om rättighetsstadgan till exempel. Den har ju konstitutionella aspekter.

Varje fördrag anger befogenheter i olika riktningar. Det är det som är kontentan i en grundlag, oavsett om man kallar den grundlag eller något annat. Det är inga konstigheter med det. Däremot kan jag hålla med om att den är uppställd mer som en traditionell konstitution än som ett fördrag. Det beror på att bestämmelserna i de nuvarande fördragen är utspridda och det därför är svårt att få en överblick över beslutsbefogenheterna. Den är mer logisk i det avseendet. Det är inga konstigheter med det eftersom alla fördrag är konstitutionella.

Sedan var det detta med att man nu skulle smygförhandla. Jag vet inte om Pernilla Zethraeus brukar tillhöra konspirationspolitikerna, de som ser en konspiration överallt, men Berlindeklarationen består av två sidor text. Försök inte överdriva betydelsen av dessa två sidor text. Gör inte det.

Frågan om folkomröstning kommer jämt och ständigt upp. Vad var det fransmännen sade nej till? Jag har ingen aning. Det finns säkert flera olika teorier om det. Om vi skulle få ett ja är det oproblematiskt, men om man säger nej undrar jag: Vad säger man då nej till? Det vore intressant att veta. Det är det som gör det så svårt. Man kan ha folkomröstning om en valuta, och man kan ha det om livstidsstraffet, men jag kan inte tänka mig att vi skulle ha en folkomröstning om hela brottsbalken i ett enda svep. På motsvarande sätt är det inte meningsfullt att ha en folkomröstning om ett helt fördrag, och därmed underkänner jag nederländarnas och fransmännens folkomröstning. Det är emellertid en helt annan sak.

Anf. 128 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik:

Fru talman! Jag försöker hänga med i svängarna. I en tidigare debatt i dag, om ett annat KU-betänkande, sade Ingvar Svensson att den svenska konstitutionen hänger ihop. Om man ändrar i vissa delar får det konsekvenser för resten. Den måste ses som en helhet. Är det inte likadant med förslaget till EU-konstitution?

Fransmännen och holländarna har avvisat förslaget i dess helhet. Jag tror att man ska undvika att i efterhand försöka tolka och diskutera vilka delar man reagerade emot. Man avvisade förslaget! Det är i papperskorngen! Den enda demokratiskt rimliga tolkningen av detta är att man stryker ett streck över hela processen och börjar om i en helt annan ända. Det gör man inte i dag.

Det man i stället gör är att man i praktiken ägnar sig åt en förstudie till en ny EU-konstitution genom Berlindeklarationen. Sverige och andra länder skulle inte ödsla kraft och energi på att åka till Berlin och förhandla om texten i detta dokument om det inte samtidigt banade vägen för en ny EU-konstitution, troligtvis – tyvärr, måste jag säga – med ett liknande innehåll som den gamla.

Vi bör inte som nation medverka till denna utveckling. Och om det ändå blir ett omförhandlat fördrag måste svenska folket få möjlighet att avgöra frågan i en folkomröstning!

Anf. 129 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag sade att den svenska konstitutionen hänger ihop. Den borde i alla fall hänga ihop, och det gör den också i vissa delar. Det är oerhört komplext.

Detta krav kan man givetvis också ställa på det här dokumentet. Jag kan säga att på vissa punkter gör det inte det. Detta med en utrikesminister som sitter på dubbla stolar är någonting som vi har motarbetat, men det finns ändå med. Det är klart att vissa delar inte hänger ihop. Så är det. Men det är en kompromiss, och så går politiken till: För att föra en fråga framåt måste man ingå kompromisser.

Det där med folkomröstningar kan vi diskutera i oändlighet – hur ofta man ska ha dem, på vilket sätt man ska ha dem och så vidare. Jag har under lång tid hävdat att vårt system i Sverige i dag inte är bra. Vi behöver ett nytt system, gärna efter dansk modell. Där tar först riksdagen ställning, och sedan kan man gå till folket som antingen kan bekräfta eller säga nej till riksdagens ställningstagande. Då har folket mycket mer av en vägledande roll.

Det system vi har i dag är alltså inte bra. Dock är det kanske en annan debatt, och den kommer vi dessutom att ta i Grundlagsutredningen.

Jag tror inte att en vanlig medborgare – det är knappt ens en politiker kan det – kan bedöma helheten i detta i ett enda svep. Vi måste göra det, så att säga, men det blir oerhört svårt för en vanlig medborgare att sätta sig in i de olika delarna och hur de hänger ihop. Jag tror alltså inte på folkomröstningar i så här breda frågor.

Anf. 130 PER BILL (m):

Fru talman! Jag måste erkänna att jag tillhör dem som brukar tycka att den debatt som riksdagsledamöterna ägnar sig åt i samband med sådana här motionsslaktsbetänkanden inte leder någonstans utan mer är en terapi för riksdagsledamöter. Jag måste dock ta tillbaka lite av detta efter dagens debatt och efter att ha lyssnat på de kloka och reflekterande anförandena från Billy Gustafsson och flera andra som i grunden är positiva till EU men som sätter på sig de kritiska glasögonen. Det är viktigt, och detta har varit en bra debatt.

Vi måste hitta formerna i riksdagen för de processer som vi nu ser, eller tror oss se, sakta dra i gång. Är vi i slutet av reflexionsperioden? Vad är egentligen Berlindeklarationen för någonting? Det viktiga är att vi behåller den breda majoriteten i riksdagen kring de här frågorna.

Jag måste säga att jag blir väldigt glad när jag hör Billy Gustafsson berätta att Socialdemokraterna nu aktivt vill driva på det här arbetet. Jag tar hans kritik på allvar.

Det är möjligt att Socialdemokraterna kan säga att de inte har varit delaktiga i eller att de varit motståndare till den nya riksdagsordningen, men vi andra som har röstat igenom den får väl faktiskt erkänna att det har inneburit en del oklarheter när det gäller hur vissa EU-ärenden ska samordnas mellan riksdag och regering. Här måste det ske en förbättring.

Vi måste se till att de svenska ståndpunkterna har en mycket bred förankring i riksdagen. Vilken form eller vilka former vi väljer är inte någonting som bara regeringen ska avgöra, utan det måste vi ha en bred samsyn kring även i riksdagen. Det gäller talmännen, gruppledarna och berörda utskott.

Jag säger inte nej till någon av de olika former som vi kan ha framför oss – om det nu blir ett sammansatt utskott, flera utskott som träffas samtidigt eller vad en klok riksdag faktiskt kommer fram till är bästa sättet att få en riktigt bred förankring för dessa frågor i riksdagen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 9 §.)

*Riksrevisionens
styrelses framställning
angående den statliga
kemikalietillsynen m.m.*

8 § Riksrevisionens styrelses framställning angående den statliga kemikalietillsynen m.m.

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2006/07:MJU4
Riksrevisionens styrelses framställning angående den statliga kemikalietillsynen m.m. (framst. 2005/06:RRS25).

Anf. 131 CARINA OHLSSON (s):

Fru talman! I dag behandlar vi miljö- och jordbruksutskottets betänkande om Riksrevisionens styrelses framställning om den statliga kemikalietillsynen och några motioner på kemikalieområdet.

I den lagstiftning på kemikalieområdet som vi har i dag har ett stort ansvar lagts på de företag som tillverkar och importerar kemiska produkter. Tillsynsmyndigheternas uppgift är att kontrollera och se till att företagen följer kraven i lagstiftningen samt rättar till eventuella brister så att riskerna för miljö och hälsa kan minimeras. Riksrevisionen drar i sin granskning slutsatsen att de statliga insatserna för tillsyn och kontroll av tillverkare och importörer av kemiska produkter är otillräckliga och inte svarar mot de krav som ställs i lagstiftningen samt de ambitioner som riksdagen gett uttryck för genom miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Det framgår också av granskningen att det finns brister hos ungefär hälften av de företag som inspekterats samtidigt som många företag aldrig blir föremål för inspektion och att tillsynen inte i tillräcklig utsträckning ser till att företagen följer sina skyldigheter när det gäller verksamhetsanmälan och produktanmälan till produktregistret.

Med tanke på våra högt uppställda mål som Giftfri miljö, den miljölagstiftning vi har och även den nya EU-harmoniserade kemikalielagstiftning vi kommer att få genom Reach är det oerhört viktigt med en effektiv tillsyn. Tillsynen ska ju tillse just att lagstiftningen följs så att försumliga företag inte ges bättre konkurrensvillkor än skötsamma. Att respekten för lagstiftningen upprätthålls är bra både för vår miljö och för vår hälsa.

För tillfället nöjer vi socialdemokrater oss med att regeringen kommer att fortsätta att kvantifiera målsättningen för den operativa tillsynen i regleringsbrevet till Kemikalieinspektionen, vilket vi socialdemokrater också tidigare gjort, och att regeringen ska se över tillsynsverksamheten. Jag lovar dock att vi kommer att bevaka kemikaliefrågorna. Vi står därför också bakom reservation 2 om vikten av att regeringen arbetar med att försöka stärka substitutionsprincipen i Reach. Det är också viktigt att regeringen verkar inom EU för att fasa ut bromerade flamskyddsmedel, vilket återfinns i reservation 4.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 om förbud mot bly i ammunition. Denna fråga har diskuterats länge. Förra mandatperioden var tonläget högt från allianspartierna om att något konkret skulle göras och att förslag skulle läggas fram. Döm om min förvåning när samma röster nu verkar vara nöjda med att frågan bereds på Regeringskansliet! Vi får alltså inga konkreta förslag här i riksdagen, och alla motioner med konkreta förslag avslås.

Enligt vad som hittills är känt är bly i den form som används i ammunition, eftersom det främst innehåller metalliskt bly, mindre farligt ur hälso- och miljösynpunkt. Det är först när det metalliska blyet omvandlas till så kallade biotillgängliga och giftiga former som det påverkar hälsan och miljön negativt.

Jämför man nuvarande tillförsel till mark av biotillgängligt bly som härstammar från nederbörd respektive från ammunition använd vid jakt dominerar den förstnämnda. Halterna i marken är visserligen förhöjda som en följd av månghundraårig blyanvändning, men blyhalterna ökar nu inte längre i markens översta skikt och halterna i fisk, fågel och däggdjur sjunker. Fortfarande återstår dock några områden där användningen leder till att blyet i stor utsträckning hamnar i miljön.

Trots förbud vid våtmarker och över öppet vatten dör fortfarande fåglar, framför allt änder och örnar, av blyförgiftning i Sverige. Många publicerade undersökningar i andra länder tyder exempelvis på att antalet blyförgiftade fåglar kan vara mycket stort. Det är dock svårt att dra slutsatser om situationen i Sverige eftersom endast enstaka undersökningar av svenska förhållanden har publicerats i den vetenskapliga litteraturen. Det är därför viktigt att situationen i Sverige följs och undersöks vidare.

Vi socialdemokrater vill ha kvar förbudet mot att använda blyammunition vid jakt över öppet vatten och i våtmarker. Ytterligare förbud anser vi socialdemokrater ska skjutas upp till dess likvärdiga alternativ finns med tanke på djuretiska aspekter, rimliga priser och bättre alternativ när det gäller just miljöhänsyn.

I detta anförande instämde Ann-Kristine Johansson, Jan-Olof Larsson, Ronny Olander och Helén Pettersson i Umeå (alla s).

Anf. 132 WIWI-ANNE JOHANSSON (v):

Fru talman! Det ser mörkt ut för oss som vill nå miljö kvalitetsmålet om giftfri miljö, för gifterna finns överallt, i luften, i vattnet och förstås i den mat som vi äter. De skadar oss människor men också alla djur och den miljö vi är beroende av.

Riksrevisionens styrelse drar slutsatsen att de statliga insatserna för tillsyn och kontroll av kemiska produkter inte alls svarar mot ambitionen att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och inte heller mot de krav som ställs i lagstiftningen. Det är alldeles för lätt att komma undan inspektioner eftersom Kemikalieinspektionen långt ifrån har resurser att kolla alla företag. Men av dem som kontrolleras visar det sig att ungefär hälften har brister. Det är mycket allvarligt, och Riksrevisionens förslag på förbättringar måste tas på allvar.

Bristerna som Riksrevisionens styrelse pekar på kan få mycket stor betydelse nu när EU:s kemikalielagstiftning, Reach, dessutom blev så urvattnad. Substitutionsprincipen, som innebär att farliga kemikalier ska

ersättas med säkrare alternativ om sådana finns, är urvattnad. Säkrare alternativ ska övervägas vid prövning av farliga kemikalier. Men enligt Reach krävs det bara om alternativen är ekonomiskt och tekniskt rimliga. Då ska de farliga ämnena bytas ut. Det tycker vi är dåligt.

30 000 farliga ämnen skulle säkerhetstestas, och det lät ju bra. Det blev drygt 10 000, alltså en tredjedel, en tummetott, och Sverige får inte ställa hårdare krav.

Vart tog miljögarantin vägen? Är det någon som minns den? Miljögarantin var en EU-princip som skulle göra det lättare för svenska folket att smälta ett EU-medlemskap. Enligt miljögarantin skulle enskilda länder inte tvingas att försämra sin lagstiftning. Men just detta händer hela tiden. Knappt någon minns väl att det någonsin har funnits en miljögaranti.

Det har hänt positiva saker också. Modersmjölken har blivit mindre giftig sedan 70-talet. Ni hör ju hör det låter – mindre giftig. Modersmjölken är fortfarande giftig, men mindre. Men när vissa gifter har sjunkit har andra ökat.

Rester av bromerade flamskyddsmedel ökar i modersmjölken. Bromerade flamskyddsmedel har använts i drygt 30 år i plast, gummi och textilier för att de inte ska fatta eld så lätt. De finns i leksaker som mjukdjur, i möbelstoppning och i textilier.

Vänsterpartiet vill att alla typer av bromerade flamskyddsmedel förbjuds här i Sverige. Jag är glad att vi i den rödgröna majoriteten tidigare hann införa ett nationellt förbud mot flamskyddsmedlet deka-BDE. Utskottet vill inte gå vidare med ett nationellt förbud mot även resten av de bromerade flamskyddsmedlen. Man varnar för stora negativa konsekvenser av att ta bort de bromerade flamskyddsmedlen. Konsekvenser av det resonemanget kan ställas mot att dina och mina barn och barnbarn får i sig farliga ämnen och att gifterna sprids till djuren och till vår miljö.

Hela EU:s miljöpolitik ska utgå från försiktighetsprincipen, påpekar utskottet. Ja vars, försiktighet är väl rätt ord för att beskriva kemikaliepolitiken, både här hemma i Sverige och i EU. Det är en försiktighetsprincip i förhållande till kemikalieindustrin, ja, men inte i förhållande till människor, djur och miljö. Vi tycks lägga in väldigt olika betydelse i försiktighetsprincipen.

Vänsterpartiet menar att vi inte kan acceptera att våra bebisar får i sig bromerade flamskyddsmedel med modersmjölken. Jag yrkar därför bifall till reservationerna 2, 3 och 4 och därmed avslag på förslagen i betänkande MJU4.

Anf. 133 TINA EHN (mp):

Fru talman! *Riksrevisionens styrelses framställning angående den statliga kemikalietillsynen m.m.* är en rapport där det konstateras att kontakten med kemiska produkter i många fall innebär risker för människors hälsa och för miljön. I betänkandet som vi nu debatterar finns en hel del som handlar om Reach, som står för registrering, utvärdering och godkännande av kemikalier. Reach har antagits av EU och ska träda i kraft den 1 juli i år. Reach innebär en totalharmonisering.

Var och en av oss utsätts för tiotusentals kemikalier som vi inte vet någonting om. Det har hittills varit tillåtet att använda nya kemikalier utan att undersöka dem ordentligt. EU:s nya kemikaliepolitik innebär att många kemikalier kommer att undersökas. Det finns också vissa krav på

att byta farliga kemikalier mot mindre farliga. Tyvärr omfattar kravet inte alla riktigt farliga kemikalier.

Miljöpartiet har under hela processen med Reach varit pådrivande. Inger Schörling från Miljöpartiet var på sin tid i parlamentet rapportör i ärendet. Men vi är inte nöjda med resultatet, eftersom det kunde ha blivit så mycket bättre. Vänstergruppen och den gröna gruppen lade fram ett gemensamt kompromisspaket som krävde starka, miljövänliga skrivningar. Om det alternativet hade vunnit EU-parlamentets bifall hade nya förhandlingar inletts med ministrarna i rådet. I detta läge hade parlamentet haft en miljövänlig förhandlingsposition och kunnat uppnå en mer konstruktiv kompromiss med rådet. Resultatet hade kunnat bli mycket bättre.

Jag vill också säga något om resultaten av Reach.

Man vill underlätta för företag att lansera nya kemikalier. Gränsen för när man behöver testa dem höjs från 10 kilo till 1 000 kilo. I dag använder vi drygt 100 000 kemikalier. Endast en mycket liten del av dem känner vi till hälsoriskerna med. Reach skulle ursprungligen undersöka 30 000 av dessa, de som produceras av något företag i större volymer än 1 000 kilo om året. Beslutet innebär dock att endast 13 000 kommer att undersökas. Men det är trots allt fler än i dag. Logiken i Reach var ”ingen kunskap, ingen marknad”, i stället för dagens först sälja och sedan ta reda på vad som händer. Men tyvärr har den goda intentionen kraftigt urholkats.

Det finns två principer om hur man ska hantera de farliga kemikalierna. Den ena bygger på en idé om adekvat kontroll, som innebär att man vid normal användning rimligt kan kontrollera risker och spridning. Den andra är att alltid byta ut de farligaste när mindre farliga alternativ finns.

EU-parlamentets miljöutskott röstade för att alla de farligaste kemikalierna, ca 1 500, skulle ersättas med mindre farliga. Tyvärr har man i kompromissen enbart valt att ersätta vissa allvarliga ämnen och kemikalier, persistenta, bioackumulerande och toxiska, väldigt persistenta och väldigt bioackumulerande.

Tyvärr är definitionen av de här kemikalierna så strikt att bara två tolfjedelar av de kemikalier som normalt definieras som det jag nämnde innan, persistenta och så vidare, kommer att klassas som sådana som ska ersättas enligt Reach. Dessa ska med tiden ersättas enligt substitutionsprincipen. I princip ska de flesta kemikalier som kan ge cancer och mutationer på vår arvs massa också bytas ut. Men tyvärr har man lagt in en översyn som innebär att man kommer att sätta riskgränsvärden, trots att vetenskapen säger att de inte finns. Om det görs kan dessa plötsligt tillåtas i konsumentartiklar även när det finns alternativ. Det innebär att varor som är hormonstörande, är reproduktionsstörande, kan orsaka cancer eller kan skada dna fortfarande kommer att finnas tillgängliga på varuhyllan. Det från början så ambitiösa förslaget som har processats i årtal blev urholkat. Därför yrkar jag bifall till reservation 2.

Låt mig då övergå till frågan om kemikalietyl synen i betänkandetexten. Det gäller den nu gällande kemikalielagen, den granskning som gäller regeringens kemikalieinspektion och länsstyrelsernas insatser. Där påtalas att de statliga insatserna för tillsyn och kontroll av tillverkare och importörer av kemiska produkter är otillräckliga och att de inte svarar

mot de krav som ställs i lagstiftningen samt de ambitioner som riksdagen har gett uttryck för genom miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Det brister i kemikalietillsynen. Jag läser också om hur förhållande mellan avgifter och utförda kontroller haltar och att det inte bör vara så. Dessutom läser jag i texten att det finns ett mål i regleringsbrevet till Kemikalieinspektionen att den operativa tillsynen av kemiska produkter och andra varor ska öka kraftigt till 2008. Det ska ske inom ramen för nuvarande anslag. För mig låter det lite besvärligt. Därför är jag glad för att vi i Miljöpartiets budgetmotion hade ökat anslaget till just Kemikalieinspektionen.

Jag står bakom alla de andra reservationerna, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 134 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Det här är ett viktigt betänkande i så måtto att det i huvudsak handlar om Riksrevisionens rapport om hur kemikalietillsynen går till i det här landet. Förutom det handlar betänkandet om bly i ammunition, Reach och bromerade flamskyddsmedel.

Jag vill, fru talman, med en gång yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

När det gäller Riksrevisionens anmärkningar tycker vi att det är utomordentligt bra att en utomstående revision har tittat närmare på detta. Det handlar dels om inriktning och organisation, dels om kemikalieavgifter.

När det gäller tillsynen av inriktning och organisation är det först och främst inte acceptabelt att hitta så pass många brister. Nu ska vi ha klart för oss att det är hela skalan av brister. Jag negligerar dem inte, men det är från de små till de stora bristerna. Men det som är kanske allra värst är där det inte utövas tillsyn alls. Det påverkar på minst två olika sätt.

För det första: Detta minskar möjligheten för skydd för människors hälsa. För det andra: Under skydd av att inte ha någon tillsyn kan man ställa lägre krav och därigenom utöva en illojal konkurrens mot dem som sköter sig. Det finns minst två olika sätt att komma till rätta med detta.

Mot den bakgrunden vet jag att Kemikalieinspektionen har satt i stånd att under tiden 2007–2008 öka antalet tillsynstillfällen i verksamheten med 50 procent. Det är positivt att det sker. Men det räcker inte, utan det måste naturligtvis öka.

När det gäller användningen av kemikalieavgifterna finns det från Riksrevisionen en anmärkning som gäller att det var meningen att man skulle plocka in ca 67 miljoner kronor och av dem använda endast 12 miljoner till därför avsedd prövning och tillsyn. Nu vet jag att det finns en annan uppfattning från Kemikalieinspektionens sida. Man påstår att man skulle använda ungefär motsvarande pengar beroende på hur man plockar fram alla kostnader för tillsynen. Därför hälsar jag med stor tillfredsställelse att det ska tillsättas en utredning för att titta närmare på detta. Vi kan som beslutsfattare naturligtvis inte leva med att vi får två olika signaler om hur den delen används.

Det är likadant i fråga om tillsynen. Vi får en ordentlig genomgång av tillsynen i det här landet. De missförhållanden som nu tas fram har varit kända länge. Det är bara att konstatera att det är bra att den nya regeringen tar fasta på detta och genomför utredningen.

Sedan var det frågan om bly i ammunition, fru talman. Detta bottnar i miljömålet Giftfri miljö. Mycket av detta bottnade i en sammanblandning mellan metalliskt bly å ena sidan och biotillgängligt bly å andra sidan. Ni vet att bly blandades in i bensin. Det var naturligtvis ohälsosamt för människor eftersom det går att andas in. Därifrån emanerar förslagen att totalförbjuda användningen av bly i ammunition. Det gjorde den gamla regeringen utan att ha någon som helst utredning som grund för beslutet. Jag beklagar det eftersom det har skapat mycket oreda i den fortsatta hanteringen.

Jag välkomnar att efter det att den dåvarande regeringen under den förra mandatperioden hade utsatts för tryck från olika håll tillsatte man en konsekvensutredning. Det är lite grann att gå i bakvänd ordning, att backa in i problemet, och det är lite synd. Men utredningen tillsattes, och det tycker jag är bra.

Det som är lite synd är att man i huvudpunkt 1 a i uppdraget inte har gått till botten med att ta fram den faktiska miljöpåverkan av bly i ammunition. Det är synd. Jag hade verkligen sett fram emot att få svart på vitt den faktiska miljöpåverkan. Det som egentligen har kommit fram i utredningen är de djuretiska frågorna, som helt och hållet hade glömts tidigare. Vid jakt är slutmålet att fälla ett djur så skonsamt som det över huvud taget är möjligt. Då har det visat sig att det är få saker som går upp mot blyets effektivitet i det sammanhanget.

Nu är frågan ute på remiss. Svaren ska vara inne den 12 mars. Jag är tacksam över att Socialdemokraternas reservation i betänkandet visar i princip samma inställning som alliansen har haft under den förra mandatperioden. Detta ger en möjlighet att få en bred uppgörelse. Jag noterar också att Miljöpartiet och Vänstern inte har någon reservation i ärendet, vilket möjligen så småningom kan öppna för en sjupartiöverenskommelse om att sätta halt i frågan där vi befinner oss nu.

Reach är en världskemikalisk händelse i så måtto att mig veterligt har det aldrig hänt att 25 länder med över 500 miljoner invånare har kommit till en och samma punkt när det gäller att ha gemensam och totalharmoniserad reglering av kemikalier. Det är ett oerhört stort steg framåt. Problemet var möjligen att vi från svensk sida hade velat se mer i överenskommelsen. Vi hade velat ha ytterligare förtydliganden när det gäller substitution, möjligheten till nationella regler och tillämpningsområden. Men vi kom inte riktigt ända fram. Just nu är man i full färd med att implementera detta jättekomplicerade till regelverk i alla 26 länderna, som kommer att omfatta hela Europa. Då kanske det är lite magstarkt att helt plötsligt, som vissa partier i kammaren vill, återigen börja driva vad vi drev för någon månad sedan innan detta gick i hamn i december månad i EU-parlamentet. Vi från alliansens sida står bakom att sätta ett ökat tryck på Reachfrågorna i den kommande utvecklingen av detta, men vi måste åtminstone låta denna överenskommelse komma på plats.

Fru talman! Avslutningsvis har vi frågan om de bromerade flamskyddsmedlen. Detta är ett bekymmer. De har naturligtvis inte kommit till för att vi tycker att det är roligt. De har funnits där för att skydda mot brand i framför allt textilier, plaster etcetera. De bromerade flamskyddsmedel som finns kvar är oftast inbyggda i datorer, andra tekniska hjälpmedel och tekniska apparater – och därmed inte tillgängliga. Jag vågar nästan påstå att de i Sverige är borta när det gäller sådant som är tillgäng-

ligt för barn, leksaker etcetera, och de är väldigt hårt knutna och svåra att komma åt.

Självklart ska Sverige fortsatt vara drivande på den här punkten, och vi kommer inte att ge oss förrän de bromerade flamskyddsmedlen är borta. Men de värsta avarterna av deras användning är borta.

Anf. 135 CARINA OHLSSON (s) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra att Bengt-Anders Johansson tycker att vår socialdemokratiska reservation nr 1 är bra. Jag tänkte att jag begär replik, för då finns det möjlighet för Bengt-Anders att yrka bifall till reservationen om jag förlänger tiden för honom att säga kloka saker.

Jag tyckte mig också höra att det fanns en viss grad av beröm för den konsekvensutredning som vi hade begärt från den förra regeringen för att just se konsekvenserna av det tidigare beslutet att förbjuda bly i ammunition. Då har vi kommit till den slutsatsen att vi inte kan göra det rakt av, utan vi måste se att det finns andra alternativ och skjuta på förbudet.

Det jag känner mig aningen besviken över är att jag inte kan höra lite mer konkreta saker från alliansen i den här frågan, utan det görs en hänvisning till att saken bereds i Regeringskansliet. Jag tycker mig känna igen det. Den förra mandatperioden var det väldigt kritik när den typen av meningar fanns i betänkanden, och då trodde jag i min enfald att det skulle bli skillnad när alliansen kom till makten. Särskilt i denna fråga, som jag vet är Bengt-Anders Johanssons hjärtefråga, trodde jag att det skulle finnas konkreta punkter.

Anf. 136 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! När det gäller er reservation är den snudd på ord för ord precis vad vi i alliansen skrev tidigare, och det är klart att vi skulle kunna yrka bifall till den. Men Carina Ohlsson vet att när en sak är under beredning brukar vi avvakta regeringens kommande förslag i ärendet. Det som däremot är helt nytt denna gång är att Socialdemokraterna nu har tagit sitt förnuft till fånga i denna fråga och är tydliga och talar om var man står. Det är jag, som jag sade från talarstolen, oerhört glad och tacksam för, för det visar att förnuftet har hunnit ifatt även Socialdemokraterna i den här frågan.

Med konsekvensutredningen är det så, fru talman, att om Carina Ohlssons parti hade varit klokare med införseln av det här förbudet hade man gjort konsekvensutredningen innan man beslutade det. Carina Ohlsson måste väl ändå medge att det är en lite märklig väg att man backar in i frågan. Men det var inte helt ovanligt att den förra regeringen hanterade frågor på det viset. Backar man in i någonting hamnar man i regel fel, därför att det är alltid svårt att se var man hamnar.

Carina Ohlsson insinuerade att företrädarna för den gamla majoriteten här i kammaren alltid hänvisade till att det var beredning i Regeringskansliet, men det var ofta en undanflykt. Nu är det de facto på det viset att det bereds. Remisstiden går ut den 12 mars, om mindre än en månad. Det är skillnaden. Nu bereds det verkligen. Jag har hållit på med den här frågan sedan 2002, och konsekvensutredningen kom till i slutet på 2005. Det tar lite tid att komma i gång, men nu bereds det, Carina Ohlsson.

Anf. 137 CARINA OHLSSON (s) replik:

Fru talman! Det är ändå skönt att bli tillerkänd att man står för viss klokskap och kan ändra sina beslut och ställningstaganden utifrån till exempel konsekvensutredningar och kan föreslå saker, som i den här reservationen. Men då kan jag ge samma uppmaning till Bengt-Anders att utifrån den här konsekvensutredningen avslöja vad Moderaterna och de andra allianspartierna här i riksdagen står för. Det är höljt i dunkel. Det var det som jag hade sett framför mig skulle finnas med i ställningstagandena i betänkandet. Men där får man väl vänta och höra vad regeringen säger först, och att allianspartierna här i riksdagen inte har några ställningstaganden att ge besked om här i dag. Jag tycker att det är synd, för jag trodde att man hade klara och tydliga ställningstaganden i den här frågan.

Vi har olika bedömningar. När vi i den förra majoriteten sade att det var beredning i Regeringskansliet gjorde vi naturligtvis det utifrån att det var beredning. Jag tror att vi bedömer det på samma sätt. Jag tror nog inte att Bengt-Anders kan anklaga oss för att vi ljög och att det inte bereddes.

När det gäller det beslut som togs tidigare och att vi har backat nu var jag personligen inte med, för jag var inte riksdagsledamot då. Men jag tycker att vi har hanterat den här frågan på ett bra sätt när vi nu har fått fram ett underlag. Utifrån det har vi tagit ställning och kunnat skriva den här reservationen.

Anf. 138 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Carina Ohlsson säger att det är skoj att jag tillerkänner socialdemokratin en viss klokskap. Det gör jag i den här frågan. Det som är något märkligt är att denna klokskap har infunnit sig efter regerings-skiftet. Det är rätt intressant. Så länge Socialdemokraterna ingick i en regeringskonstellation under den förra mandatperioden visade man inte denna klokskap som man visar just nu. Det är därför jag säger att det är så välkommet att ni har kommit till insikt när det gäller ammunitions-blyet.

Var alliansen står har vi deklarerat under flera års tid. Jag har sagt även i dag att man skulle kunna säga att det är nästan samma reservationstext som Socialdemokraterna nu har som vi hade när vi i de fyra partierna redovisade var vi stod. Men att redan i dag föra fram förslag i betänkandet och vara färdiga i processen när det pågår en remissrunda är att vara väldigt ofin mot remissorganen. Det är detsamma som att skicka ut signalen att vi över huvud taget inte bryr oss om vad ni tycker för vi har redan bestämt oss. Den respekten tror jag att även Carina Ohlsson tycker att vi ska visa när vi har gått ut med en remiss. Skillnaden är att den nuvarande regeringen faktiskt bereder frågan.

(forts. 10 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.57 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då votering skulle äga rum.

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

9 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU8 Förenklad hantering av medborgarförslag

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU11 Författningsfrågor

Punkt 1 (Monarkin)

1. utskottet

2. res. 1 (v, mp)

Votering:

218 för utskottet

41 för res. 1

6 avstod

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 s, 83 m, 18 c, 17 fp, 16 kd

För res. 1: 5 s, 1 kd, 19 v, 16 mp

Avstod: 5 s, 1 mp

Frånvarande: 36 s, 14 m, 11 c, 11 fp, 7 kd, 3 v, 2 mp

Punkterna 2–8

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU14 EU-frågor

Punkt 3 (Folkomröstning om konstitutionen)

1. utskottet

2. res. 3 (v, mp)

Votering:

226 för utskottet

35 för res. 3

3 avstod

85 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 s, 83 m, 16 c, 18 fp, 14 kd

För res. 3: 19 v, 16 mp

Avstod: 1 c, 2 kd

Frånvarande: 35 s, 14 m, 12 c, 10 fp, 8 kd, 3 v, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 139 TINA EHN (mp) replik:

Fru talman! Nu har jag inte all historia i de här ärendena. Jag vill bara markera att det har tagits ett gemensamt beslut om att vi ska förbjuda bly i ammunition. Det förbudet har fått en hel del dispenser under åren. Det skulle ha trätt i kraft 2006, om jag har förstått det hela rätt. Men man har gett ytterligare dispenser. Senast var väl att man valde att förbjuda på öppet vatten, på grund av att man ville skydda sjöfågeln.

Jag tycker i alla fall att man fortfarande ska ha det som en grundinställning att bly ska bort från ammunition, att bly är giftigt och att man inte bör sprida ut det i naturen. Vi pratar om bly från bensin och bly från ammunition, om skillnaden där. Man hävdar att det inte är någon risk med det bly som hamnar ute i naturen. Så länge pH-värdet är neutralt eller fast är det okej, men när det hamnar i en annan miljö händer det saker, bland annat om vi får det i oss eller i djurens tarmkanaler.

Jag vill göra det klart här att jag tycker att det är väldigt viktigt att man särskiljer det. Det mesta som skjuts är hagel. Det är en stor del av ammunitionen som är det. Man har också i 1 av 20 rovfåglar hittat blyrester. Jag tycker att det är viktigt när man pratar om djurskyddet att man nyanserar det hela lite.

Anf. 140 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Det är alldeles riktigt som Tina Ehn säger att det fanns ett så kallat gemensamt beslut. Det är regeringen som har beslutat om stoppdatumet, däremot är det riksdagen som har antagit miljömålet om att blyanvändningen ska fasas ut. Men det är regeringen som tar de mindre delbesluten.

Skytte-Sverige har tagit bort användningen av blyhagel i samband med *trap or skeet*, alltså när man skjuter på lerduvor. Där har det ingen större effekt i det ögonblick det träffar föremålet, för det handlar bara om att krossa en gipsbit. Men när man däremot ska skjuta mot levande vilt är det väldigt viktigt att man förutom att få en bra träffbild också har viss djupverkan för att det, som jag sade i en tidigare replik här, ska bli så skonsamt som möjligt.

Det är likadant när det gäller våtmark. Där fanns det en risk för att vadarfåglar kunde plocka upp hagel och få ned det i krävan. I krävan mals det då sönder tillsammans med det grus som fåglarna har där, och det utgör för vissa fåglar en risk.

Reglerna för öppet vatten kom till för några år sedan. Där har skyttarna och jägarna tagit ansvaret fullt ut. Däremot stöter det på problem när man ska gå vidare. Det var därför jag anmärkte att konsekvensutredningen borde ha gjorts innan man fattade beslutet, men det var bra att den kom när den kom.

Tina Ehn säger att bly inte ska spridas. Det jag talar om nu är metalliskt bly. Det är en väldigt stabil metall. Det är dessutom ett grundämne som finns i marken redan från början. Bara som ett exempel vill jag nämna att kulor som man hittar på Fredrikshald, där Karl XII sköts 1718, har eroderats ungefär 1 millimeter på 300 år.

*Riksrevisionens
styrelses framställning
angående den statliga
kemikalietillsynen m.m.*

Anf. 141 TINA EHN (mp) replik:

Fru talman! Bengt-Anders kan säkert dessa frågor bättre än jag, men jag tänker ändå debattera med honom.

När man byter ammunition har man stött på problem. Det måste vara mycket bättre att man har en enda sorts ammunition till sitt vapen, så att man inte behöver ha två olika metoder. Olika ammunition kräver också olika sätt att förhålla sig till jakten. Man kanske behöver olika avstånd när man ska skjuta beroende på vilken ammunition man har. Jag tycker att man får nyansera detta lite.

Jag kan förstå att det finns problem och så vidare. Men det anförs en del problem som man inte har kunnat presentera några kvantitativa data kring, till exempel att det finns problem med stålhagel för skogsindustrin. Man har inte ens kunnat presentera data som visar att stålhagel kommer att kunna fastna i virket och skada sågklingorna. Däremot åberopar man erfarenheter från militära skyttefält, där helt andra kalibrar och omfattningar av ammunition har använts. Det går inte att utan vidare jämföra detta med stålhagel.

Det är tråkigt att man inte kan belägga effekterna för skogsindustrin, tycker jag.

Trots allt är min grundinställning att man inte ska sprida bly. Även metalliskt bly kan i en sur miljö förändras. Grundinställningen måste vara att det är totalt förbud som ska gälla. Vi har miljölagstiftning och mål som vi har satt upp. Om vi ska leva upp till dem måste vi fortsätta att jobba intensivt med detta.

Anf. 142 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! När man talar om ersättning för en kula – alltså när man skjuter större villebråd med gevär, inte med en hagelbössa – talar man ofta om koppar. Och det är ett faktum att koppar är väsentligt giftigare än bly. Dessutom har koppar förmågan att inte svampa upp och inte skapa lika mycket motkraft i djurkroppen som bly. Bly avger mer energi och ger alltså ett väsentligt mycket bättre dödande. Om man övergår till koppar skulle dessutom ett väldigt stort antal vapen bli obrukbara för det ändamål de är avsedda för, vilket skulle kunna leda till krav från alla vapenägare om att staten ska lösa in dem.

Det finns alltså ett antal försvarande omständigheter. I konsekvensutredningen föreslår man undantag från blyförbudet just när det gäller kulor.

Hagel är små runda kulor av bly som skjuts i väg i en samlad massa mot villebrådet. Om man byter ut dem mot stål får det konsekvenser. Om stålhagel träffar sten studsar de väsentligt mycket mer än blyhagel. Och finns det ett enda stålhagel i en stock när den kommer till ett sågverk är det tillräckligt för att den ska slängas undan när man gör magnetisk röntgen av stockarna. Man vågar inte riskera att den ska gå in i sågverket, för den fördärvar klingorna. Blyhagel är däremot så pass mjukt i sig att det inte spelar någon roll. Det fördärvar ingenting. Därför är skogsindustrin väldigt bekymrad för att man ska använda stål vid jakt i skogsterräng.

När det gäller våtmarker är det däremot ingen diskussion. Där är blyanvändningen redan borta.

Anf. 143 ERIK A ERIKSSON (c):

Fru talman! Ledamöter! Medborgare i detta gamla land och alla övriga intresserade åhörare! Alliansen gick till val bland annat på en gemensam miljöpolitik och en gemensam ingång i miljöarbetet. Det var faktiskt strax innan debatten om klimathotet drog i gång på riktigt.

Så har det varit så länge jag kan minnas, och det är ju inte alltför länge. Under min uppväxt präglades samhällsdebatten av atomkraftsfrågan och miljörorelsens första stora kliv in i samhällsdebatten och politiken. Det har präglat min uppväxt och hela min generation.

Det här är viktiga frågor som vi sällan bråkar rejält om. Därför är det intressant att debatten kommer nu när de flesta ledamöter kanske har tagit tåget eller flyget hem till sin valkrets eller till den förort där de bor.

Icke desto mindre fortgår debatten om ett hållbart samhälle. Vad vi sade i valrörelsen står vi fast vid: Det ska vara miljöhänsyn tillsammans med ett samhälle som tillåter tillväxt. Det är en mycket viktig del för att vi ska kunna ordna arbetstillfällena i Sverige och också ta breda beslut som är långsiktiga. Där skiljer vi oss lite grann åt mellan några av partierna i kammaren. Det märktes i debatten i valrörelsen 2006.

Utifrån detta blir diskussionen här i dag ett delmål. Liksom vi blev varse de miljöproblem som uppstod under 1970-talet blir vi fortfarande varse miljöproblem som dyker upp. Bromerade flamskyddsmedel – det är ett så knepigt ord att man knappt kan uttala det – är det nu otroligt viktigt för oss att ta hand om och fatta vettiga beslut om. Men på 1970-talet var detta inte aktuellt. Det var ingen bred fråga då.

Detta bevisar återigen att de frågor vi diskuterar nu beror på de fakta vi har nu och som vi kan ta ställning till. Men det kommer på nytt att dyka upp frågor som vi i dag inte är medvetna om och som kommer att vara viktiga för oss längre fram.

Att vara människa innebär också att vara ödmjuk inför vad som komma ska. Vi skulle ju inte sätta barn till världen om vi bekymrade oss för de miljöproblem som dyker upp. I det avseendet kan man kanske vara avundsjuk på vissa andra arter i vår natur som obekymrat traskar vidare och idisslar.

Nåväl, vi ska naturligtvis se framåt och ta oss an de utmaningar som nu är aktuella. Då är det intressant att vi får en framställning från Riksrevisionen att ta hänsyn till och diskutera utifrån. Den handlar om kemikalietillsyn.

När jag hör ordet ”tillsyn” känner jag återigen att vi hamnar i diskussionen om vem som tillser vad och varför. Vi har en miljöbalk i detta gamla land som vi är många som är stolta över. Men många av oss har också stött på vissa avigsidor hos miljöbalken. Det handlar i mångt och mycket om tillsynen och om hur enskilda individer behandlas i miljöbalken.

De goda ambitionerna och intentionerna gör ibland krumbukter och krumsprång som gör att enskild medborgare, näringsidkare eller för all del offentlig förvaltning ställs inför faktum att besluten får konsekvenser som kanske inte riktigt var menade så för början. Det är beslut som är fattade här i kammaren, dock före min tid, är det kanske bäst att tillägga, med tanke på tidigare replikskifte.

Prot. 2006/07:65

22 februari

*Riksrevisionens
styrelsens framställning
angående den statliga
kemikalietillsynen m.m.*

Frågorna är viktiga. Vi ska diskutera miljöfrågan brett, och det tillåts vi inte riktigt i dag. Vi ska i varje fall beröra fyra fem områden. Vi behöver fundera över hur vi ska minska utsläppen i vår miljö i vårt närområde. Det slutna kretsloppet är det vi ska eftersträva. Då behöver vi tillsyn.

Tillsynen sker på olika plan. Det ser vi i den framställning som vi har fått. Återigen kommer man förstås fram till ett par smarta slutsatser, liksom många framställningar gör. Det finns bland annat en som säger att kommunen är en viktig del. Det nämns i förbigående, eftersom kommunen kanske inte i första hand är den som ska utföra myndighetsutövning.

Om vi ska tala om myndighetsutövning och tillsyn får kommunerna ofta effekterna av de beslut som fattas här i kammaren. De får inte alltid med sig någon pung med pengar inte. Det blir ett dilemma. Om vi fattar kloka beslut här i kammaren som ändå inte kan verkställas på kommunal nivå beroende på att det inte finns resurser är det tandlöst, och då behöver vi se över det.

Miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö måste naturligtvis uppfyllas. Allt annat vore negativt. Det behövs en fortsatt debatt och framför allt ett fortsatt arbete, och för all del med en blåslampa på Miljödepartementet som Socialdemokraterna anförde tidigare. Det är helt rätt och riktigt att riksdagen ser över det och ber regeringen återkomma. Det är vi i någon mening trygga i.

Så går jag över till frågan om bly i ammunition. Jag vill kort säga att det här behöver råda ett sunt förnuft. Det djuretiska som vi tidigare diskuterat i olika sammanhang är viktigt. Vi är nu inte mogna för att byta. Det finns inget alternativ till blyet som det är i dag. Därför är egentligen texten från Socialdemokraterna helt rätt och riktig.

Jag har själv i valrörelsen mött socialdemokrater som har anfört detta lokalt i Värmland. Jag tycker ändå att det är positivt att det finns en öppen hand här. Jag stöder i övrigt det Bengt-Anders Johansson anförde i frågan. Det står vi bakom. Det är också ett alliansställningstagande.

Reach har här fått klä lite skott. Det tycker jag är synd. Man kan ha olika ingångar i det, hur långt vi ska nå, vart vi är på väg och varför. Men att säga att Reach är ett misslyckande köper jag inte. Jag gör inte det.

Jag är väldigt glad, fastän Tina Ehn här var negativ och ledsen över att Miljöpartiets EU-parlamentariker inte hade lyckats, att Lena Ek lyckades som ordförande i sitt utskott i Europaparlamentet. Jag är glad att hon lyckades nå dithän det ändå hamnade.

Den svenska regeringen hade en högre ambitionsnivå och en högre svansföring när man gick in i detta. Vem har inte det, handen på hjärtat? Vem säger att vi gick in med låg svansföring och låg ambitionsnivå i detta arbete, och att det faktiskt blev ännu sämre än vad vi hade tänkt oss? Det finns väl ingen som på allvar går in i en förhandling och säger så?

Man går heller inte ut ur en förhandling och säger så, oavsett resultat. Men detta resultat är inte så beklämmande som tidigare talare har angett. Jag köper inte det. Där kan jag säga emot tills hin håle kommer och avlöser mig. Så illa är det inte.

Det handlar om vad vi de facto gör i vårt gamla land. Återigen kommer jag tillbaka till vad vi utträttar på lokal nivå, vad som händer i kommuner, vad näringsidkare gör tillsammans med näringslivet. Det är där

det sitter. Eftersom vi har en fri marknad är marknaden viktig och har att ta ett stort ansvar. Detta vet man om.

Jag ska säga något helt kort om bromerade flamskyddsmedel. Detta är ett gissel och ett elände. Det är klart att man kan gå längre där. Men återigen förväntar vi oss att regeringen kommer tillbaka till kammaren med riktlinjer i frågan.

I övrigt vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 144 CARINA OHLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag kände mig manad att begära ordet när Erik A Eriksson tog upp kombinationen att driva miljöfrågorna och tillväxt. Jag hoppas att det inte var Socialdemokraternas roll som ifrågasattes där. Ni kan kritisera oss för annat.

Jag tycker att det blir lite magstarkt att kritisera att vi inte har drivit miljöfrågorna på ett bra sätt i regeringen med de samarbetspartier vi då hade i kombination med att vi hade en hög tillväxt. Det hoppas jag verkligen att han inte menade. Ibland tycker jag mig se vissa tveksamheter och undrar hur det kommer att lyckas med den regering vi har nu.

För att kunna driva den här tuffa miljöpolitiken måste man själv ha konkreta förslag. Om vi tar frågan om giftfri miljö var det faktiskt under det svenska ordförandeskapet som regeringen lade fram en kemikalieproposition som handlade om giftfri miljö, som är det ena målet.

Det hade man beslutat om och hade i ryggen. Vi hade också vår miljökommissionär Margot Wallström till hjälp för att börja och driva väldigt hårt för en EU-lagstiftning på kemikalieområdet.

Det är vad som är så viktigt och som vi återkommer till gång på gång till. Man måste visa att man verkligen själv har ambitionen i den egna nationen för att kunna vara trovärdig i de här frågorna.

Jag är lite fundersam inför vilka det skulle ha varit som inte såg till att man kopplade ihop miljö- och tillväxtfrågorna. Vi har konkreta resultat av att vi faktiskt har kunnat kombinera de frågorna.

Anf. 145 ERIK A ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Det är bra att du ställer frågan om det kändes oklart. Det är inte Socialdemokraterna jag syftar på i det här fallet. Både Centerpartiet och Socialdemokraterna har en lång tradition här i kammaren, vilket för all del också andra partier har, att driva miljöfrågan högt på agendan.

Jag tycker ändå att Socialdemokraterna genom Oljekommissionen och annat har visat att man tror på att det lokala arbetet gör skillnad. Där tänker jag inte alls gå i någon polemik. Tvärtom känner jag stor respekt för de beslut som har fattats tidigare i kammaren. Det fanns goda ambitioner.

Sedan kanske man inte har nått ända fram. Det kanske inte vi gör heller. Det var vad jag syftade på i mitt anförande. Vi vet i dag inte vilka effekter våra beslut får. Vi kan bara tro att det är de bästa beslut vi fattar. Det var inte Socialdemokraterna jag syftade på.

Anf. 146 CARINA OHLSSON (s) replik:

Herr talman! Det tycker jag känns väldigt bra. Eftersom Erik A Eriksson nu berömmar den miljöpolitik som Socialdemokraterna fört och också sade att vi hade väldigt bra texter i våra reservationer borde det

vara skönt för alliansregeringen att ha en så god opposition när det gäller miljöfrågorna.

Jag kan lova att vi inte kommer att backa i framtiden när det gäller miljöfrågorna. Vi kommer att ha en väldigt hög ambitionsnivå. Jag tror faktiskt att Centerpartiet här behöver stöd från Socialdemokraterna. Nu ser jag att andra ledamöter blir lite bekymrade här i kammaren.

Om det är så att vi tycker att ni för en bra miljöpolitik kommer vi kanske även att ge Kristdemokraterna stöd i de frågorna. Men just nu är det Centerpartiet. Det har också den rollen i regeringen att man har en miljöminister. Han kommer att få allt vårt stöd. Men man måste också visa det med konkreta förslag.

Det är väl inte så att ni har något större på gång när det gäller tillsynsfrågorna? Erik A Eriksson ställer frågan: Vem, vad och varför? Jag tror inte att ni har lagt fram något förslag på var tillsynen ska bedrivas och att den ska minskas.

Det är väldigt viktigt för konkurrensvillkoren att man har en bra tillsyn lokalt, regionalt och på nationell nivå så att det inte råder någon tveksamhet. Det vet jag att man också är väldigt mån om från näringslivet just med tanke på de goda konkurrensvillkoren för de företag som följer gängse lagstiftning och är i framkant. De har också goda förutsättningar.

Anf. 147 ERIK A ERIKSSON (c) replik:

Fru talman! Låt mig först säga att diskussionen om tillsyn bottenar i ambitionen att minska det regelkrångel som medför alltför höga kostnader för våra näringsidkare. Man diskuterar utifrån att minska regelkrånglet, att få ned kostnaderna och att kunna bli effektivare. Myndighetsutövningen kan bli effektivare.

Det är någonstans där som man möjligtvis kan ge någon känga eller vara kritisk mot den tidigare regeringen. Ambitionen har naturligtvis varit god. Jag tror inte någon om något annat i miljöfrågan; det vill jag tydligt säga. Däremot har det inte funkat hela vägen. Det var därför jag pratade om miljöbalken bland annat.

Här kan vi bli bättre, och här vill vi bidra till att kunna bli bättre. Jag skulle verkligen välkomna ett blocköverskridande beslut i de frågorna. Det tror jag bara vore positivt. Vi har ju märkt att det inte är Djingis Khan vi har till miljöminister, utan när Andreas Carlgren har varit i kammaren har han haft en mycket ödmjuk ton, tycker jag.

Någonstans tycker jag att det här är vettigt. Men det finns skillnader oss emellan, och jag tycker att de framgår både i den här debatten och i tidigare. Även om ni inte är tillväxtfientliga så finns det lite olika vägar fram till målet. Jag hoppas att det har framgått, fru talman.

Anf. 148 ANITA BRODÉN (fp):

Fru talman! Vi lever i ett kemikaliesamhälle, både på gott och på ont. Rätt hanterade är kemikalier viktiga för ett fungerande samhälle. Fel hanterade kan de utgöra en fara för både människa, djur och natur.

Det är därför välkommet att EU har lyckats enas om kemikaliestrategin Reach – registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier. Trots misslyckandet och besvikelsen över att inte få med substitutionsprincipen vill jag säga att Reach kan ses som ett första vik-

tigt gemensamt steg framåt. En process och en anpassning till Reach har nu påbörjats. Det kommer att ta viss tid, men det är steg i rätt riktning. Specialutbildning pågår nu inom Kemikalieinspektionen för att få en kvalitativ grund att stå på i samband med implementeringen av Reach.

Fru talman! Tillverkning och användning av kemikalier kräver en väl fungerande statlig kemikalieinspektion. Under förra mandatperioden genomförde, som vi har hört här i dag, Riksrevisionen en granskning av den dåvarande regeringens, av Kemikalieinspektionens och av länsstyrelsens insatser. Granskningen ledde till rapporten *Mer kemikalier och bristande kontroll*. Där påpekar Riksrevisionen brister i tillsyn vad gäller både omfattning och innehåll. Vidare framförde Riksrevisionen kritik vad avser avgifternas användning.

Märkligt nog var det bara Folkpartiet liberalerna som motionerade med anledning av Riksrevisionens rapport. Vi framförde i vår motion fyra förslag med utgångspunkt i det som Riksrevisionen hade åberopat.

För det första krävde vi en översyn av Kemikalieinspektionens arbetsuppgifter.

För det andra krävde vi en försäkran om att omfattningen och inriktningen skulle svara mot dagens risksituation.

För det tredje krävde vi en precision av vilka krav som ställs på Kemikalieinspektionen och länsstyrelsens tillsynsvägledning.

För det fjärde tog vi upp en översyn av avgifterna.

Den tidigare regeringen måste nu ikläda sig ett visst ansvar. Det kan inte vara tillfredsställande att det tidigare år har funnits brister hos hälften av de inspekterade företagen, att alltför många företag inte har kontrollerats och att en uppföljning inte har skett av huruvida någon anmälan har gjorts till produktregistret eller inte. Detta innebär i sin tur att ganska många har undkommit både kontroll och avgift.

Det kan inte heller vara tillfredsställande att 67 miljoner inkasseras i avgifter men att enbart 12 miljoner förbrukas till tillsyn. Detta är avgifter som enligt Riksrevisionen bara får användas till prövning och tillsyn i fråga om kemiska produkter och biotekniska organismer och varor.

En regering kan inte, som tidigare skett, lägga på ytterligare arbetsuppgifter så att kärnuppgifterna inte kan ges tillräckligt utrymme.

Det är däremot, fru talman, mycket tillfredsställande att Folkpartiets motion i allt väsentligt har tillgodosetts. Det innebär att utskottsmajoriteten har tagit Riksrevisionens anmärkningar på stort allvar.

Nu kommer en utredning att tillsättas med uppgift att granska Kemikalieinspektionens tillsynsverksamhet och arbetsfördelning men också avgiftsfinansiering. Det är viktigt att myndigheter får möjligheter att koncentrera sig på sina huvudsakliga uppgifter. Kontrollen är en primär uppgift för Kemikalieinspektionen. Lagar som stiftas måste följas upp för att säkerställa att regler följs.

Dessutom har regeringen redan nu agerat då man i regleringsbrevet har uppsatt ett högre mål för den operativa tillsynen och tillsynsobjekten – från 350 objekt år 2007 till 525 år 2008. Då är också en handlingsplan inbegripen för att kunna uppnå dessa mål. Självfallet måste det här följas av utbildning av inspektörer. En hög ambition är bra och välkommen. Vi och regeringen har ändå ett ansvar för att se till att det också ges en möjlighet att uppnå målen. Vi måste tillse att det inte enbart är kvantitativa utan också kvalitativa mål. Det förutsätter dialog med berörda.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och ser fram emot de fortlöpande redovisningar som de vidtagna åtgärderna kommer att innebära.

Anf. 149 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Trots att värderade utskottskolleger har snört på sig sju-milastövlarna och sitter och viftar med hemfärdsbiljetterna tänkte jag ta mina sex minuters talartid i anspråk.

Kristdemokraterna hälsar med glädje och viss förfäran Riksrevisionens rapport och framställan som vi debatterar här i dag. Riksrevisionen påpekar att de statliga insatserna för tillsyn och kontroll av tillverkare och importörer av kemiska produkter har varit otillräckliga.

Revisionen uppmanar regeringen att vidta åtgärder som ger större säkerhet för hälsa och miljö. Försumliga företag ska inte heller kunna skaffa sig konkurrensfördelar framför de skötsamma genom att tillsynen och kontrollen är otillräcklig.

Riksdagen uppmanas också att ställa krav på att de kemikalieavgifter som betalas in verkligen används på det sätt som är avsett, nämligen för tillsyn och kontroll. Detta har ju inte varit fallet under den period som granskningen omfattar.

Riksrevisionens kritik faller naturligtvis tungt på den tidigare regeringen och dess samarbetspartier som har haft ansvaret under den aktuella tiden. Men det är glädjande att det nu finns en enighet i betänkandet när det gäller den nuvarande regeringens sätt att arbeta med de förbättringar som är nödvändiga.

Det är viktigt att de förslag och överväganden som regeringen ska återkomma till riksdagen med blir tydliga och kraftfulla. Det måste vi bevaka. Utredningen om tillsynsverksamheten, arbetsfördelningen och avgiftsfrågan måste arbeta skyndsamt eftersom utmaningarna är stora, inte minst när det gäller genomförandet av Reach. Det är utmärkt att regeringen i Kemikalieinspektionens regleringsbrev har satt nya och ambitiösa mål för den operativa tillsynen.

Den obehagliga sanningen är ju att vi lever i ett kemikaliesamhälle som ingen har någon fullständig kunskap om eller kontroll över. En mer eller mindre diffus mängd kemikalier – det handlar kanske om hundratusentals ämnen – omger oss i vår vardag, finns i vår mat och i våra kläder. De tränger sig objudna in i våra kroppar och ockuperar vårt blod. Detta kräver myndigheter med stor kapacitet och kompetens, forskning i världsklass och en lagstiftning som kan ge stöd för arbetet med att skydda hälsa och miljö.

Fru talman! Detta för mig in på de motioner och reservationer som betänkandet också behandlar. Här tas bland annat EU:s nyligen beslutade kemikalielagstiftning Reach upp. Den träder ju som bekant i kraft den 1 juli i år, även om den är beslutad tidigare.

Vi är många som önskar att förslaget skulle ha varit mer långtgående – det var den svenska positionen som det fanns en stor enighet om – inte minst när det gäller substitution, antalet ämnen och vilka volymer som ska gälla liksom informationskraven för varor. Men nu finns för första gången en samlad lagstiftning på plats som trots sina brister bedöms kunna bli ett instrument för att skärpa kemikaliepolitiken i jämförelse med nuvarande ordning.

De stora partigrupperna i EU-parlamentet röstade ju också tillsammans för den kompromiss som efter mycken möda hade uppnåtts. Det är mycket viktigt att regeringen nu följer utvecklingen noga och medverkar till förbättringar av lagstiftningen vid första bästa tillfälle. Som jag ser det har regeringen ingen annan uppfattning om detta, men det är rimligt att Reach får träda i kraft och börja gälla innan riksdagen beslutar om tillkännagivanden i syfte att ändra den mödosamt framförhandlade lagstiftningen.

Fru talman! Medvetenheten om hur andra farliga ämnen, exempelvis bromerade flamskyddsmedel, påverkar människor och miljö ökar. De riskbedömningar som görs inom EU för närvarande pekar också på allt fler ämnen som behöver fasas ut därför att de har de egenskaper som bedöms som särskilt farliga och som ger skäl att fasa ut dem. Kristdemokraterna kommer även fortsättningsvis, och nu inom regeringssamarbetets hank och stör, att arbeta för att så många som möjligt av de här farligaste ämnena förbjuds.

I övrigt delar jag, fru talman, Bengt-Anders Johanssons blytung argument i ammunitionsfrågan, och med det anförda vill jag yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer. (Applåder)

Anf. 150 MICHAEL HAGBERG (s):

Fru talman! Ledamöter av riksdagen och goda miljöväänner! Tack för en bra miljöpolitisk debatt. Jag kommer nog att snacka om mindre blyhagel.

Vi har diskuterat miljö kvalitetsmålen om en giftfri miljö i många år. Vi har höjt ribban och drivit de här frågorna hårt. Vi har gjort det på bra sätt här i riksdagen genom åren. Jag har följt den debatten väl. Vi förbjöd bly i ammunition av den anledningen att vi spred bly i Sverige för 15 år sedan, som Vänsterpartiets företrädare sade. Vi spred bly på alla sport-skyttebanor, lerduve- och trapbanor som Bengt-Anders snackade om alldeles nyss. Det var oansvarigt. Det ska förbjudas.

Aktörerna i sektorn har tagit sitt ansvar. Det står i betänkandet att 50 procent av hagelammunitionen på jakt- och sport-skyttebanorna försvinner. Jag påstår att det är 90 procent. Vi har fasat ut bly mot stål. Det har vi gjort av två anledningar, nämligen gott miljö tänkande från jägare och sportorganisationer samt att stål haglet är billigare. Det går att träna vid fler tillfällen tack vare att ammunitionen är lite billigare.

Men det har varit ett problem att fasa ut blyet när det gäller kulammunition. Det fanns inga fullgoda alternativ, och det finns fortfarande inte några riktigt fullgoda alternativ än. Det var därför som den förra regeringen drev att vi fick ha dispenstrappor för att industrin skulle hänga med i utvecklingen. Vi har en världsledande industri i Sverige när det gäller att tillverka just kulammunition. Den ska vi vara rädda om. Den är väldigt viktig för framtiden. Fullgoda alternativ finns alltså inte än, och forskning måste pågå. Jag hoppas att den nuvarande majoriteten tar med sig detta i den diskussion som kommer att föras i framtiden.

Det har kommit en helt ny diskussion i betänkandet som inte har funnits tidigare. Jag tror att jag får lov att citera från s. 10 och en bit upp på s. 11. Där står det: "När det gäller användning av blyhagel vid jakt föreslås en total utfasning men att förbudet bör genomföras i två delar. Först

bör förbud mot användning av blyhagel vid fågeljakt beslutas. Efter en utvärderingsfas, vilken kan uppskattas till fem år, bör ett totalt förbud införas, dvs. förbud mot blyhagel även vid jakt på däggdjur.”

Då hamnar vi i en helt annan situation när det gäller den jakttradition som vi har i Sverige. Jag är övertygad om att de 300 000 utövarna kommer att börja undra om vi inte har gjort tillräckligt när vi fasade ut blyet från skjutbanorna. Har vi inte gjort tillräckligt när vi har satsat på forskning när det gäller kulorna? Här är vi på väg att tappa all jakt på vilt med hagel inom en tioårsperiod. Det är en utveckling som jag, jägare och sportskyttekåren har stor anledning att vara orolig för. Jag vill veta vad företrädarna för regeringen har att tillägga i den delen.

I detta anförande instämde Ronny Olander och Helén Pettersson i Umeå (båda s).

Anf. 151 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Det är precis så som Michael Hagberg pekar på här. Han relaterar det korrekt från talarstolen. Men detta är en hänvisning till den konsekvensutredning som den förutvarande regeringen har tagit fram och ingenting annat. Det får under inga omständigheter uppfattas som något förslag. Alliansens partier i miljö- och jordbruksutskottet har, som jag har sagt tidigare här, samma uppfattning som finns i den reservation som Socialdemokraterna har här. Jag utgår ifrån att regeringen kommer att värdera den typ av resonemang som både Michael Hagberg och jag, för alliansens räkning, för när man läser svaren från de här remissinstanserna.

Men det är helt rätt att rapportens förslag innebär ett totalförbud mot bly i hagel. Det är min bedömning att det, inte minst av djuretiska skäl, inte kommer att bli speciellt bra. Den enda som har haft synpunkter som visar på en vilja att ha kvar det precis som det är i dag är representanten från Miljöpartiet här i debatten i dag som vill att man ska totalförbjuda blyet. Då tar man ett oerhört stort djuretiskt ansvar på sig. Då säger man underförstått att vi accepterar att vi använder sämre möjligheter än vad som står till buds för att avliva vilt.

Anf. 152 MICHAEL HAGBERG (s) replik:

Fru talman! Bengt-Anders Johansson! Om det är så att den här utredningen ska beslutas av regeringen tycker jag nog att kammaren ska följa Carina Ohlssons förslag och ställa sig bakom reservation nr 1 så att regeringen verkligen får klart för sig att det finns en markerad majoritet för de tankar som tydligen finns i miljö- och jordbruksutskottet.

Är det så att frågan inte kommer tillbaka för att behandlas i riksdagen, vilket jag misstänker när jag läser utskottets ställningstagande, så är min rekommendation till kammaren att ställa sig bakom reservation 1. Jag vill definitivt göra det, vilket jag vill få fört till protokollet, och jag lämnar öppet för Bengt-Anders och allianskamraterna att göra detsamma.

Anf. 153 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Jag är alldeles övertygad om att i det kammarprotokoll som kommer att bli resultatet av resonemanget här kommer det att framstå fullständigt klart dels var de fyra allianspartierna står, dels var det

stora, mäktiga socialdemokratiska partiet står och dels möjligen också var Vänsterpartiet står – jag säger möjligen. Det är ju en fantastiskt bred uppslutning i den här frågan, och jag kan lova Michael Hagberg en sak. När Socialdemokraterna var i regeringsställning tror jag att ni hade en skärpt uppmärksamhet på vad som hände i de olika departementen. Är det någonting jag kan lova Michael Hagberg så är det att vi kommer att ha samma skarpa kontroll på att regeringen gör det vi förväntar oss. Vi får aldrig glömma att det är riksdagen som bestämmer över regeringen.

Anf. 154 MICHAEL HAGBERG (s) replik:

Fru talman! Jag får tacka så mycket för debatten. Jag ska också följa den här debatten under våren, och längre fram också för den delen, på ett aktivt sätt. Jag har fullt förtroende för att Carina Ohlsson kommer att göra det i utskottet också.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 28 februari)

11 § Livsmedelssäkerhet

Livsmedelssäkerhet

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2006/07: MJU6
Livsmedelssäkerhet.

Anf. 155 RONNY OLANDER (s):

Fru talman! Detta betänkande behandlar motioner från allmänna motions tiden 2006/07, och handlar om livsmedelssäkerhet. Motionsyrkandena handlar om livsmedelsinformation – främst ursprungsmärkning och innehållsmärkning – vegetarisk kost, livsmedelshygien, småskalig verksamhet med mera. Samtliga avstyrks med olika motiveringar. Det finns elva reservationer och ett särskilt yttrande från Socialdemokraterna om transfetter.

Vi socialdemokrater står bakom alla våra reservationer och det särskilda yttrandet, men vi kommer för tids vinnande endast att yrka bifall till reservationerna nr 1, 9 och 11, som vi delar uppfattning om tillsammans med Vänstern och Miljöpartiet de gröna. Vidare har vi som sagt ett särskilt yttrande om transfetter, vilket det finns all anledning att ta del av också.

Fru talman! Konsumentföreningen i Stockholm skickade häromdagen, i måndags, ett brev till de svenska livsmedelsföretagen med ett förslag om bättre analys av näringsinnehållet i frukt och grönsaker. Konsumentföreningen Stockholm har låtit undersöka vitamin- och mineralnivåerna i fryst broccoli och funnit att de varierar rejält. Ett lotteri kallar föreningen det och påpekar att konsumenterna måste få veta vad det är som de betalar för.

Detta initiativ från Konsumentföreningen i Stockholm är gott, och det lär följas av flera på andra håll. Kraven på den mat vi äter, på dess säkerhet och dess näringsinnehåll, på dess kvalitet, ursprung och tillverknings sätt, fortsätter att öka.

När vi socialdemokrater i våra reservationer till dagens betänkande konstaterar att kunskaper om råvarans ursprung och innehåll ger tryggare konsumenter gör vi oss till tolk för en stadigt växande folkrörelse. Som konsumenter vill vi kunna göra aktiva val, och vi vill kunna öka vår makt över livsmedelshandlarnas utbud. Framför allt vill vi inte vilseledas av varumärkningar som är halvkvädna, svåra att tyda och i värsta fall rent osanna.

En obligatorisk ursprungsmärkning för råvaror, beredda produkter och maträtter som serveras i restauranger och storhushåll bör alltså vara en självklarhet. Enligt min mening bör detta också omfatta skolor, sjukhus och äldreomsorg, oaktat om man ska betala för maten eller om man så att säga får den gratis. En tydlig ursprungsmärkning bör också ses som en konsekvens av EU:s förbättrade regelverk på livsmedelsområdet, ett arbete där den tidigare socialdemokratiska regeringen var pådrivande.

Tilläggas kan att många aktörer inom det svenska lantbruket gärna skulle se en utvecklad ursprungsmärkning. Marknadsföringen av de inhemska varorna skulle underlättas.

Fru talman! Det går bra för den svenska livsmedelsexporten. Sedan 1994 har exporten av livsmedel mer än tredubblats, från 10 miljarder till 35 miljarder kronor. Förra året, 2006, sålde vi alltså mat och dryck till utlandet för 35 miljarder kronor. Det är en imponerande siffra.

Livsmedelssektorn har alltid dominerats av små företag. Förra året hade 95 procent av företagen färre än 50 anställda. Men samtidigt är det de stora företagen som står för den största delen av exporten. Det finns sålunda en stor potential för ökad export inom den småskaliga livsmedelsverkssektorn.

Den svenska modellen, det vill säga säkra livsmedel, miljöhänsyn och god djuromsorg, har hittills bidragit till ett ökat mervärde inom verksamheten. Konkurrenskraften hos svenska varor utomlands stiger och skapar positiva associationer till Sverige. Därtill bidrar den småskaliga livsmedelsproduktionen och livsmedelsförädlingen till att göra besöksnäringen och naturturismen mer attraktiv.

Den socialdemokratiska regeringen ville satsa stort på att främja exporten av svenska ekologiska livsmedel. Exportrådet påbörjade till exempel ett arbete med att hjälpa de svenska ekoföretagen att lättare nå exportmarknaden.

I den nya moderatledda regeringens första budgetproposition föreslogs, efter socialdemokratisk modell, totalt 14,9 miljoner kronor till åtgärder inom livsmedelsområdet. Tonvikten läggs på den regionala utvecklingen av livsmedelsförädlingen.

Det blir nu intressant att se om regeringen fortsätter att följa det socialdemokratiska initiativet. Är den ekologiska produktionen fortfarande attraktiv för en moderatledd regering? Orkar jordbruksministern driva igenom en översyn av livsmedelslagen så att den bättre anpassas till småskalig produktion, ekologisk utveckling och förädling av livsmedel? Detta är viktiga och absolut berättigade frågor.

Fru talman! Hotet mot folkhälsan, ohälsan, är ett stort problem. Samtidigt som alltför många människor svälter är över en miljard av världens barn och vuxna överviktiga. Fem av de tio enskilt största riskfaktorerna för sjuklighet och död i i-länderna är direkt kopplade till ohälsosamma

matvanor: högt blodtryck, högt kolesterol, övervikt och lågt intag av frukt och grönsaker.

Förutom mänskligt lidande medför våra ohälsosamma matvanor stora samhällskostnader – direkta sjukvårdskostnader, men också kostnader för sjukfrånvaro och förtidspensioner. Därtill finns ytterligare en anledning till att vi tycker att livsmedelsinformation är en viktig fråga. Ohälsan är en klassfråga, och denna fråga måste tas på ett mycket stort allvar. Det är inte en fråga om att ha en övertro på att marknadskrafterna löser ohälsoproblematiken, utan samhället måste alltid ta ett stort ansvar, inte minst ur ett konsumentperspektiv. Socialt utsatta människor drabbas oftast hårdast. Vi vet att resurssvaga kommuner har större andel överviktiga invånare än resurstarka kommuner. Ungdomar med lågutbildade föräldrar och lägre inkomster har mer oregelbundna matvanor och äter mer onyttig mat än ungdomar med högutbildade föräldrar.

Livsmedelsproducenter, dagligvaruhandel och marknadsföring har här ett stort ansvar. Genom sin produktutveckling, utformning av förpackningar, exponering av produkter, portionsstorlekar, prissättning med mera, bidrar de faktiskt till problemen. Men de är också en del av lösningen. Genom en förändrad marknadsföring, till exempel förbättrad information om sockerfattiga produkter, lägre saltinnehåll och upplysning om transfetter, ges konsumenterna en möjlighet att välja. Inte minst kan det för olika personer av hälsoskäl vara livsviktigt att känna till vad maten innehåller. Personer med olika sjukdomsbilder måste känna till vad produkterna innehåller, annars kan det innebära en fara för livet för dem. Exempel är allergier av olika slag mot mat man inte tål.

Det är viktigt att bra mat syns.

Avslutningsvis vill jag rikta ett särskilt tack till Miljöpartiet för engagemanget kring transfetter. Inte minst de senaste dagarnas debatt i samhället pekar på mediernas och människors intresse att diskutera innehållet i vad vi äter och det sätt det framställs på. Kanske kan denna debatt också ge en nystart för hela problematiken med mättade fetter, både när det gäller härdade fetter och animaliska fetter. Den kanske också kan vara ett steg mot WHO:s rekommendationer vad gäller intag samt det Efsa, European Food Safety Authority, för fram i sin utvärdering av transfett-syrornas effekter på hälsan.

Anf. 156 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Detta betänkande handlar om hur vi kan säkerställa bra livsmedel för konsumenterna. I ordet bra vill jag inkludera livsmedel som är näringsriktiga, hälsosamma och med liten negativ miljöpåverkan vid framställning, transport och distribution. Ett bra livsmedel är också ett livsmedel som människorna känner förtroende för, och det är märkt på ett sådant sätt att vi har möjlighet att göra egna val huruvida vi vill konsumera det eller inte.

Det här området är i stort sett totalharmoniserat inom EU. När det gäller märkning av livsmedel är EG-direktivet om märkning och näringsvärdesdeklaration för närvarande under omarbetning av kommissionen. Förslag väntas i slutet av detta år.

Reglerna ska säkerställa att alla livsmedel som släpps ut på marknaden ska vara säkra för konsumenterna, men naturligtvis är det vi enskilda konsumenterna som slutligen avgör vad vi äter. Där har vi nog lite

till mans och kvinnors en del att tänka på. Som framgår av betänkandet följer endast 1 procent av den svenska befolkningen mellan 16 och 80 år kontinuerligt Livsmedelsverkets fyra viktigaste kostråd gällande frukt, fisk, fullkorn och fettyper.

Herr talman! Jag vill i övrigt begränsa mig till de olika yrkandena i ärendet.

För tids vinnande klargör jag att jag naturligtvis står bakom de reservationer som Vänsterpartiet formulerat i betänkandet men begränsar mig i kammaren till att yrka bifall endast till reservation nr 3, som innebär bifall till vårt yrkande nr 4 om västsahariska produkter i motion U201. Det är alltså en utrikesmotion om Vänsterpartiets syn på det västsahariska folkets kamp för nationellt självbestämmande. Det innehåller dock detta yrkande, som handlar om att Sverige i EU ska kräva att de produkter som kommer från västsahariskt territorium och västsahariska fiskevattnen ska vara försedda med korrekt ursprungsmärkning. Den folkrättsligt korrekta ursprungsmärkningen för dessa produkter är alltså inte Marocko utan Västsahara, eftersom Marocko folkrättsvidrigt ockuperar Västsahara.

Vi stöder i sak även reservation nr 1 om tydligare ursprungsmärkning av livsmedel, bland annat produkternas ursprungsland och var de är förädlade. Likaså stöder vi reservation nr 5 om tydlig och lättförståelig kundinformation för att underlätta konsumentens möjlighet att välja näringsriktiga, hållbara och nyttiga livsmedel.

När det gäller Miljöpartiets reservation nr 8 om transfetter i livsmedel står jag i stort bakom andemeningen i reservationen; särskilt gäller det förtydligandet om lagstiftning av konsumentinformationen. Reservationens skrivning om att helt förbjuda användningen av transfetter i vår egen livsmedelsproduktion kan jag dock inte stödja av olika anledningar. Bland annat finns det en oklarhet i begreppet. Det framgår av föredragningen i betänkandet att transfettsyror finns naturligt i våra livsmedel.

I dessa debatter brukar det hänvisas till det danska exemplet med dess förbud mot transfettsyror. Det danska förbudet medger dock låga halter av transfettsyror. Sammanfattningsvis kan jag på grund av oklarhet i transfettbegreppet i Miljöpartiets motion, samt kravet på att helt utesluta transfetter, inte stödja reservationen. För övrigt har branschen själv i dag kraftigt reducerat användningen av härdade transfettsyror.

Jag stöder även reservation nr 9 som i sak är ett bifallsyrkande på en motion från Centerpartiet och handlar om avståndsmärkning av livsmedel så att konsumenterna kan se hur långt varan transporterats. En sådan märkning skulle möjliggöra för konsumenten att göra ett medvetet val. Det är ett bra centerförslag som jag hoppas att Erik Eriksson och andra centerpartister kan stå fast vid.

Slutligen, herr talman, stöder vi reservation nr 11 där det föreslås att livsmedelslagen ses över så att den blir bättre anpassad för mer småskalig verksamhet som bedrivs av mindre företag.

Anf. 157 TINA EHN (mp):

Herr talman! Michael Hagberg är inte kvar i kammaren. Jag hade tänkt tydliggöra för honom att jag tillhör ett grönt parti.

Livsmedel är något som berör oss alla, och i dag ska vi behandla livsmedelssäkerheten. Det är ett antal motioner som behandlas gemensamt,

och därför blir det en spridning av ämnen i diskussionen. Men som så ofta annars, och som så mycket annat, hänger saker och ting ihop.

Det vi människor äter blir en del av oss. Det är bränslet i våra kroppar. Att jag som vuxen individ anser att jag kan ta ett stort ansvar för det bränsle som jag behöver är kanske inte så mycket att orda om. Om jag besitter kunskapen om vad som är bra för mig och vad som inte är bra kan det ibland också bli riktigt klokt.

Är man som jag intresserad av mat, något som jag alltid varit, är valet lätt. Alla är inte det. Alla kan inte ta del av informationen. Är man barn finns det så många viktiga saker att lära sig. Varför skulle det vara farligt att äta en fantastiskt läcker glass med fina färger, som dessutom visas på bilder och i filmer tillsammans med häftig musik och vackra människor? Det är väl inte ohälsosamt. Om det vore farligt eller ohälsosamt skulle det väl sitta ett farlighets- eller ohälsosamhetsmärke på det, eller?

Vart vill jag komma med denna utläggning? Någonstans på vägen håller vi på att tappa bort oss. Kunskapen om hur vår mat produceras och vad vi som människor behöver är oftast inte avgörande. Det är andra saker som styr oss. Två saker är viktiga att reflektera över, nämligen hur vi producerar maten och vad vi gör med den. Tekniken är vår vän om den styrs med klokhet, men när det gäller livsmedelsproduktion och förädling har det byggts upp system som inte alltid tagit hänsyn till miljön, hälsan och människors behov – inte ens till producenten. Däremot har vi skapat livsmedel som ska hålla länge så att de kan transporteras långa sträckor och dessutom se bra ut.

Vi kan producera effektivt, heter det. Vi kan förse människor med nästan vad som helst och var som helst. Det kanske är där felet ligger, i alla fall om det sker på bekostnad av människors hälsa och innebär djurs lidande och utarmning av ekosystemet. Mat kanske inte ska åka mil efter mil på vägarna. Mat är livsmedel, och där kan en avståndsmärkning vara riktigt bra. Vi ska leva av maten. Det är inte meningen att maten ska göra oss sjuka, att vi ska behöva välja mellan en produkt som innehåller för mycket fett och för mycket socker eller en produkt som inte innehåller något fett alls och i stället för socker innehåller sötningsmedel som kan vara skadligt för kroppen. Undantag behövs förstås alltid.

Det odlas råvaror och sedan förstörs deras näringsinnehåll genom raffinering, homogenisering, värmebehandling. Maten förstörs rent ut sagt ibland. Dessutom tillsätts ofta smakförstärkning, konserveringsmedel, konsistensgivare, surhetsreglerande medel, klumpförebyggande medel och så vidare.

Vi står inför flera utmaningar på många olika områden. Ett sådant är den mänskliga hälsan. Det handlar om en kombination av att livsmedlen förändras, att vår livsstil förändras på grund av mindre fysisk aktivitet och att vi kanske inte har tillräckliga kunskaper om hur livsmedel produceras. Då har matlagning blivit något som vi kan välja bort. Om vi i Sverige dessutom inte själva får bestämma om vi vill ha vissa produkter eller inte, eftersom vi är harmoniserade i den europeiska gemenskapen, då behöver vi informativ vägledning.

Här har märkningen blivit ett instrument för alla som vill veta och påverka, för alla som vill göra medvetna val. Då är märkningen en framkomlig väg. Sedan tror jag inte att det i längden går att överösa konsumenterna med hur många märkningar som helst.

Om vi ska lägga hälsan i andra aktörers händer behöver vi kunna göra en bedömning själva. Med de olika former av allergi och överkänslighet som finns på livsmedelsområdet kan det vara direkt livsavgörande att jag vet vad som ingår i det jag äter.

Vi i Miljöpartiet tror också att utvecklingen av småskalig livsmedelsförädling är positiv på flera vis – transportmässigt, kunskapsmässigt och för att vi ska få bra livsmedel. Den kan även tillräkna sig flera andra positiva effekter.

Vi i Miljöpartiet vill att ursprungsmärkningen blir tydligare och att den också ska gälla råvaror, beredda produkter och rätter som serveras på restaurang och i storhushåll.

Ur ett hälsomässigt och globalt rättviseperspektiv behöver vi också äta längre ned i näringskedjan. Därför är det av vikt att framhålla den vegetariska kosten. Detta finns med i en av våra reservationer.

Vi har också en reservation om att märka produkter som är testade på djur, detta för att möjliggöra ett etiskt val.

Till sist vill jag säga att jag står bakom alla Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 1.

I detta anförande instämde Gunvor G Ericson och Jan Lindholm (båda mp).

Anf. 158 SOFIA ARKELSTEN (m):

Herr talman! I dag behandlar vi de motioner som kommit in till miljö- och jordbruksutskottet som handlar om livsmedelssäkerhet. Först av allt vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Jag vill dock börja med att prata om kunderna. Sverige har fantastiska konsumenter. Svenska livsmedelskunder är kräsna, otrogna och riktiga russinplockare. Det är bra. Kunderna gör att branscherna – som vill göra kunderna nöjda – anstränger sig mer.

Livsmedelsmarknaden är spännande och består av flera branscher. En motion, som i huvudsak är tillgodosedd, handlar om den småskaliga livsmedelsverksamheten. Den växer, och vi gör vad vi kan för att minska regelbördan, förenkla kontrollen och satsa på exporten av svenska livsmedel. Alla bör ha ett enkelt och rimligt regelverk.

Den moderata livsmedelspolitiken handlar om att driva en politik som är stabil och långsiktig. Vi vill göra det enklare för alla att göra miljöbra saker. Det ska vara enkelt att göra goda val. Det är människan som står i fokus för vår politik, vare sig hon är konsument eller livsmedelsföretagare som producent, importör eller handlare.

Vi strävar efter tydliga och långsiktiga regler som är gemensamma för EU, och det gör vi inom hela alliansen. Vi tycker att en lagstiftning är bättre än 27 olika. Som tur är har just livsmedelsfrågorna totalharmoniserats i EU. Samma regler ska gälla i hela Europa. Syftet är att vi ska ha säkra livsmedel. Vi vill ha större krav där riskerna är större. Det ökar konsumentskyddet – allt för att medborgaren ska kunna göra medvetna val.

Politiken handlar mest om hur vi ser på människan. Vi står naturligtvis för säker mat och för att människor ska må bra och ha goda matvanor, men vi tror inte att sådant med automatik går att skapa genom märkning

eller lagstiftning. Det handlar om kunskap och vilja. Det handlar om att människor av egen kraft ska göra vad som är rätt för just dem.

Herr talman! Utskottet har behandlat sex motionsförslag som berör ursprungsmärkning. Som jag sade tidigare är det viktigt med gemensamma regler, och ett intensivt arbete pågår också med att omarbota märkningsdirektivet och näringsvärdesdirektivet. I slutet av året kommer förslagen gemensamt för alla EU:s länder. Sverige verkar i EU för att underlätta utvecklingen av gemensamma regler. Dessutom jobbar vi genom Livsmedelsverket, och den 1 februari kom ett förslag från Livsmedelsverket om föreskrifter för ursprungsmärkning av kött på restaurang. Det är en väldigt positiv sak som också gör att motionen om detta är tillgodosedd.

I betänkandet behandlas också flera motioner som rör livsmedelsinformation, däribland 14 yrkanden med förslag om olika typer av ingrediensförteckningar och matmärkningar. Precis som Tina Ehn var inne på blir det dock inte automatiskt enklare för kunderna med fler extra märkningar. Redan nu är det ganska svårt att veta vad mer generella märkningar som Krav, Ekologiskt, EU-blomman och Svenskt Sigill egentligen står för. Det bästa är att vi har tydliga innehållsförteckningar, och de ska vara enkla att förstå, tydliga att läsa och dessutom sanna. Dessutom gillar vi de frivilliga, positiva märkningar som uppmuntrar till bra val, till exempel nyckelhålet. Vi vill göra det enklare att välja bra saker, och därför driver vi också frågan om att förbättra innehållsförteckningarna och att göra det i hela EU.

Men det är också fråga om kunskap hos kunderna, som flera andra har varit inne på, och möjligheten att enkelt hitta information. Därför ser vi fram emot Livsmedelsverkets informationssatsning. De gör nu en satsning med nya texter som är anpassade för konsumenter. Det har tagits fram en ny märkningsbroschyr för företag som heter *Så märks maten* samt tre märkningsfoldrar om fisk, bröd och förpackade livsmedel. Den 2 mars drar de i gång sin nya webbsatsning där alla dessa texter finns upplagda för att det ska vara så enkelt som möjligt att hitta denna information.

En av motionerna handlar om ohälsa. Motionären föreslår en lag som ska minska konsumtionen av ett slags fett, nämligen transfettsyror. Vi har stor respekt och ödmjukhet inför frågor om ohälsa, och vi tar människors oro på allvar. Transfetter har också varit ett stort problem. Jag tror dock att vi gör hälsofrågorna en otjänst om vi enbart pratar om och begränsar debatten till just transfetterna.

För det första har vi redan uppnått samma resultat som Danmark har gjort – Danmark har ju varit ett exempel i den här debatten. Vi har däremot inte haft någon lag. I stället har Sverige arbetat med dialog mellan aktörerna, och det är den och kundernas tryck på branscherna som har förändrat konsumtionen.

För det andra är transfetter inte det enda fett som det inte är nyttigt att äta mycket av, som Ronny var inne på. Det är inte så enkelt.

För det tredje tar förslaget inte hänsyn till de animaliska transfetterna, som visserligen förekommer i mindre doser men som inte heller är nyttiga. Jag delar Livsmedelsverkets och WHO:s uppfattning att det är viktigt att sänka det totala intaget av mättade fetter. Om vi sänker det med en tredjedel, som det står i de nordiska näringsrekommendationerna,

minskar vi risken för hjärt- och kärlsjukdomar med 30 procent. Som ni säkert har sett i betänkandet minskar en sänkning av enbart transfettsintaget denna risk med 3 procent. Mättat fett är alltså lika farligt, och det finns mycket mer av det i den onyttiga maten. Därför måste vi se till helheten. Det gäller att ta ansvar.

Dessutom måste vi titta på ökningen av den palmolja som nu i många fall ersätter transfetter. Där är Världsnaturfonden orolig eftersom utvinningen av palmolja leder till att regnskogar skövlas. Nu är dock – utan lagstiftning – något slags miljöcertifiering på gång även där.

Jag vill återigen påpeka hur viktigt det är att vi offensivt driver frågor som underlättar handel och kundernas val i hela EU. Den svenska matmarknaden är till stor del europeisk. Producenter, leverantörer och handel är till stora delar internationella. Som vi var inne på tidigare pågår nu också arbetet med att förnya och förbättra lagstiftningen. Inom Efsa har man precis börjat arbetet med näringsdeklarationerna. Här är Sveriges ståndpunkt, och har så varit även tidigare, att transfetter ska heta transfetter och att det ska stå på produkten. Det är en väldigt bra sak som vi stöder.

Jag vill också påpeka att vi inte lever i laglöst land när det gäller märkningar och innehållsförteckningar. Däremot vet vi att uppföljningen alltid kan förbättras. I går kom en rapport från Livsmedelsverket som visar en rad områden där märkningen kan förbättras så att vi lever efter de bestämmelser vi har.

För att förtydliga just den här debatten: Vi i alliansen tror inte att vi löser ohälsan genom en enskild lag mot just transfetter. Den svenska konsumtionen av transfetter är lika låg som konsumtionen i Danmark trots att de har en lag och vi inte har det. Vi har arbetat med dialog, och framför allt har kunderna drivit på förändringen. Och det gick snabbare än någon lagstiftning hade kunnat göra.

Den danska lagstiftningen är inte heller godkänd av EU, som jag vet att en debattartikel hävdade, utan granskas nu av kommissionen som tycker att en tydligare märkning hade räckt.

Transfetter borde heta transfetter på europeisk basis. Det ska inte vara någon skum enskild märkning med egen plupp på paketet. Vi ser fram emot att märkningsdirektivet och näringsvärdesdirektivet omarbetas och hoppas på goda resultat.

Sedan tycker jag att det är väldigt positivt, med tanke på just den vegetariska mat som nämndes, att kostrådgivningen från Livsmedelsverket har utvecklats. Det är viktigt för valfriheten.

(Applåder)

Anf. 159 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! I den valrörelse som vi lämnat bakom oss hörde man ofta att allt vi socialdemokrater gjorde skulle den borgerliga alliansen göra mycket mer av. Då funderar man just på ursprungsmärkning, innehållsförteckning och konsumentmakt. Jag noterar att Sofia Arkelsten använder begreppet kunder när jag pratar om konsumenter. Du sade också inledningsvis den moderatledda livsmedelspolitiken. Jag vill fråga så här i början av en mandatperiod, för det är bra att ha med sig under en resa på fyra år: Finns det någon allianspolitik på livsmedelsområdet?

När det gäller nästa fråga kan man vara något besviken över att inte ha fått ett bättre bemötande utifrån de motioner som ändå är skrivna. De arbetsgrupper som nu arbetar inom EU behandlar just livsmedelssäkerheten. De beräknas vara färdiga 2007. Där hade det också varit bra om riksdagen gjort kraftigare ställningstaganden, uttalanden och kanske till och med ett tillkännagivande. Var inte rädda för att någon gång göra ett tillkännagivande till den egna regeringen. Jag uppfattar i alla fall att det under den här halvårsperioden finns en väldig rädsla för att säga till sin egen regering. Det är bara ett gott råd. Vi gjorde det många gånger. Med det markerade vi också riksdagens position och makt.

Jag känner också att när vi i vårt utskott diskuterar EU-frågorna börjar ni väldigt högt. Men på sluttampen är det viktigast att bli överens. Har vi då synpunkter på det heter det ibland att det är bombastiska ställningstaganden, exempelvis i fiskefrågor eller när vi gör något annat ställningstagande. Men det är viktigt att ha uppfattningar, för det väcker respekt inom EU-kretsen. Jag skulle önska att ni också tog er an det på ett mer kraftfullt sätt. En avsiktsförklaring hade jag uppskattat här.

Anf. 160 SOFIA ARKELSTEN (m) replik:

Herr talman! Du behöver inte oro dig för alliansen. Det är ingen ko på isen. Vi är väldigt sampratade och driver de här frågorna tillsammans.

Däremot kan jag tycka att det ibland är viktigt att få prata om moderatfrågor också. Men jag sade inte ”moderatledd”. Det lade du till själv.

Sedan vill vi tacka för rådet. Det var trevligt. Vi vet att riksdagen bestämmer över regeringen.

Det sista, att vi ska jobba mer offensivt med EU och ta tag i de här frågorna, kan jag bemöta med att det gör vi. Det är stor skillnad sedan alliansregeringen gick in. Det finns en majoritet i regeringen som vill driva EU-frågor. Så var det ju inte förra mandatperioden.

Anf. 161 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! ”Det är ingen ko på isen” är ett talesätt. Men det är skillnad om kon befinner sig i Skåne, för där är isarna betydligt svagare än i Norrland till exempel. Och här är det väl lite strömt. Just i Strömmen får man väl också se upp så att man inte går igenom.

Frånsett den lustigheten vill jag säga att obligatorisk ursprungsmärkning inte är så dumt. I en jäktad värld där många konsumenter ska hämta på dagis, de ska förbereda morgondagens arbete, de kanske ska se till sina anhöriga och så vidare är det en väldigt viktig fråga där vi önskar att ni ska inta mycket starkare positioner och faktiskt driva de frågorna mycket skarpare. Ni kunde ha gjort det, ni bör göra det, och jag hoppas att det du säger också blir verkställighet vad gäller EU:s arbetsgrupper och livsmedelssäkerhet över huvud taget.

Besvikelsen gäller också ohälsan. Man äter ju även mat på jobbet. Människan är en del av både privatlivet och arbetslivet. När ni säger att ni tar hälsofrågorna på största allvar undrar man varför ni lade ned Arbetslivsinstitutet, hela den vetenskapliga forskningen direkt kopplad till människans helhet, att se människan inte bara som att nu är du privat människa, nu är du arbetsmänniska, utan att se hela människan. Den frågan skulle jag gärna vilja inte glömdes bort utan att ni påminns om den, får ge svar och också ta emot den kritik som följer på det.

Likadant är det med den svenska modellen. Där säger ni moderater vad gäller arbetslivet att ni ställer upp på det. Men ställer alliansen också upp på den svenska modell som säkrar livsmedel, miljöhänsyn och god djuromsorg? Det är det som har varit mervärdet. Det är därför vi har kunnat sälja så bra på utlandet. Hur ser ni på *den* svenska modellen?

Anf. 162 SOFIA ARKELSTEN (m) replik:

Herr talman! Det är ett väldigt spännande språkbruk du har. Det är klart att vi tycker att vi ska ha en bra djurhållning, miljöhänsyn och så nämnde du en tredje sak. Vi tror naturligtvis också att det är bra. Vem skulle vara emot någonting sådant? Tror du att det är någon som är politiskt engagerad som skulle vilja ha en dålig djurhållning? Det är en fantastisk fråga att ställa.

När det gäller ursprungsmärkning jobbar vi naturligtvis för att få 27 länder att göra som vi tycker och ursprungsmärka. Men det är redan så att många märker. Det är väldigt många varor som saker och ting redan står på. Det är ingenting som hindrar någon från att ursprungsmärka. För alla de duktiga producenter som finns i Sverige och som vill berätta att de har skapat de här produkterna i Sverige är det bara att märka.

Arbetslivsinstitutet däremot har vi pratat om väldigt många gånger här i kammaren. Jag tror att du vet precis varför vi har lagt ned det. Jag berör inte det mer.

Anf. 163 ERIK A ERIKSSON (c):

Herr talman! Först och främst har vi ju diskuterat miljöfrågor tidigare i kammaren, men jag tycker att det även här handlar om synsätt. Alliansregeringen vill förenkla regelverket vad gäller livsmedelsproduktionen. Det är viktigt att det kommer till stånd nu. Vi har alldeles för länge haft en alldeles för centralstyrd produktion av livsmedel. Det gäller inte bara i Sverige utan det är så i hela EU-systemet. Här finns möjligheter att påverka.

Det finns möjligheter att ha mycket mer närproducerat. Men det ska inte ske genom lagstiftning utan det ska ske genom att man förenklar för företagandet i landet i första hand. Regelförenklningar och sänkta skatter stimulerar entreprenörer så att de törs satsa och törs driva på. Det är någonsans där nyckeln är till produktion av säkra och sunda lokalproducerade livsmedel.

Om de ska exporteras eller inte är en annan femma. Men en sak kan konstateras och det är att Sverige är ett väldigt litet exportland vad gäller livsmedel. Vi är oerhört små på detta. Det beröm som gavs tidigare i all ära, det var fint, men vår export är en spottstyver jämfört med till exempel Danmarks eller andra länders där man har en mycket lång tradition av att exportera livsmedel. Vi ska naturligtvis exportera våra livsmedel, men grunden i detta ligger i att hjälpa småföretagare i gång och sedan ge dem stimulans och förklara att vi tror på en lokal produktion.

Diskussionen om de sunda livsmedlen bottnar ju i om vi ska ha märkning och hur den ska utformas. Det är viktigt att vi har en gemensam märkning i EU. Det finns varumärken i Sverige, Svenskt Sigill nämndes tidigare, och det är väl positivt att det finns initiativ från marknaden lokalt. Mycket bra, det tycker vi är positivt. Men sedan är det EU:s

länder som tillsammans ska utforma den här märkningen, vad livsmedlen består av och innehåller.

Sedan finns en diskussion om transfettsyror, eller transfetter som vi säger i vardagslag nu. Där anser vi att Livsmedelsverket har dragit goda slutsatser egentligen. Det handlar om att vi får i oss ungefär 2 gram per dag och svensk. Så ser siffrorna ut. Det kan jämföras med mättat fett som är 30–40 gram per person. Vi ska inte, herr talman, bli för långrandiga med sifferexempel, men proportionerna ser ut så enligt Livsmedelsverket. Då är det egentligen det totala intaget av olika beståndsdelar i livsmedlen som är intressanta. Det är inte transfetter i sig själva. Det är viktigt i dag, men det är ungefär som när sälar dog på våra klippor. Då blev miljöfrågan viktig.

Det är lurigt med dessa symbolfrågor. Vi måste vara beredda att diskutera helheten. Annars har vi ingen trovärdighet hos våra medborgare. Därför är det viktigt att inte fastna i en diskussion om transfetter.

Jag skulle vilja återgå till frågan om vi ska berömma någon. Det finns många att berömma. Det finns konsumentföreningar man kan berömma. Det finns miljöorganisationer vi kan berömma också. Men jag skulle vilja berömma Centerkvinnorna, Sveriges största kvinnoorganisation. Det är inget att skratta åt. De har bedrivit ett idogt upplysningsarbete över hela landet sedan de grundades på 1930-talet.

De är inte lika stora i dag, men de har gjort ett stort arbete. Ska jag lyfta fram några väljer jag att lyfta fram dem jag känner bäst. De har fortsatt arbetet med studiecirkel och liknande på lokal nivå. Det är nyckeln, det vill säga att få ett lokalt engagemang, lokal kännedom och lokalt arbete om våra livsmedel. Det är viktigt att det fortsätter i familjen, i studiecirkel i föreningslivet och i skolan. Det har inte nämnts förut, men skolan är viktig. Vi har en jordbruksminister som har pratat om att skolbispisningen är viktig och vilken syn eleverna får på mat på grund av maten i skolan. Maten ska inte stressas in i munnen.

Jag tryckte i mig en semla tidigare. Det gick kanske lite för fort, och man blir varse det senare. Vi måste få en annorlunda mattradition jämfört med dagens slit-och-släng. Det är inget vi ska lagstifta om utan det kan vara fråga om goda förebilder. Vi ska tala om matens mervärde, vikten av att laga mat tillsammans i familjen och mat i samhället i stort. Vi har en minister som pratar väl om detta. Jag känner att det då finns en öppning eftersom han diskuterar livsmedelsfrågor med sina ministerkolleger. Det är inte ointressant. Det är positivt med en minister som tar detta på allvar och anser att frågorna är viktiga. Han ska ha heder av det. Jag hoppas att han fullföljer detta. Vi får kontrollera att han gör det.

Inget är givet i fråga om exporten. Om vi ska tro att vi ska exportera mer – jag tror att det var ett sidospår från Ronny – livsmedel från Sverige är det viktigt med ursprungsmärkning. Men det är också viktigt att vi kan prata väl om livsmedel. Om vi ska prata väl om svenska livsmedel ska de vara sunt producerade utifrån vår svenska lagstiftning. Det är där det haltar i till exempel skolbispisningar. Det finns inköpsregler för våra livsmedel. Vi kan gladeligen importera livsmedel som är producerade utifrån djurskyddslagar som inte alls uppfyller samma normer som den svenska djurskyddslagen. Detta är elände – inget annat. Heder åt de skolbispisningar och de kommuner som har vågat göra avsteg och vågat ifrågasätta inköpsregler.

Nåväl. Detta anförande blir långt. Jag försöker nu avrunda. Jag får svara Jacob eftersom han apostroferade mig och hänvisade till en centermotion. Visst vore det fint i all ära om denna motion kunde utgöra en förändring. Andemeningen var god – givetvis. Vi förväntar oss mer. Vi förväntar oss att ministrarna är duktiga tillsammans, de två som svarar gentemot vårt utskott, och i förhandlingar med de övriga EU-länderna får igenom en märkning. Vi tror att det är rätt väg att gå. Det har hittills visat sig att samarbete är viktigare än att sitta hemma på sin egen kammare. Då kan vi inte vare sig exportera något, sälja något eller ens få i oss egen mat för dagen. Vi väljer att vidga vyerna.

Vad gäller innehållsförteckningar tror vi inte på lagstiftning, som har anförts tidigare av bland annat Sofia. Vi tror på att konsumenten väljer själv. Men då måste konsumenten ha möjlighet att se vad livsmedlet innehåller. Detta är centralt. Det ruckar vi inte på. Regeringen har anført att man jobbar i den andan.

Ohälsan är också en del i detta. Jag sade att jag slängde i mig maten lite snabbt. Det är egentligen bedrövligt att erkänna något sådant, som dessutom blir fört till protokollet. Jag kan inte ens säga att det var första gången det hände. Vi bildar norm, och vi är förebilder för våra ungdomar och barn. Vi tjar om det här tills vi tröttnar. Men om vi ska uppnå ett något så när bättre hälsotal – jag tror inte att det blir oerhört mycket bättre under dessa fyra år – har vi en stor utmaning framför oss. Vi har en god möjlighet att förändra ohälsotalen. Oavsett institut eller inte handlar det om att vi bottnar, är trygga, har arbete, utbildning och en trygg familj.

Precis som jag sade i inledningen handlar det om synsättet. Det handlar om att känna sig trygg i tillvaron. Det ska inte underskattas. Mitt i allt detta är det fråga om att ha en politik som först och främst värderar arbete men även att vi har tid och råd med sunda livsmedel och att vi tar oss tid att tillaga dessa sunda livsmedel. Då kan vi få bättre ohälsotal. De ser inte bra ut i dag.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 164 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! Värmlands Folkblad bevakar också riksdagen. Vi får vara lite försiktiga!

I ditt tal finns det en mening om respekt för miljö. Det är ett sätt att uttrycka det. Men det är också fråga om tillväxtfrågorna, som Carina Ohlsson tog upp tidigare. De går att förena. Du säger att du inte tror på lagstiftning utan mer på frivillighet. Vi socialdemokrater tror på både lagstiftning och frivillighet.

Anledningen till att jag har tagit till orda är den intressanta motionen som har nämnts tidigare om miljömärkning, det vill säga mil märkning. Ordföranden för Centerkvinnorna, Annika Qarlsson, har skrivit den tillsammans med Ulrika Carlsson. Tyvärr avstyrker ni motionen. Ni skriver i utskottstexten att frågan har behandlats tidigare.

Jag vill framhålla ur centermotionen, skriven av ordföranden för Centerkvinnorna Annika Qarlsson: En vanlig svensk frukost har färdats i genomsnitt 3 250 mil innan den dukas fram. Det är inte långsiktigt hållbart, och det är en konsekvens av globaliseringen av marknaden.

Jag tycker att ni kunde förena er med oss i det rödgröna laget och verkligen säga att ni ställer upp på detta. Det är inte ekonomiskt, miljö-

mässigt eller livsmedelsmässigt hållbart. Det gäller att bygga upp en argumentation. Jag ifrågasätter inte motionen eller vad Centerpartiet har skrivit, men jag visste faktiskt inte att maten hade färdats en sådan lång sträcka innan man åt sin enkla frukost i Stockholm eller hemmavid. Varför ställer ni inte upp på detta?

Anf. 165 ERIK A ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Den semla jag åt tidigare innehåller grädde. Det finns 3 procent transfetter i grädden. Nu har jag fått också det fört till protokollet!

Annika Qarlsson är en klok människa. Jag kan försäkra er om att jag nog hade fört mer oväsen i kammaren här och nu om jag inte visste att Annikas motion finns med i regeringsarbetet. Du får gärna följa upp denna fråga. Jag öppnar en dörr för det. Arbetet fortgår, och motionen finns med i regeringens arbete.

Vi skiljer oss något åt vad gäller synen på småskalig livsmedelsproduktion. Jag ser ett dilemma i att vi inte har haft samma syn på detta tidigare. Vad gäller motionen jobbar vi på olika sätt. Jag förstår att ni har haft många tillkännagivanden tidigare eftersom ni har haft Miljöpartiet att bråka med. Åtminstone har det sett ut så utåt, men det kanske inte har varit så.

Anf. 166 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte om jag har bråkat speciellt med Miljöpartiet eller Vänsterpartiet. Vi har sedan vi tog över 1994 diskuterat och förhandlat och kommit fram till många bra framsteg för Sverige. När jag kom in i riksdagen fanns det en tid när Centerpartiet faktiskt samarbetade med socialdemokratin. Men den tiden känns just nu långt borta.

Hörde jag rätt? Jag försökte lyfta fram och slå ett slag för den svenska livsmedelsexporten. Vi kan bli bättre. Med gemensamma krafter borde vi ta fram småskalighet. Jag konstaterar att exporten av livsmedel har mer än tredubblats sedan 1994, från 10 miljarder till 35 miljarder. Förra året, 2006, sålde vi mat och dryck till utlandet för 35 miljarder. Det tycker jag var en imponerande siffra. Men det tyckte du var en låg siffra. 35 miljarder! 35 tusen miljoner kronor! I vilken bransch tycker man att det är lite? Eller hörde jag fel?

Anf. 167 ERIK A ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Nu lämnar vi ämnet lite grann. Det kan vara intressant för dem som eventuellt lyssnar.

Du nämner samarbetet mellan s och c. Det handlade om att rensa upp statens finanser. Men jag tror inte att det var exakt så vi upplevde ert samarbete med Miljöpartiet. Inför varje budgetförhandling var det ett evigt kattrakande i direktsändning i tv. När du nämnde tillkännagivande tänkte jag att ni kanske hade det lite jobbigt även med miljöfrågan eftersom ni inte heller då bottnade i så många konkreta förslag.

Sedan var det frågan om export av livsmedel. För att vara alldeles rak och ärlig är jag lika glad som du är över att vi lyckas exportera livsmedel. Men jag är inte lika glad över den socialdemokratiska politiken som har gjort att 50 procent av vår nötköttskonsumtion består av importerat nöt-

kött. Det är ändå resultatet av den jordbrukspolitik som ni har fört. Ni har haft ansvaret för detta. Det är jag mindre glad för.

Vi kan antagligen bråka länge om detta, men för min del räcker det här. Vi kommer inte att stödja reservationen, för att vara helt tydlig.

Anf. 168 ANITA BRODÉN (fp):

Herr talman! Vi liberaler har under mycket lång tid arbetat för säkra och sunda livsmedel. Inte minst vill jag påminna om Marit Paulsens insatser i EU och hur hon har medverkat till att lyfta fram den här frågan i rampljuset. Även om vi inom alliansen arbetar oerhört kraftfullt och bra tillsammans, Ronny Olander, vill jag passa på att vid det här tillfället lyfta fram och tala om vad Folkpartiet liberalerna har drivit för frågor och vad vi skjuter på och driver framgent.

Det som bland andra Marit Paulsen och liberalerna har arbetat för inom EU är Efsas tillblivelse, som är EU:s myndighet för livsmedelssäkerhet, som vi alla väl känner till. Det var ett oerhört viktigt steg. Sedan är vi kritiska och anser att Efsa behöver bli taggat, behöver få mer resurser och mandat för att just kunna sköta sin kontrollfunktion och föreslå sanktioner.

Det som man också har arbetat med inom EU har handlat om det strikta kravet på salmonellalagstiftning, som vi har haft i Sverige. Inför EU-anslutningen var det en oerhört tuff debatt, men vi fick behålla den. Och nu är det så att från 2008 ansluter sig EU till i stort sett samma lagstiftning som vi har haft tidigare.

Vi för ofta fram några begrepp, och det handlar om redlighet, renlighet, spårbarhet och transparens. Det är på något sätt kärnorden för oss. Det är också viktigt att inom EU arbeta för en basnivå vad gäller livsmedelssäkerhet. Det uppnås nu genom bland annat hygienpaketet.

Slutligen är det som vi tillsammans med övriga i alliansen ständigt lyfter fram konsumenterna – konsumentkraven, konsumentmakten, möjligheten att få göra sina egna val utifrån ett säkert och korrekt märkningssystem.

Det är de facto livsnödvändigt att det finns ett hållbart kontrollsystem vad gäller livsmedel. Även om Sverige har haft en hög livsmedelsstandard finns det ingen anledning att vi ska slå oss till ro, för det finns fortfarande luckor också i vårt land. Kontrollen brister i en tredjedel av landets kommuner. Det är därför väldigt viktigt att de utbildningsinsatser för inspektörer som nu pågår får fortsätta, för det är det som blir nödvändigt framöver. Det sker nu i Livsmedelsverkets regi.

Slarv och dålig kunskap kan drabba konsumenterna på ett allvarligt sätt, men det drabbar också samhället och producenterna på ett annat sätt. Vi vet alla att det har hänt incidenter. För några år sedan fick det dödlig utgång, och då handlade det om spridning av EHEC.

Ett svenskt livsmedelsverk måste, utöver kontrollfunktionen, stå för att upprätthålla en vetenskapligt hög nivå och för frågor som gäller kostlära. Ett livsmedelsverk förväntas ge underlag för fullgod information till medborgarna. Vi måste kunna lita på att det finns ett väl fungerande säkerhetssystem, som kräver insyn och öppenhet.

Det finns, som vi har pratat om här, klara samband mellan hälsa och mat. Vi har problem med svenskarnas ökade medelvikt, och vi vet också att det finns ett samband mellan allvarliga sjukdomar och kraftig fetma.

Ansvar för den egna hälsan ligger framför allt hos individen själv, för barnen i första hand hos vårdnadshavarna. Men samhället har också ett ansvar. Samhällets ansvar handlar om relevant forskning och att den kunskapen ska spridas så att den når allmänheten. Samhällets ansvar ligger också i att sund och hälsosam mat serveras i skolor och institutioner. Samhällets ansvar handlar om att lagar och regler efterlevs vad gäller livsmedel bland annat.

Herr talman! Jag delar i mångt och mycket motionärernas krav på ursprungsmärkning och på utvidgad information till konsumenterna. Jag har tillsammans med många andra i alliansen drivit den här frågan starkt under den tidigare mandatperioden. Nu pågår en översyn inom EU, och det är ett arbete som vi kommer att vara mycket delaktiga i och där vi kommer att driva på för att det ska bli tydliga och effektiva regelverk som omfattar fler produkter. Ett gemensamt regelverk hindrar inte tillverkare att själva märka och ursprungsmärka sina produkter. Vi har också redan i dag hört om Livsmedelsverkets förslag på ursprungsmärkning av nötkött på restauranger, i skolkök, sjukhusserveringar och personalmatsalar. Allt det här tillsammans är hela tiden steg i rätt riktning.

Vad gäller transfetter, som har varit aktuellt inte bara i dag utan ett antal veckor och år dessförinnan, har det nu visat sig att branschen har tagit sitt ansvar. Vi måste ta riskerna för transfetter på djupt allvar. Men vi ser också att det finns risker med övriga fetter, med härdat fett. Hjärt-kärlsjukdomar är allvarliga sjukdomar. Det skulle ändå vara, anser vi, att slå in öppna dörrar att nu lagstifta om förbud mot transfetter. Däremot är det angeläget, precis som har sagts här i dag, att märkning och innehållsdeklarationer blir mycket tydligare. "Delvis härdat fett" är inte lätt för konsumenterna att kunna läsa in. Dessutom är en del av de delvis härdade fetterna inte transfetter. Ytterligare informationskampanjer kan behövas för att få oss att minska intaget av många olika härdade fetter.

Det är ju så att semlan, Erik, eller påsen med lösgodis, läskedrycken, kakorna och chipsen för många av oss skulle göra mer nytta om de inte intogs.

Herr talman! Jag skulle avslutningsvis vilja lyfta fram en aspekt som ibland glöms bort i debatten när det handlar om livsmedelssäkerhet, och det är vårt ansvar att medverka till att livsmedelssäkerheten också finns i utvecklingsländerna. Där kan livsmedelssäkerhet handla om en säkrad tillgång till livsmedel men också om en förbättrad livsmedelskontroll. Där kan och bör vi vara pådrivande inom EU, WTO och FAO.

Det livsmedel som har den allra största betydelsen är rent vatten. Utskottet fick så sent som i går kväll ta del av forskningsrön från SEI, Swedish Environment Institute, som beräknar att efterfrågan på färskvatten kommer att stiga med i genomsnitt 50 procent på ett fåtal års sikt.

Med tanke på det, mina vänner, har vi all anledning att fortsätta vårt arbete med livsmedelssäkerhet, nationellt, på EU-nivå och på internationell nivå.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 169 IRENE OSKARSSON (kd):

Herr talman! Vi kan konstatera att ett par landskap är väl representerade här, så jag tänkte att "för allt smör i Småland" kan vara en bra inledning. Det är en deklarerad produkt från ett avgränsat geografiskt om-

råde i södra Sverige, i mellersta Götaland. Det är ett naturligt hårdat livsmedel, lokalproducerat som ska ätas med restriktivitet. Det kan inte bevisas vara nyttigare än motsvarande konstgjorda produkt. Det är alltså smör, men det är betydligt tråkigare att säga det.

Det går att beskriva en sak på väldigt många olika sätt. Det går att beskriva en produkt på många olika sätt. Vart vill jag nu komma med detta?

Vi konsumenter har dagligen att ta ställning till en massa erbjudanden och reklam. Vi ställs inför val där producenter vill att just deras vara ska vara den bästa att svara upp mot våra behov, konstlade eller faktiska. Det som då kan förväntas av myndigheter och en lagstiftande församling som riksdagen är att man underlättar dessa processer för båda parter, det vill säga att regelverk och lagar tydligt anger vad som krävs av aktörerna, att de också är utformade på ett sätt som är begripligt för konsumenten. Men detta fråntar oss inte vårt egenansvar.

I den andan har Sverige aktivt arbetat med båda de här sakerna, på hemmaplan och i Europa. I dag är regelverket till allra största delen harmoniserat i Europa. Det vi i dag gör och kan göra är att trycka på så att EU förändrar sina regelverk till att bli tydligare för konsumenten, inte minst vad gäller märkning och information.

Det som inte är reglerat kan alltid den enskilde producenten på frivillig väg märka och på det sättet använda i sin marknadsföring. Det ger bonuspoäng.

När det gäller kött lämnade Livsmedelsverket för några veckor sedan, som både Sofia och Anita har konstaterat, över ett förslag på hur ursprungsmärkningen ska se ut för helt och skivat kött vad gäller servering i storkök och restauranger. Det är i linje med vad vi vill. Det är i linje med vad Kristdemokraterna tycker är en sund och säker politik. Vi kan göra mer, men vi behöver göra det i ett Europaperspektiv.

Här har vi i dag också haft en diskussion om transfetter, med anledning av motionerna men också den debatt som nu pågår och som har pågått sedan en tid tillbaka. Jag tycker att det är oerhört viktigt att ta till sig vad Livsmedelsverkets företrädare säger i frågan. Bland annat lyfte Annica Sohlström upp, på det seminarium som Miljöpartiet arrangerade den 14 februari, att Livsmedelsverket tillsammans med Folkhälsoinstitutet för två år sedan lämnade över en rapport till den dåvarande regeringen som skulle utgöra ett underlag till en handlingsplan för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet i befolkningen. Hon påtalade i detta sammanhang, precis som Åke Bruce gjorde i senare tv-debatt, att transfetterna i dag inte är den stora frågan, om de över huvud taget är en fråga i det här sammanhanget. Det är många andra ämnen som vi som konsumenter i dag behöver få ökad kunskap om. Vi behöver förstå vad som händer om vi äter för många semlor, Erik, om vi äter för mycket grädde, om vi äter det ena med det andra av socker och salt med mera.

Båda representanterna för Livsmedelsverket talade om att det är betydligt viktigare för människors hälsa att vi får ned fettkonsumtionen än att vi lagstiftar om transfetter. Det hörde vi också Sofia beskriva.

Dessutom har marknaden löst frågan redan på egen hand. Det förekommer i stort sett inte längre transfett på marknaden i Sverige.

Jag vill också påtala att det skulle kunna se ut som ett handelshinder om man införde det i Sverige. Danmark har fått stor kritik för det.

Det är betydligt viktigare att vi i dag kopplar ett helhetsgrepp på folkhälsan, vilket många av tidigare talare också har varit inne på, att vi ger adekvata upplysningar om vad vi ska ta hänsyn till om vi vill leva ett gott liv. Det är ett arbete som i dag bedrivs bland annat av Folkhälsoinstitutet, Livsmedelsverket och Nationellt centrum för främjande av god hälsa hos barn och ungdom i Örebro. Jag undrar: Vad har hänt och vad hände med den rapport som togs fram för två år sedan?

Nu vet jag att den nuvarande regeringen och folkhälsominister Maria Larsson ger uttryck för att det här en av de viktigaste frågorna att ta tag i under den här mandatperioden, inte minst i skolans värld. Att utifrån den bakgrund som nu finns kräva lagstiftning vad gäller transfett tycker jag är överspelat. I stället bör vi se till att branschen på olika sätt tar ytterligare initiativ – precis som man har gjort i den här frågan på ett så gott och föredömligt sätt – vad gäller övriga produkter, ett initiativ tillsammans med lagstiftare och andra aktörer på marknaden. Om marknaden helt enkelt lyssnar på sina kunder och förändrar produktionen händer mycket. Det bådär gott för framtiden att vi via debatter, dialog och informationskampanjer får en större förståelse för vad som krävs av både producenter och konsumenter för att vi ska få en god livsmedelssäkerhet och ett gott liv.

Jag skulle vilja stanna några sekunder till vid det som Livsmedelsverket tog fram tillsammans med Folkhälsoinstitutet, ett mycket gediget handlingsprogram som lyfter fram behovet av att vi talar om rörelse och om vad vi konsumerar. Jag hoppas och tror att utskottet ska få belysa de här frågorna längre fram och tillsammans med övriga aktörer får se en förändring på detta område.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 170 GUNVOR G ERICSON (mp):

Herr talman! Självklart står jag bakom alla Miljöpartiets reservationer, men jag yrkar bifall till reservation 8.

Det kemikaliesamhälle vi lever i har diskuterats här tidigare i dag. Nu tänker jag ta upp ett tydligt exempel på hur det kan gå i detta kemikaliesamhälle. Det handlar om transfett.

Transfett finns i mindre mängder i kött och mjölk från idisslande djur. Det stora problemet är att industrin tillverkar fett genom att flytande växtoljor som innehåller omättade fettsyror genomgår flera kemikaliska processer för att ge fasta och stabila produkter. Men resultatet blir samtidigt ett fett som riskerar att ”klegga igen” människors blodkärl. Det är egentligen ett slags designfett. Dess egenskaper, att det är fast och håller längre, har gjort att det har använts, men till priset av hälsorisker. Det är detta industriella fett debatten handlar om. Centerns Erik A Eriksson med flera har uppenbarligen inte fattat det, men det är det som vi lyfter fram i vår motion.

Det konstgjorda fettet blev vanligt i våra livsmedel efter andra världskriget, till exempel i hushållsmargarin. Det kan finnas i snabbmat, kakor, kex, bullar, mikrovågspopcorn. Men du som konsument kan inte veta.

De moderatledda allianspartierna argumenterar mot ett förbud och buntar ihop diskussionen om mättat fett och transfett. Det är mycket olyckligt och gör att konsumenterna blir förlorare eftersom man inte heller bifaller vår andra att-sats i motionen om en bättre märkning.

De senaste 20 åren har det kommit fler och fler belägg för att transfett är hälsofarligt. Starkast är bevisen för att transfett bidrar till att utveckla hjärtinfarkt, men det finns också belägg för att transfett ökar risken för diabetes, förekomst av övervikt och nu senast även förekomst av barnlöshet. Av de hundratals vetenskapliga artiklar som har skrivits om transfett och hälsopåverkan har däremot ingen visat någon som helst nyttoeffekt av transfett.

Tidigare har man menat att transfett och mättat fett har samma negativa påverkan på hälsan, men transfett är per gram flera gånger farligare än mättat fett, något som även Livsmedelsverket håller med om. Oavsett det mättade fettets dåliga verkan skulle det alltså vara en hälsovinst att ersätta transfett med samma mängd mättat fett i vår mat.

Kanada och USA har nu infört obligatorisk märkning av förpackade varors innehåll av transfett. Eftersom en stor del av de amerikanska livsmedlen intas på restauranger där märkning inte är möjlig har hälsovårdsmyndigheterna i New York förbjudit användningen av transfett i stadens restauranger. Medan Sverige tillåter ett innehåll av transfett på upp till 60 procent har den danska lagstiftningen medfört att det inte längre är möjligt att inta mer än ett gram, oavsett vad man äter.

Det finns mycket transfett i varor inom EU, särskilt i Östeuropa. Det farliga intaget kan minskas med information eller lagar.

Danmark valde lagar. Danskarna hoppade över konsumentkampanjer med tekniska detaljer. De tog bara bort transfetterna ur livsmedlen – snabbt och enkelt för konsumenten. I Danmark tog det ett halvår att införa lagen.

Det stämmer inte att vi har nått samma resultat som Danmark. I genomsnitt har vi kanske det, men vissa grupper får i sig långt mer och andra mindre.

Förringa inte diskussionen om vad detta faktiskt handlar om. Majoriteten skriver i utskottsbetänkandet att man skulle kunna minska riskerna för hjärt- och kärlsjukdom med 30 procent om man tog bort de mättade fetterna och med 3 procent om man tog bort transfetterna. 3 procent innebär faktiskt 300 människor per år! Förringa inte det.

I dag är det svårt att vara konsument. Alla företag har inte tagit bort de industriella transfetterna. Även om genomsnittspersonen får i sig mindre än tidigare finns det grupper som får i sig betydligt mer än WHO rekommenderar.

Som konsument kan du inte veta om en vara innehåller transfetter eller ej. Märkningen är en djungel. På restaurangen eller i gatuköket ser du inte heller vad frityroljan innehåller eller hur popcorn har anrättats.

Med ett förbud slipper till exempel lastbilschaufförer eller andra som ofta äter ute få i sig onödigt transfett och därmed öka risken. Det är inte rimligt att bara de kunnigaste och mest engagerade människorna ska slippa få i sig skadligt fett som de inte själva har bett om.

Tack för den uppskattning som Ronny Olander uttryckte i sitt inledningsanförande! Men jag funderar lite på hur ense ni socialdemokrater egentligen är, för i morse sade socialdemokraten Anders Ygeman i tv att

de danska reglerna nog är ett handelshinder, och han verkade rädd för att gå den danska vägen. Men EU:s fördrag innehåller också artiklar om folkhälsa. Man kan fundera på vad som är viktigast: hälsoaspekter eller handelshinder.

Ylva Johansson, som har hand om folkhälsofrågorna, sade tidigare i år att det kanske behövs en lagreglering och att s skulle pröva frågan. Det är ett steg framåt att Socialdemokraterna i sitt yttrande skriver att transfetter är en folkhälsofråga och bör behandlas som en sådan.

Men vad vill Moderaterna? Man vill styra via EU, sade Sofia Arkelsten. Den 1 februari röstade EU-parlamentet om en resolution om kommissionens grönbok om övervikt, fetma och kroniska sjukdomar. Där berördes frågan i punkterna 30 och 31. Parlamentet uppmanar EU till åtgärder för att minska intaget av transfettsyror och att det görs en snabb översyn av rådets gamla direktiv från september 1990 om näringsvärdesdeklaration för livsmedel, så att det i det direktivet införs ett krav på att man åtminstone ska ange vilka näringsämnen och vilken typ av fetter ett livsmedel innehåller. Detta röstade Moderaterna emot: Folkpartiet och Centern lade ned sina röster. Så var det med den EU-styrningen. Miljöpartiet och Socialdemokraterna röstade för resolutionen.

De partier som värnar om konsumenterna borde bifalla Miljöpartiets motion – för konsumenternas, folkhälsans och enkelhetens skull.

Kristdemokraterna sade i ett tidigare inlägg i eftermiddags att de farligaste ämnena skulle förbjudas och hänvisade till Reach. Var det en läpparnas bekännelse?

Miljöpartiet anser att vi ska göra som Danmark och lagstifta mot industriellt transfett. Låt mig dra en parallell med trafiken. Alla vet att hastigheten är det som har störst betydelse för nollvisionen om antalet olyckor. Men för den skull har man inte låtit bli att lagstifta om vinterdäck. Varför ska man göra det goda – en lagstiftning av dansk modell – till det bästas fiende? Det handlar om bra mat för alla och en möjlighet till fysisk aktivitet.

I detta anförande instämde Jan Lindholm (mp).

Anf. 171 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! Det är stor risk att jag inte hinner hem till det insnöade Skåne, men jag kunde inte låta bli att begära ordet. Jag får väl stanna kvar till i morgon i så fall.

Jag vill säga att det inte råder någon oklarhet hos oss. Jag tyckte att Gunvor G Ericson lät påskina det. Som man kan se i vårt särskilda yttrande på s. 27 har vi redan nu tagit initiativ till att föreslå vår grupp i Nordiska rådet – det handlar om vår gruppledare där, Sinikka Bohlin, och om Ann-Kristine Johansson, som sitter med både i utskottet och Nordiska rådet – att ta upp frågan där, så att vi får en gemensam hållning. Förhoppningsvis kan det leda till att vi kan få mer information om det är ett handelshinder eller inte, om det gäller animaliska fetter eller vegetabiliska oljor och allt annat som hör till diskussionen. Man kan se det som en ansats till att återigen få i gång en bra diskussion om folkhälsa och livsmedelssäkerhet.

Jag instämmer i vad du har sagt här – det handlar om det onyttiga som man själv stoppar i sig fast man kanske borde undvika det – om att

det verkligen behövs en bra diskussion här. Därför har jag tyckt att ni har tagit tag i frågan på ett bra sätt. Vi måste få i gång diskussionen. Den har ibland verkat lite avsmnad.

Konsumentkorporationen och konsumentorganisationer driver på i de här frågorna. Detta kanske kan vara också ett stöd för dem. Det handlar inte bara om transfetter.

Men det finns inga oklarheter om vår ståndpunkt. Vi har aktualiserat frågan, och vi kommer att driva detta, förhoppningsvis ihop med andra goda krafter. Vi har erfarenheter av att arbeta tillsammans med er. Kanske också Vänsterpartiet och andra vill ansluta sig. I så fall ställer vi självfallet upp på det.

Anf. 172 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tackar för förtydligandet från Ronny Olander. Apropå detta om snöovädret vill jag säga att jag för min del hade bokat ett långt tidigare tåg, men jag kommer nog hem i kväll ändå så småningom.

Det finns en svårighet i de här frågorna. Ibland diskuterar vi så tekniska detaljer att vi glömmer hälsoperspektivet. Det finns en komplikation, tycker jag som ny i riksdagen, i att livsmedelsfrågor ligger under Jordbruksdepartementet, inte under vår motsvarighet till det danska Sundhetsvæsenet.

Det är bra att man nu tar upp frågan i Nordiska rådet och belyser den där, precis som vi från svenskt håll också måste stöta på och ta upp den när nu frågan lyfts i EU-parlamentet. När man nu ska se över märkningsregler och annat måste Sverige vara aktivt. Det är inte alla länder som har samma syn på märkningskrav som vi har i Sverige.

Jag skulle också vilja nämna att det nu pågår en stor studie i Frankrike där man mäter skillnaden mellan det naturliga transfettet och det industriellt framställda transfettet. Vi vet inte resultatet av den studien än, men det kan finnas skillnader. Då är det naturligtvis ännu angelägnare att vi tar oss an detta.

Konklusionen från vår sida är att det industriella transfettet inte behövs. Då kan vi åtminstone ta bort det. Det naturliga kan vi inte peta undan, men det industriellt framställda kan vi ta bort.

Anf. 173 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! På livsmedelsområdet och konsumentområdet kommer det ofta larmrapporter. En säger det ena, en annan säger det andra. Det skulle nog vara bra om vi kunde samla upp det hela och ge en samlad bild. Då kunde vi få i gång en rejäl folkhälsodiskussion om vad som är bra, vad som är nyttigt och vad man bör undvika. Man kan väga in annat, till exempel alkoholfrågor och frågor om kost och motion, så att man får en större diskussion. Det har faktiskt funnits en sådan diskussion under tidigare år. Därför skriver vi i vårt särskilda yttrande: ”Transfetterna är även en folkhälsofråga och bör behandlas som en sådan.”

Ibland kan man i riksdagens arbete känna att frågor isoleras till ett bestämt utskott. Man skulle önska att man kopplar ihop olika utskott, som man ju gör ibland. Det är viktigt.

I vår socialdemokratiska grupp hade vi den här veckan en tjänsteman från EU. Vi informerade oss om hur den här frågan ser ut. Jag uppfattade

det lite grann som att den strikta hållningen mellan EU-kommissionen och Danmark nog kommer att lättas upp.

Vi tror mycket på ett nordiskt sammanhang. Vi har regelverk som vi har arbetat fram inom Norden. Det nordiska sättet att arbeta, med Nordiska rådet, bör vi också satsa på. Det är helt klart.

Än en gång stort tack för att ni har varit med och dragit i gång den här frågan! Förhoppningsvis kan vi också vidga den, och jag hoppas att alla goda krafter – vilka de än må vara – ansluter sig.

Anf. 174 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Jag hakar på där Ronny Olander slutar. Också jag hoppas att den här debatten kan göra att vi kan komma vidare i frågan, även om tiden kanske inte i dag var mogen för att fatta ett sådant beslut och Miljöpartiet som vanligt var lite före sin tid.

Också jag tror att det kommer att ske, precis som Ronny Olander säger. Det kanske skulle vara synd om EU råkar gå före Sverige i den här frågan. Men det är okej. Det är konsumenterna som är vinnarna.

Där har Miljöpartiet och Socialdemokraterna en liknande syn. Att vi värnar en lagstiftning från Miljöpartiets sida handlar om att vi också vill värna de konsumenter som inte är lika starka och inte alla gånger kan göra de medvetna valen.

Man ska som konsument känna sig säker. Det som uppenbarligen är farligt och inte behövs kan man lagstifta mot. Som jag sade förut kommer det nu en översyn av näringsvärdesdeklarationerna av livsmedel i EU.

Det vore väl konstigt om inte Sverige stöttade Danmark i den här frågan. Det blir lättare ju fler vi är som påverkar. Tyvärr har Sverige inte möjlighet att bestämma sin egen livsmedelslagstiftning längre. Vi får göra vad vi kan i de forum där beslut fattas.

Anf. 175 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Jag ber så mycket om ursäkt att jag förlänger debatten. Jag kunde inte låta bli att anmäla mig till talarlistan när jag hörde Erik A Eriksson tala.

Även om flera andra av de borgerliga debattörerna har nämnt detta och lite diffust talat om och jämfört mättat fett med transfetter blir det så tydligt när Erik säger: Det är 2 gram transfetter och 30 gram matfett för en normalkonsument i Sverige. Med det vill han på något sätt hävda att det skulle vara mindre viktigt med transfetter.

Det är synd om riksdagen ska fatta beslut med så dåligt kunskapsunderlag. Det vore verkligen synd. Transfetter och mättat fett skiljer sig på många olika sätt. De flesta mättade fetterna innehåller både goda och dåliga kolesteroler. De goda kolesterolerna hjälper oss att ta hand om de onda. Transfetter sänker de dåliga kolesterolhalterna.

Det innebär att man inte kan jämföra de två sorternas fett som något slags likartade eller jämförbara storheter. Dessutom talar man om ett genomsnitt. Det är inte vad som gäller för konsumenten. Det är många konsumenter i Sverige som intar över tio gram transfetter per dag. Det blir en väldigt felaktig bild av vad som är verkligheten för konsumenten.

Ni talar väldigt mycket om att förenkla. Varför inser ni inte att en tydlig lagstiftning är en förenkling? Vi har mängder av saker som vi som

konsumenter måste ta hänsyn till. Tänk vad skönt det vore att slippa hålla reda på huruvida det finns ett farligt ämne i den produkt man äter eller inte och i hur stora mängder. Ett förbud plockar bort den komponent som jag som konsument behöver tänka på. Det vore enkelt.

Man blir orolig när Sofia Arkelsten talar om att det är så tungt för konsumenterna. Det blir extra jobbigt för konsumenterna med märkningar som till exempel Krav. Sedan säger hon att nyckelhålmärkning är bra. Då undrar man.

Vi som medborgare i det här landet röstade i EU-omröstningen med det löftet att Sverige skulle vara pådrivande. Det var så ni lyckades tippa över de sista procenten väljare. De har kommit till mig och bett om ursäkt för att de blev lurade.

Ni lurade dem att tro att Sverige skulle påverka och förändra EU. Varför tar ni inte chansen nu och visar dem att ni gör det? Varför sker förhandlingarna i det dolda? Varför fattar inte Sveriges riksdag ett beslut och går på Danmarks linje, visar att vi går före och gör precis det som ni försökte lova väljarna inför EU-valet?

Vi tycker att Sverige ska markera det. Sedan driver ni det jättebra i förhandlingarna och kommer fram till det. Då kan ni säga: Titta här, vi har gjort det vi har lovat att göra som politiker och företrädare för Sverige. Det är synd att ni inte tar den chansen. Det skulle göra att politiken fick lite bättre rykte. Det vore jättebra om ni kunde bidra också med det.

Vi har många erfarenheter av att företag och näringsliv reagerar när det finns hot om lagstiftning. Det är väldigt vanligt. Det kan ni säkert komma på många exempel på. Det kommer EU-reglering. Vi kommer att få regler som på något sätt minskar halterna av transfetter i våra livsmedel.

Det finns inga argument. Jag har skrivit ned saker som ni skrivit här. Det finns inget som talar för att vi inte skulle fatta beslutet att Sverige går före. Glöm inte att det är olika för olika grupper.

Vi talar om försiktighetsprincipen i Sverige. Varför skulle vi inte kunna ge medborgarna en möjlighet i väntan på att EU fattar de kloka besluten som det säkert kommer att fatta och visa att Sverige går före?

Jag tycker att ni ska ändra er när det blir dags att rösta om detta nästa vecka. Tänk nu över det här. Man kan inte jämföra 2 gram med 30 gram.

I detta anförande instämde Gunvor G Ericson och Tina Ehn (mp).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 28 februari.)

12 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Redogörelse
2006/07:RJ1 Styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds berättelse över fondens verksamhet och förvaltning under år 2006

13 § Anmälan om interpellationer

Prot. 2006/07:65
22 februari

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 21 februari

2006/07:334 Framtiden för Folke Bernadotteakademien

av *Eva Sonidsson* (s)

till statsrådet *Gunilla Carlsson* (m)

den 22 februari

2006/07:335 Diskriminerande nya ID-kortsregler

av *Eva-Lena Jansson* (s)

till statsrådet *Åsa Torstensson* (c)

2006/07:336 Regeringens linje i fråga om arbetsrätten och kollektivavtal

av *Sven-Erik Österberg* (s)

till arbetsmarknadsminister *Sven Otto Littorin* (m)

2006/07:337 Styrmedel för att minska flygets klimatpåverkan

av *Karin Svensson Smith* (mp)

till statsrådet *Åsa Torstensson* (c)

2006/07:338 Allmännyttans framtid

av *Egon Frid* (v)

till statsrådet *Mats Odell* (kd)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 februari.

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 22 februari

2006/07:705 Plusjobb

av *Laila Bjurling* (s)

till arbetsmarknadsminister *Sven Otto Littorin* (m)

2006/07:706 Individuellt kompetenssparande

av *Tina Acketoft* (fp)

till arbetsmarknadsminister *Sven Otto Littorin* (m)

2006/07:707 Brottskadeersättning till barn som bevittnat våld i hemmet

av *Solveig Hellquist* (fp)

till justitieminister *Beatrice Ask* (m)

2006/07:708 Folkbokföring

av *Elisebeht Markström* (s)

till finansminister *Anders Borg* (m)

Prot. 2006/07:65
22 februari

2006/07:709 Diskriminering av daliter i Indien
av *Ulf Holm* (mp)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:710 Kvällskurs – ett hinder för a-kassa
av *Magdalena Andersson* (m)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2006/07:711 Nordiska rådets rekommendation
av *Billy Gustafsson* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2006/07:712 Statens ekonomiska stöd till Linnéjubileet
av *Lars Wegedal* (s)

till utbildningsminister Lars Leijonborg (fp)

2006/07:713 Fusk som fusk

av *Luciano Astudillo* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 februari.

15 § Kammaren åtskildes kl. 19.16.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 13.56,
av förste vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 116 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 155 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om preliminär plan för kammarens sammanträden.....	1
3 § Meddelande om preliminära hålltider för kammaren	1
4 § Förenklad hantering av medborgarförslag	1
Konstitutionsutskottets betänkande 2006/07:KU8	1
(Beslut fattades under 9 §.).....	1
5 § Författningsfrågor	1
Konstitutionsutskottets betänkande 2006/07:KU11	1
Anf. 1 MARIANNE BERG (v)	1
Anf. 2 MIKAEL JOHANSSON (mp)	3
Anf. 3 MORGAN JOHANSSON (s).....	4
Anf. 4 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik	7
Anf. 5 MORGAN JOHANSSON (s) replik	8
Anf. 6 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik	8
Anf. 7 MORGAN JOHANSSON (s) replik	9
Anf. 8 EVA BENGTSON SKOGSBERG (m).....	9
Anf. 9 ANNIE JOHANSSON (c).....	10
Anf. 10 MORGAN JOHANSSON (s) replik	12
Anf. 11 ANNIE JOHANSSON (c) replik.....	13
Anf. 12 MORGAN JOHANSSON (s) replik	13
Anf. 13 ANNIE JOHANSSON (c) replik.....	14
Anf. 14 MAURICIO ROJAS (fp).....	14
Anf. 15 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik	16
Anf. 16 MAURICIO ROJAS (fp) replik	17
Anf. 17 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik	17
Anf. 18 MAURICIO ROJAS (fp) replik	18
Anf. 19 INGVAR SVENSSON (kd)	19
Anf. 20 MARIANNE BERG (v) replik.....	20
Anf. 21 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	20
Anf. 22 MARIANNE BERG (v) replik.....	20
Anf. 23 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	20
Anf. 24 MORGAN JOHANSSON (s) replik	21
Anf. 25 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	21
Anf. 26 MORGAN JOHANSSON (s) replik	22
Anf. 27 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	22
Anf. 28 HANS WALLMARK (m).....	22
Anf. 29 MAX ANDERSSON (mp).....	24
Anf. 30 HILLEVI LARSSON (s).....	25
Anf. 31 HANS WALLMARK (m) replik.....	26
Anf. 32 HILLEVI LARSSON (s) replik.....	26
Anf. 33 HANS WALLMARK (m) replik.....	27
Anf. 34 HILLEVI LARSSON (s) replik.....	27
Anf. 35 HENRIK VON SYDOW (m).....	28
Anf. 36 MORGAN JOHANSSON (s).....	29

Anf. 37 MAURICIO ROJAS (fp) replik	29
Anf. 38 MORGAN JOHANSSON (s) replik	30
Anf. 39 MAURICIO ROJAS (fp) replik	30
Anf. 40 MORGAN JOHANSSON (s) replik	31
(Beslut fattades under 9 §.)	31
Ajournering.....	31
Återupptagna förhandlingar	31
6 § Statsministerns frågestund	31
Anf. 41 FÖRSTE VICE TALMANNEN	31
<i>Utbildning till vård- och omsorgsyrken.....</i>	<i>31</i>
Anf. 42 BRITT BOHLIN OLSSON (s)	31
Anf. 43 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	32
Anf. 44 BRITT BOHLIN OLSSON (s)	32
Anf. 45 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	32
<i>Barnfattigdomen i Sverige.....</i>	<i>33</i>
Anf. 46 LARS OHLY (v).....	33
Anf. 47 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	33
Anf. 48 LARS OHLY (v).....	34
Anf. 49 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	34
<i>Regeringens inställning i Irakfrågan.....</i>	<i>34</i>
Anf. 50 PETER ERIKSSON (mp)	34
Anf. 51 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	35
Anf. 52 PETER ERIKSSON (mp)	35
Anf. 53 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	35
<i>Regelbördan för enskilda och småföretagare.....</i>	<i>35</i>
Anf. 54 FINN BENGTSSON (m)	35
Anf. 55 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	36
<i>Skadestånd till brottsoffer.....</i>	<i>36</i>
Anf. 56 PETER ALTHIN (kd)	36
Anf. 57 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	37
<i>Rysslands attityd till svensk debatt om gasledning.....</i>	<i>37</i>
Anf. 58 CARL B HAMILTON (fp)	37
Anf. 59 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	37
<i>Utbildningspolitiken</i>	<i>38</i>
Anf. 60 MARIE GRANLUND (s)	38
Anf. 61 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	38
<i>Alkoholpolitiken.....</i>	<i>38</i>
Anf. 62 SOLVEIG ZANDER (c).....	38
Anf. 63 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	39
<i>Konsekvenser för kommunerna av regeringens arbetsmarknadspolitik</i>	<i>39</i>
Anf. 64 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	39
Anf. 65 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	40
<i>Deltidsarbetande kvinnor</i>	<i>40</i>
Anf. 66 HILLEVI LARSSON (s).....	40
Anf. 67 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	40
<i>Läkarbristen</i>	<i>41</i>
Anf. 68 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m)	41

Anf. 69 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	41
<i>Målsättningen på klimatområdet</i>	42
Anf. 70 PER BOLUND (mp).....	42
Anf. 71 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	42
<i>Kvinnors underordning</i>	43
Anf. 72 MONICA GREEN (s).....	43
Anf. 73 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	43
<i>Statsministerns deltagande i interpellationsdebatter</i>	44
Anf. 74 BERIT ANDNOR (s).....	44
Anf. 75 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	44
Anf. 76 BERIT ANDNOR (s).....	44
Anf. 77 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	44
<i>Utförsäljning av Vattenfall</i>	45
Anf. 78 KRISTINA ZAKRISSON (s).....	45
Anf. 79 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	45
<i>Myndighetssamverkan på Gotland</i>	45
Anf. 80 CHRISTER ENGELHARDT (s).....	45
Anf. 81 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	46
<i>Hållbarhetskommisionen</i>	46
Anf. 82 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m).....	46
Anf. 83 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	46
<i>Barntillsyn på obekvämt arbetstid</i>	47
Anf. 84 HELENA FRISK (s).....	47
Anf. 85 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	47
Anf. 86 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	47
7 § EU-frågor	48
Konstitutionsutskottets betänkande 2006/07:KU14.....	48
Anf. 87 PERNILLA ZETHRAEUS (v).....	48
Anf. 88 MAX ANDERSSON (mp).....	50
Anf. 89 BILLY GUSTAFSSON (s).....	51
Anf. 90 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik.....	52
Anf. 91 BILLY GUSTAFSSON (s) replik.....	53
Anf. 92 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik.....	53
Anf. 93 BILLY GUSTAFSSON (s) replik.....	54
Anf. 94 KARL SIGFRID (m).....	54
Anf. 95 MAX ANDERSSON (mp) replik.....	55
Anf. 96 KARL SIGFRID (m) replik.....	56
Anf. 97 MAX ANDERSSON (mp) replik.....	56
Anf. 98 KARL SIGFRID (m) replik.....	56
Anf. 99 BILLY GUSTAFSSON (s) replik.....	56
Anf. 100 KARL SIGFRID (m) replik.....	57
Anf. 101 BILLY GUSTAFSSON (s) replik.....	57
Anf. 102 KARL SIGFRID (m) replik.....	57
Anf. 103 ANNIE JOHANSSON (c).....	57
Anf. 104 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik.....	58
Anf. 105 ANNIE JOHANSSON (c) replik.....	59
Anf. 106 PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik.....	59
Anf. 107 ANNIE JOHANSSON (c) replik.....	60

Anf. 108	MAX ANDERSSON (mp) replik	60
Anf. 109	ANNIE JOHANSSON (c) replik	61
Anf. 110	MAX ANDERSSON (mp) replik	61
Anf. 111	ANNIE JOHANSSON (c) replik	62
Anf. 112	MAURICIO ROJAS (fp)	62
Anf. 113	PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik	64
Anf. 114	MAURICIO ROJAS (fp) replik	64
Anf. 115	PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik	65
Anf. 116	MAURICIO ROJAS (fp) replik	65
Anf. 117	MAX ANDERSSON (mp) replik	66
Anf. 118	MAURICIO ROJAS (fp) replik	66
Anf. 119	MAX ANDERSSON (mp) replik	67
Anf. 120	MAURICIO ROJAS (fp) replik	67
Anf. 121	INGVAR SVENSSON (kd)	67
Anf. 122	MAX ANDERSSON (mp) replik	68
Anf. 123	INGVAR SVENSSON (kd) replik	69
Anf. 124	MAX ANDERSSON (mp) replik	69
Anf. 125	INGVAR SVENSSON (kd) replik	69
Anf. 126	PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik	69
Anf. 127	INGVAR SVENSSON (kd) replik	70
Anf. 128	PERNILLA ZETHRAEUS (v) replik	70
Anf. 129	INGVAR SVENSSON (kd) replik	71
Anf. 130	PER BILL (m)	71
	(Beslut fattades under 9 §.)	72
8 §	Riksrevisionens styrelses framställning angående den	
	statliga kemikalietillsynen m.m.	72
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2006/07: MJU4	72
Anf. 131	CARINA OHLSSON (s)	72
Anf. 132	WIWI-ANNE JOHANSSON (v)	73
Anf. 133	TINA EHN (mp)	74
Anf. 134	BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	76
Anf. 135	CARINA OHLSSON (s) replik	78
Anf. 136	BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	78
Anf. 137	CARINA OHLSSON (s) replik	79
Anf. 138	BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	79
	(forts. 10 §)	79
	Ajournering	79
	Återupptagna förhandlingar	80
9 §	Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
	sammanträde	80
	KU8 Förenklad hantering av medborgarförslag	80
	KU11 Författningsfrågor	80
	KU14 EU-frågor	80
10 §	(forts. från 8 §) Riksrevisionens styrelses framställning	
	angående den statliga kemikalietillsynen m.m. (forts.	
	MJU4)	81
Anf. 139	TINA EHN (mp) replik	81
Anf. 140	BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	81

Anf. 141 TINA EHN (mp) replik	82
Anf. 142 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	82
Anf. 143 ERIK A ERIKSSON (c).....	83
Anf. 144 CARINA OHLSSON (s) replik.....	85
Anf. 145 ERIK A ERIKSSON (c) replik.....	85
Anf. 146 CARINA OHLSSON (s) replik.....	85
Anf. 147 ERIK A ERIKSSON (c) replik.....	86
Anf. 148 ANITA BRODÉN (fp)	86
Anf. 149 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	88
Anf. 150 MICHAEL HAGBERG (s)	89
Anf. 151 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	90
Anf. 152 MICHAEL HAGBERG (s) replik	90
Anf. 153 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	90
Anf. 154 MICHAEL HAGBERG (s) replik	91
(Beslut skulle fattas den 28 februari).....	91
11 § Livsmedelssäkerhet.....	91
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2006/07:MJU6	91
Anf. 155 RONNY OLANDER (s)	91
Anf. 156 JACOB JOHNSON (v)	93
Anf. 157 TINA EHN (mp)	94
Anf. 158 SOFIA ARKELSTEN (m)	96
Anf. 159 RONNY OLANDER (s) replik	98
Anf. 160 SOFIA ARKELSTEN (m) replik	99
Anf. 161 RONNY OLANDER (s) replik	99
Anf. 162 SOFIA ARKELSTEN (m) replik	100
Anf. 163 ERIK A ERIKSSON (c).....	100
Anf. 164 RONNY OLANDER (s) replik	102
Anf. 165 ERIK A ERIKSSON (c) replik.....	103
Anf. 166 RONNY OLANDER (s) replik	103
Anf. 167 ERIK A ERIKSSON (c) replik.....	103
Anf. 168 ANITA BRODÉN (fp)	104
Anf. 169 IRENE OSKARSSON (kd).....	105
Anf. 170 GUNVOR G ERICSON (mp)	107
Anf. 171 RONNY OLANDER (s) replik	109
Anf. 172 GUNVOR G ERICSON (mp) replik	110
Anf. 173 RONNY OLANDER (s) replik	110
Anf. 174 GUNVOR G ERICSON (mp) replik	111
Anf. 175 JAN LINDHOLM (mp).....	111
(Beslut skulle fattas den 28 februari.).....	112
12 § Bordläggning.....	112
13 § Anmälan om interpellationer.....	113
14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	113
15 § Kammaren åtskildes kl. 19.16.....	114

Prot. 2006/07:65
22 februari

Tryck: Elanders, Vällingby 2007